

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи

на тему: Рентабельність підприємства та обґрунтування пропозицій щодо
підвищення ефективності його діяльності

Виконав здобувач 4-го курсу,
групи ПТБ-20
спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

Омельченко Владислав Віталійович
(П.І.Б.)

Керівник Шахно А.Ю.
(П.І.Б.)

Рецензент Короленко О.Б.
(П.І.Б.)

Кривий Ріг 2024 р.

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
зав. кафедри ЕОУП,
д.е.н., проф. Шахно А.Ю.

« » червня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студенту
Омельченко Владислава Віталійовича

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Рентабельність підприємства та обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності його діяльності

Керівник теми д.е.н., проф. Шахно Альона Юріївна

Затверджені наказом по університету від 02.04.2024р. № 282с

2. Строк подання студентом роботи: 10.06.2024р.

3. Вихідні дані до роботи: статистична фінансова звітність підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» за 2018–2020рр.. (баланс, звіт про фінансові результати), поточна внутрішня звітність підприємства.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні та методичні засади оцінювання рентабельності суб'єкта підприємницької діяльності; надати техніко-економічну характеристику ТОВ «Кернел-Трейд» та його фінансового стану; проаналізувати формування та оцінювання рівня прибутку і рентабельності; визначити фактори впливу на результативні показники роботи суб'єкта господарювання; обґрунтувати пропозиції щодо покращення фінансових результатів та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Кернел-Трейд».

5. Перелік графічного матеріалу: алгоритм формування прибутку; динаміка основних ТЕП та показників фінансових результатів ТОВ «Кернел-Трейд», зміна показників рентабельності, алгоритм формування прибутку; графіки впливу різних факторів на чистий прибуток та рентабельність підприємства, динаміка росту фінансових показників на прогнозований майбутній період.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділи	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	проф. Шахно А.Ю.	19.03.24	02.04.24
Розділ 2	проф. Шахно А.Ю.	03.04.24	23.04.24
Розділ 3	проф. Шахно А.Ю.	20.04.24	24.05.24
Нормоконтроль	доц. Поліщук І.Г	10.06.2023	

7. Дата видачі завдання 28.02.2024р

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	28.02.2024р	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	01.03 - 10.03.2024р	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної кваліфікаційної роботи	11.03 - 18.03.2024р	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	19.03 - 02.04.2024р	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	03.04 - 23.04.2024р	виконано
6	Підготовка III розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	20.04 - 24.05.2024р	виконано
7	Підготовка вступної частини	25.05 - 07.06.2024р	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	08.06 - 09.06.2024р	виконано
9	Отримання відгуку керівника та рецензії	10.06 - 13.06.2024р	виконано
10	Попередній захист роботи	14.06.2024р	виконано
11	Захист роботи в ЕК	19.06.2024р	

Здобувач

_____ (підпис)

В. В. Омельченко

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

А.Ю. Шахно

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу за темою: «Рентабельність підприємства та обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності його діяльності»

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота: 97 с., 18 табл., 24 рис., 26 формул, 45 джерел, 9 додатків.

Об'єкт дослідження: виробничо-господарська діяльність підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» та його результативні показники прибутку і рентабельності.

Мета роботи: дослідження рентабельності підприємства, визначення її сутності, дослідження системи показників рентабельності та обґрунтування пропозицій щодо впливу показників прибутковості на підвищення ефективності діяльності підприємства.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти системи показників прибутку і рентабельності діяльності суб'єкта господарювання та напрямки їх підвищення.

Методи дослідження: аналізу, синтезу, індукції, дедукції, систематизації, емпіричні, науково-теоретичні, економіко-математичні, статистичні, техніко-економічного та кореляційно-регресивного аналізу.

У даній кваліфікаційній (бакалаврській) роботі було детально проаналізовано теоретичні напрацювання з питань оцінювання показників прибутку і рентабельності: економічну сутність, значення та роль в діяльності підприємства. Визначено показники оцінки ефективності та прибутковості, обґрунтовано методiku аналізу використання фінансових результатів. На прикладі ТОВ «Кернел-Трейд» надано аналіз підприємницької діяльності, техніко-економічних показників та представлено оцінку його фінансового стану. Детально проаналізовано динаміку фінансових результатів компанії та її рентабельності. Встановлено фактори впливу на чистий прибуток організації. Виявлено основні потенційні резерви для підвищення фінансових результатів організації. Було запропоновано такі заходи: 1) контроль за логістичними потоками та зменшення ризиків; 2) зменшення витрат на засоби захисту рослин за допомогою дронів-оприскувачів; 3) додаткове отримання доходу від продажу гліцерину, що призведе до покращення фінансового стану та прибутковості підприємства.

Загальний економічний ефект від запропонованих заходів склав 10100 тис. грн.

В роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft Office Excel.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ПРИБУТОК, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ПІДПРИЄМСТВО, АНАЛІЗ, ФАКТОРИ, РЕЗЕРВИ, ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ

ЗМІСТ	стор.
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
1.1. Аналізування теоретичних напрацювань з питання оцінювання прибутку та рентабельності суб'єкта підприємницької діяльності	8
1.2. Обґрунтування методики та оцінювання прибутковості підприємства: показники прибутку та рентабельності	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КЕРНЕЛ-ТРЕЙД» ТА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ.....	34
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Кернел-Трейд» та його фінансових показників.....	34
2.2. Аналіз формування та оцінювання прибутку і рентабельності ТОВ «Кернел-Трейд».....	65
РОЗДІЛ 3. ОБґРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «КЕРНЕЛ-ТРЕЙД» ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ.....	77
3.1. Встановлення факторів впливу на результативні показники роботи суб'єкта господарювання.....	77
3.2. Обґрунтування пропозицій щодо покращення фінансових результатів та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Кернел-Трейд».	84
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

У сучасному бізнес-середовищі підприємства зіштовхуються до численних викликів і конкурентної боротьби. Ефективне управління активами стає дуже важливим завданням для забезпечення стабільності та прибутковості підприємства. Один із ключових показників, який вказує на ефективність такого управління, – це рентабельність. Розуміння і відстеження цього показника дозволяє підприємствам вчасно виявляти проблемні сфери та приймати стратегічні рішення для покращення їх фінансового стану. Рентабельність свідчить про те, чи вдається підприємству здійснювати свою діяльність таким чином, щоб дохід від продажу продукції перевищував витрати на її виробництво. Рентабельність показує чи прибутковою є діяльність підприємства. Важливість рентабельності полягає в тому, що вона є основним критерієм для прийняття управлінських рішень та визначає, наскільки ефективно підприємство працює на ринку.

Ця тема актуальна через те, що рентабельність визначає, наскільки успішно підприємство відповідає на змінні умови ринкової економіки і потреби споживачів. Вона є основним критерієм для визначення ефективності господарської діяльності та впливає на прийняття стратегічних та тактичних рішень у бізнесі. Тому розуміння та аналіз рентабельності залишаються надзвичайно важливими для будь-якої компанії в сучасній ринковій економіці.

Актуальність ефективного управління активами та розуміння рентабельності стає ще більш важливою в умовах швидкого технологічного розвитку та змін в споживчих та ринкових тенденціях. Технологічні інновації впливають на швидкість змін у різних галузях, вимагаючи від підприємств швидко адаптуватися до нових реалій. Зростаюча конкуренція, яка супроводжує глобалізацію, заставляє підприємства постійно оптимізувати свої процеси та ресурси, щоб залишатися конкурентоспроможними. Розуміння рентабельності

на різних рівнях (підприємства, проектів, продуктів) допомагає знайти шляхи для підвищення ефективності та виробничої потужності.

Отже, у сучасному динамічному бізнес-середовищі розуміння та аналіз рентабельності є критично важливими для успішного функціонування та конкурентоспроможності підприємства.

Значна кількість вчених-економістів досліджували питання рентабельності як інструменту визначення ефективності діяльності суб'єкта господарювання в своїх наукових працях. До числа таких авторів можна віднести таких науковців: В.Г. Алькема, М.Д. Білик, О.В. Березін, Ф.Ф. Бутинець, Н.І. Власюк, Л.С. Гаватюк, П.Д. Каминський, Г.В. Кошельок, Є.В. Мних, О.В. Павловська, Г.В. Савицька, Ю.С. Цал-Цалко, В.Я. Фаріон та інші.

Метою дослідження є всебічне і детальне дослідження рентабельності підприємства, визначення її сутності, дослідження системи показників рентабельності та обґрунтування пропозицій щодо впливу показників прибутковості на підвищення ефективності діяльності підприємства.

У відповідності до визначеної мети необхідно виконати наступні завдання:

- проаналізувати теоретичні напрацювання з питання оцінювання прибутку та рентабельності суб'єкта підприємницької діяльності;
- обґрунтувати методику та оцінювання прибутковості підприємства: показники прибутку та рентабельності;
- проаналізувати техніко-економічні показники підприємства ТОВ «Кернел-Трейд»;
- оцінити фінансовий стан аграрної компанії та фінансових показників на ефективність її діяльності;
- проаналізувати формування та оцінювання прибутку і рентабельності ТОВ «Кернел-Трейд»;

- визначити вплив різних факторів виробництва на результуючі показники та обґрунтувати критерій оцінки про підвищення прибутковості діяльності аграрного підприємства;

- обґрунтувати пропозиції щодо покращення фінансових результатів та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Кернел-Трейд».

- визначити вплив заходів на показники діяльності суб'єкта підприємницької діяльності в плановому періоді, узагальнити резерви покращення фінансових результатів.

Об'єктом дослідження є виробничо-господарська діяльність підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» та його результативні показники прибутку та рентабельності.

Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти системи показників прибутку і рентабельності діяльності суб'єкта господарювання та напрямки їх підвищення.

У процесі дослідження було використано загальнонаукові методи пізнання: поєднання абстрактного й конкретного, індукція та дедукція, аналіз і синтез, групування й порівняння.

При написанні роботи була використана така інформаційна база: законодавчі та нормативні акти, підручники, посібники, наукові публікації та статті періодичних видань з обраної теми, фінансові та статистичні дані підприємства ТОВ «Кернел-Трейд», довідково-інформаційні видання, мережа Інтернет.

Практичне значення результатів дослідження кваліфікаційної (бакалаврської) роботи полягає в можливості застосування запропонованих заходів підприємствами агропромислового комплексу, що призведе до покращення фінансового стану та прибутковості підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Аналізування теоретичних напрацювань з питання оцінювання прибутку та рентабельності суб'єкта підприємницької діяльності

На сучасному етапі економічного розвитку у цілісній системі аналізу ефективності роботи суб'єктів господарювання рентабельності належить провідне місце через комплексність та інформативність цієї економічної категорії. Прибутковість діяльності підприємства завжди була основним стимулюючим чинником для подальшого розвитку та розширення виробництва. А підприємства, які ефективно функціонують, створюють сприятливий фундамент для підвищення загального рівня економічного розвитку держави.

Ефективне функціонування будь-якого підприємства можливе за умови його прибутковості, оскільки прибуток є головним джерелом розвитку, а отже, забезпечує можливість успішної адаптації до мінливих умов середовища, підвищує фінансову стійкість і інвестиційну привабливість компанії. Чим вище прибуток, тим реальнішим є досягнення цілей, що стоять перед підприємством. Прибуток забезпечує безперервність діяльності, що в сучасних умовах є одним із пріоритетних напрямків стратегічного та оперативного управління. Проблема підвищення рентабельності є дуже актуальною в умовах економічної нестабільності ринкових відносин в Україні. Одним із ключових показників діяльності вітчизняного підприємства є його прибуток. Однак для того, щоб краще розуміти, як функціонує підприємство, необхідно не просто оцінювати абсолютну суму прибутку, а розраховувати показники його рентабельності, оскільки деяка сума прибутку може бути одночасно великою для малого підприємства і малою для великого, тобто вона не показує взаємозв'язок прибутку з іншими показниками його діяльності.

Рентабельність – це відносний економічний показник, що характеризує ефективність виробництва та розраховується як відношення прибутку до витрат, тобто є нормою прибутку. Показники рентабельності – це основні показники, які характеризують фінансові результати й ефективність діяльності підприємства. Вони визначають прибутковість підприємства з різних позицій і формуються у групи відповідно до інтересів всіх учасників фінансово-економічного процесу та ринкового обміну.

Рентабельність свідчить про те, чи вдається підприємству здійснювати свою діяльність таким чином, щоб дохід від продажу продукції перевищував витрати на її виробництво. Іншими словами, це показник того, наскільки прибутковою є діяльність підприємства. Важливість рентабельності полягає в тому, що вона є основним критерієм для прийняття управлінських рішень та визначає, наскільки ефективно підприємство працює на ринку [18, с. 91].

Рентабельність (від нім. *rentabel* – прибутковий) – показник економічної ефективності виробництва на підприємствах, який комплексно відображає використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів [7, с. 158]. Існують різні підходи до тлумачення сутності економічної категорії «рентабельність».

Так, Г.І. Андрєєва зазначає, що показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства загалом, прибутковість різних напрямів діяльності (виробничої, підприємницької, інвестиційної), окупність витрат тощо [12, с. 15].

Аналогічне визначення наводиться авторами А.М. Штангрет та О.І. Копилук. М.Я. Коробов вважає, що прибутковість, тобто ефективність використання капіталу, має назву «рентабельність» [13, с. 37].

О.Д. Третяк зазначає, що прибутковість показує абсолютний ефект діяльності підприємства без урахування використаних при цьому ресурсів, тому його варто доповнювати відносним показником – рентабельністю. Відносні показники мають ту перевагу, що вони не перебувають під впливом інфляції, оскільки являють собою різні співвідношення прибутку та вкладеного капіталу [23, с. 99].

П.Я. Попович доводить, що рентабельність – це показник, який дає уявлення про достатність (недостатність) прибутку порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства [25, с. 114].

М.Г. Чумаченко зазначає, що рентабельність – це показник економічної ефективності виробництва на підприємствах у різних галузях і народному господарстві загалом [9, с. 121].

М.М. Туріянська надає тлумачення рентабельності як поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток для розширеного відтворення [17, с. 28].

В.І. Блонська у своєму дослідженні зосереджує увагу на тому, що значення слова «рентабельність» походить з німецької мови – *rentabel* (дохідний, прибутковий) – і означає показник економічної ефективності виробництва на підприємствах у різних галузях і народному господарстві загалом [18, с. 90]. У своєму навчальному посібнику

А.В. Бондар зазначає, що рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства і у загальному вигляді він обчислюється як відношення прибутку до витрат [12, с. 68].

Н.І. Верхоглядова розглядає рентабельність як співвідношення прибутку та понесених витрат (один із основних показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних форм властивостей, який характеризує інтенсивність їхньої роботи) [10, с. 316].

Ю.А. Долгоруков у своїй роботі зазначає, що рентабельність – це відносний показник інтенсивності виробництва, який характеризує рівень окупності (прибутковості) відповідних складників процесу виробництва або сукупних витрат підприємства [11, с. 103–105].

Отже, більшість авторів під рентабельністю розуміють показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства та інтенсивність

виробництва. На наш погляд, рентабельність – це економічна категорія, що характеризує рівень прибутковості виробничої діяльності підприємства. В економічній практиці обчислюються різні показники рентабельності, такі як рентабельність продажів; рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність інвестицій; рентабельність діяльності; рентабельність продукції.

Прибуток підприємства – це головна ціль підприємницької діяльності. Отримання високого рівня прибутку є цілком очевидним мотивом підприємницької діяльності не тільки для власників підприємства, але також і для решти його персоналу. Прибутки (доходи) як фінансові результати відображаються у Звіті про фінансові результати підприємства.

Особливістю прибутку в умовах ринку є не накопичення його в грошовій формі, а витрати на інвестиції та інновації. Повертаючись через них, він забезпечує економічне зростання підприємства та підвищення його конкурентоспроможності. Прибуток тісно пов'язаний з обсягом випущеної продукції, адже чим більше виробляється продукції, тим більше її продається, що тим самим може збільшити частину прибутку. Для ефективного управління прибутком треба сформувати дієву систему управління прибутком підприємства, яка розглядається як сутність взаємопов'язаних елементів, кожний з яких виконує певну роботу, спільна дія яких за певних умов забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини [2, с. 21].

Рентабельність являє собою прибутковість підприємства, тобто показник який відображає економічну ефективність виробництва підприємства, а також кінцеві результати господарської діяльності. Отже, прибуток і рентабельність є основними якісними показниками, що відображають економічну ефективність підприємства, його фінансовий стан, успіхи та можливості у виконанні розробленої програми економічного та соціального розвитку. Рентабельність і прибуток тісно пов'язані між собою. Зростання рентабельності об'єктивно свідчить про збільшення одержуваного

прибутку. Іншими словами, за зростання прибутку створюються умови для збільшення рентабельності та матеріальних коштів. Вона вимірюється за допомогою цілої системи відносних показників, що характеризують ефективність роботи підприємства загалом, прибутковість різних напрямів діяльності, вигідність виробництва окремих видів продукції [7, с. 89].

Важливу роль в ефективній діяльності підприємства відіграють показники рентабельності. Їх використовують для оцінки результатів діяльності підприємства, його структурних підрозділів, у ціноутворенні, інвестиційній політиці, для порівняльного аналізу конкурентних підприємств, що виробляють таку саму продукцію, для вибору варіантів формування асортименту і структури продукції [6, с. 13].

Рентабельність, будучи кінцевим результатом діяльності підприємства, створює умови для його розширення, розвитку, самофінансування і підвищення конкурентоспроможності. З погляду змістового наповнення рентабельність пов'язується насамперед з результативністю роботи або діяльності, а також з економічністю, тобто мінімальним обсягом витрат для виконання певної роботи або дії. Саме тому визначення рівня рентабельності є однією з найголовніших серед сукупності проблем, які стоять перед підприємством, що безпосередньо пов'язана з досягненням певної кінцевої мети його діяльності.

Рентабельність є однією з базових категорій економіки. Безпосередньо термін «рентабельність» не визиває різних тлумачень, оскільки під ним розуміється відношення, в чисельнику якого завжди фігурує прибуток. У найширшому, найзагальнішому понятті рентабельність означає прибутковість або доходність виробництва і реалізації всієї продукції (робіт, послуг) чи окремих її видів; доходність підприємств, організацій, установ загалом як суб'єктів господарської діяльності; прибутковість різних галузей економіки.

Як об'єктивна економічна категорія рентабельність характеризує прибутковість, фінансовий результат діяльності підприємства і має кілька визначень, але в будь-якому разі означає відсоткове відношення суми

отриманого прибутку за одним із показників: обсягу продажів, виробничої собівартості реалізованої продукції, середньої вартості основних і оборотних активів, фонду оплати праці тощо. Значущість рівня рентабельності в умовах ринкових відносин визначається інтересом до нього не тільки менеджерів підприємства, але й держави, контрагентів, кредиторів [12, с. 27].

Головною метою будь-якого підприємства – це отримання прибутку. Класики економіки А. Сміт й Д. Рікардо найпершими науково підійшли до тлумачення сутності прибутку. Таким чином, визначаючи вартість праці, А. Сміт стверджував, що частина вартості, виробленої працівниками, йде на виплату заробітної плати, а інша частина йде на виплату прибутку компанії. У той же час він розглядав що дохід, який служить підприємцю винагородою за засоби виробництва є прибутком. Класик політичної економіки не зміг об'єднати ці суперечливі погляди цілісну та єдину концепцію прибутку. Ми вважаємо, що даний синтез полягає в тому, що джерелом доходу є праця роботодавця й працівників. В процесі техніко-економічного зв'язку в поєднанні з найманою працею з'являється нова продукція, так званий ефект синергії. тому що засоби праці самі по собі не приносять прибутку [8].

Значення прибутку у сучасній економічній літературі трактується по-різному. Прибуток – це виручка від продажу продукції мінус загальна сума альтернативних факторних витрат, котрі задіяні у виробництві цією продукції. Даний термін охарактеризували англійські економісти. Вчений Л. Абалкін тлумачить значення прибутку як переважання виручки від реалізації товарів і послуг над витратами на виробництво та реалізацію товарів [22, с. 332].

Економіст П. Самуельсон говорить що прибуток є функцією науково-технічного прогресу, адже без нововведень у статистиці, без вільної конкуренції не буде прибутку. Підприємці отримують тільки заробітну плату від господарської діяльності та відсотки від позичкового капіталу. Вчений зазначає такі аспекти тлумачення прибутку, а точніше:

- компенсація за роботу та технічні вдосконалення;
- відсотки, ануїтет, заробітна плата (дохід від факторів виробництва);

- дохід, який створюється монопольним становищем;
- невизначеність та комісія за ризик [31, с. 221-237].

Також американець інтерпретує прибуток кількома теоріями одночасно, а саме:

- теорія «продуктивності капіталу», тобто прибуток є результатом його підприємницької діяльності;
- теорія «виробничої функції»;
- теорія «утримання», тобто прибуток – це винагорода, яку отримує капіталіст за утримання від споживання та підприємницьку діяльність [20].

Науковці К. Макконнелл і С. Брю стверджують, що прибуток являється винагородою для власника за підприємницький ризик і виконання відповідних організаційних функцій. Вони вважали, що якщо власник підприємства не отримує вигоду від доходу компанії, тоді він зосередить свої зусилля на більш привабливій сфері, або взагалі відмовиться від ролі власника заради заробітної плати [19, с. 165].

При проведенні досліджень щодо визначення сутності прибутку, актуальними та науково обґрунтованими є точки зору відомих вітчизняних вчених, а саме, позиції Я. С. Мочерної та С. В. Мочерного. Досліджуючи позицію авторів, можна вважати, що вони схиляються до трактування категорії «прибуток» відповідно до трудової вартості. Вони зазначили, що першочерговою та головною метою діяльності організації є прибуток. Він втілюється в процесі виробництва та реалізації продукції, використовуючи при цьому працю найманих працівників. Також в діяльності підприємців, які використовують найману працю із засобами виробництва, а ще виражає сукупність відносин економічної власності, яка при цьому виникає [22, с. 331].

М. Павлишенко трактує прибуток як відповідна ланка товарного виробництва, та є виразом додаткової вартості, створеної ціною додаткової праці. Коли вчений критикує ринкову концепцію отримання прибутку, він стверджує, що ні ризики, ні капітал, ні сама підприємницька діяльність не

створюють цінності. Науковець відстоює таку точку зору, що на основі трудової теорії вартості, у науковій літературі, має трактування теорія прибутку [20].

Варто відзначити, що одним із перших в Україні вжив поняття співставлення доходу та ризику у своєму значенні прибутку І. О. Бланк (сучасна школа). Він зазначає, що прибуток – це чистий дохід власника, який матеріалізований у грошовій формі, що свідчить про компенсацію підприємницького ризику [6].

Опрацювання наукових думок відомих економістів дало нам змогу визначити сутність даної категорії. На нашу думку, прибуток підприємства характеризує собою частину чистого доходу, який є грошовою оцінкою результату підприємця. Його отримують компанії після реалізації продукції, товарів чи послуг як винагороду за вкладені кошти та здійснені ризики підприємства. Він розраховується як різниця між загальним сукупним доходом та загальними сукупними витратами, які понесені при здійсненні підприємницької діяльності.

Основною метою функціонування вітчизняних підприємств є досягнення фінансового результату. В цьому контексті ключовим є вчасне та якісне проведення аналізу фінансовими службами підприємств оцінки ефективності використання наявних фінансових ресурсів [43, с. 261].

Оцінка фінансових результатів виступає інструментом для оцінки досягнення підприємством очікуваних цілей з різних аспектів. Вона також допомагає збільшити прибуток при мінімізації ризиків під час прийняття фінансових рішень.

Фінансові результати діяльності будь якої організації визначаються збільшенням чистих активів, головним джерелом яких є прибуток від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також в наслідок надзвичайних подій [44].

Ефективність компанії впливає на зміну прибутку. Конкуренція стимулює підприємців вдосконалювати своє виробництво та комерційну діяльність.

Оцінка результатів інноваційно-інвестиційної діяльності організацій включає в себе аналіз різноманітних фінансових показників та інвестиційних виходів, і це є одним з ключових аспектів процесу оцінювання. Метою цієї оцінки є отримання уявлення про поточний стан інноваційно-інвестиційної діяльності фірми і прогнозування її майбутніх досягнень (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Завдання фінансових результатів інноваційно-інвестиційної діяльності організацій (розроблено автором на основі [23])

Діяльність підприємства відображається у фінансовому результаті через вказівку прибутків та витрат. Для забезпечення майбутньої працездатності компанії важливо досягнути позитивного фінансового результату, а саме прибутку. Розмір цього прибутку напряму впливає на здатність підприємства привертати капітал та погашати зобов'язання. [50].

Під час аналізу фінансового стану та результатів діяльності фірми, особливу увагу приділяють стандартним показникам, таким як фінансова рівновага, операційна ефективність, ліквідність, заборгованість та прибутковість (рис. 1.2). Цей набір показників охоплює різні аспекти діяльності організації і дозволяє провести комплексну оцінку її фінансового стану [25, 39].

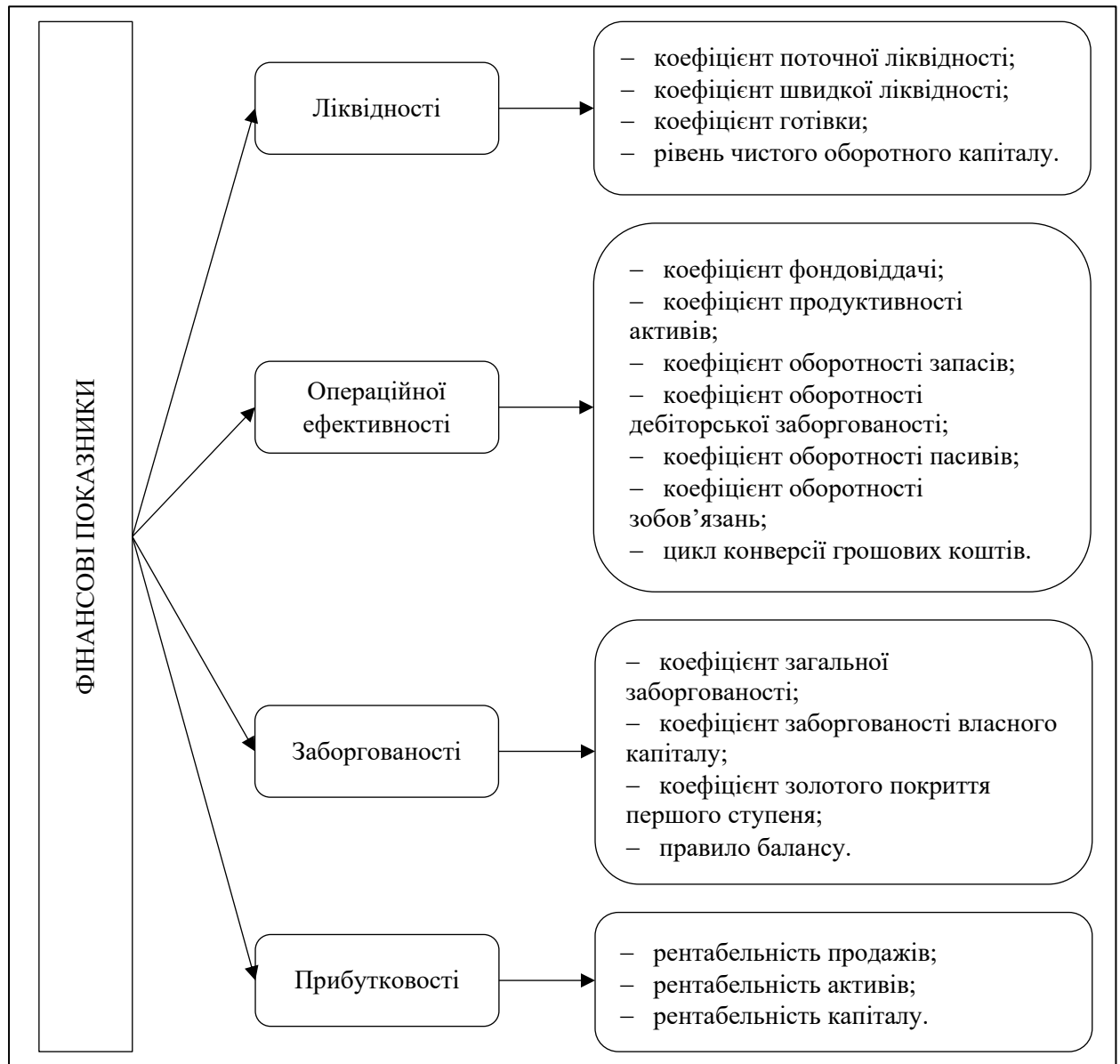

Рисунок 1.2 – Фінансові показники, які надають можливість провести всебічну оцінку фінансового положення підприємства [25, 39]

Фінансові результати будь якої організації можна класифікувати за різними критеріями. Основна класифікація фінансових результатів показана на рис. 1.3.

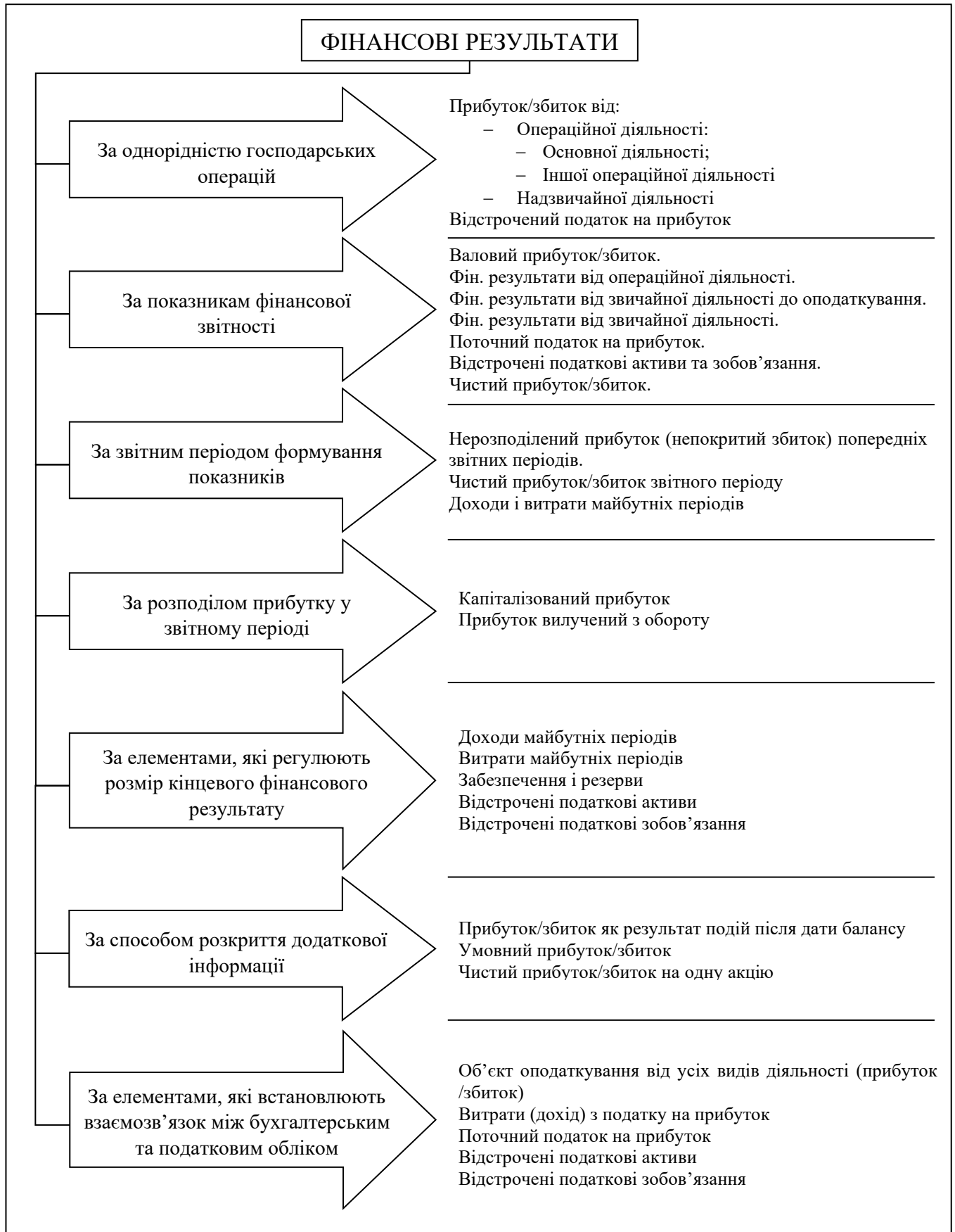

Рисунок 1.3 – Класифікація фінансових результатів [16]

У контексті ринкових взаємозв'язків, засвідчених світовою практикою, існують три основні джерела генерації прибутку.

Перше джерело прибутку виникає завдяки монопольному положенню організації на ринку, особливо коли воно спеціалізується на виробництві унікальних товарів чи послуг. Проте, важливо зауважити, що дане джерело прибутку може бути нестабільним через антимонопольну політику країни та завищену конкуренцію серед інших організацій [62 с. 345].

Друге джерело прибутку надто тісно пов'язане з виробництвом та підприємницькою діяльністю компанії. Його ефективність залежить від здатності компанії робити детальний аналіз кон'юнктури ринку та вміння підлаштовувати розвиток виробництва до змін на ринку, та аналізувати попит споживачів [62 с. 345].

Для збільшення прибутку будь якої організації, підприємцю необхідно виконувати наступні дії:

- проводити маркетингові дослідження та аргументувати свою стратегію виробництва продукції;
- запроваджувати відповідні заходи задля підвищення продуктивності праці робітників на підприємстві;
- збільшити обсяги виробництва, розширити асортимент та покращити якість продукції, враховуючи попит ринку;
- знизити витрати на собівартість виробленої продукції;
- раціонально будувати договірні відносини з постачальниками та клієнтською базою;
- створювати конкуренцію продаючи свої товари або відповідні послуги;
- вміло інвестувати отриманий прибуток для досягнення оптимального ефекту [62 с. 346].

Виникає третє джерело прибутку, яке досить тісно пов'язане з інноваційною діяльністю компанії. Це все означає постійне оновлення

асортименту виробів, забезпечення їх конкурентоздатності на ринку, збільшення обсягів продажів та зростання величини прибутку. Інновації та постійне вдосконалення грають важливу роль у цьому процесі, сприяючи підвищенню прибутковості підприємства та розширенню його ринкової присутності [62 с. 346].

Прибуток є заключним результатом діяльності підприємства та відіграє важливу роль для забезпечення його розширеного функціонування, самофінансування та підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Управління прибутком на підприємстві вимагає розуміння та класифікації різних видів прибутку (рис.1.4). В економічній літературі існує декілька критеріїв для класифікації прибутку (табл. 1.1), найпоширенішою вважається така [40 с. 13-14]:

Таблиця 1.1 – Класифікація прибутку

Прибуток	Розрахунок
Маржинальний прибуток	Чистий дохід фірми мінус змінні витрати, пов'язані з виробництвом конкретної продукції або наданням певних послуг
Валовий прибуток	Визначається як різниця між чистим доходом компанії та виробничою собівартістю реалізованої продукції, включаючи відповідні накладні виробничі витрати
Операційний прибуток	Різниця між валовим прибутком та постійними витратами, пов'язаними з його операційною діяльністю протягом звітного періоду
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	Розраховується як відповідні втрати компанії, котрі не включаються до операційної діяльності плюс прибуток від операційної діяльності та інших доходів компанії.
Прибуток від звичайної діяльності компанії	Визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та податком з прибутку
Чистий прибуток	Прибуток від звичайної діяльності плюс інші доходи й витрати з прибутку від надзвичайної діяльності

Запропонована нами така класифікація видів прибутку не являється єдиною, оскільки існує значна різноманітність підходів до видів прибутку.

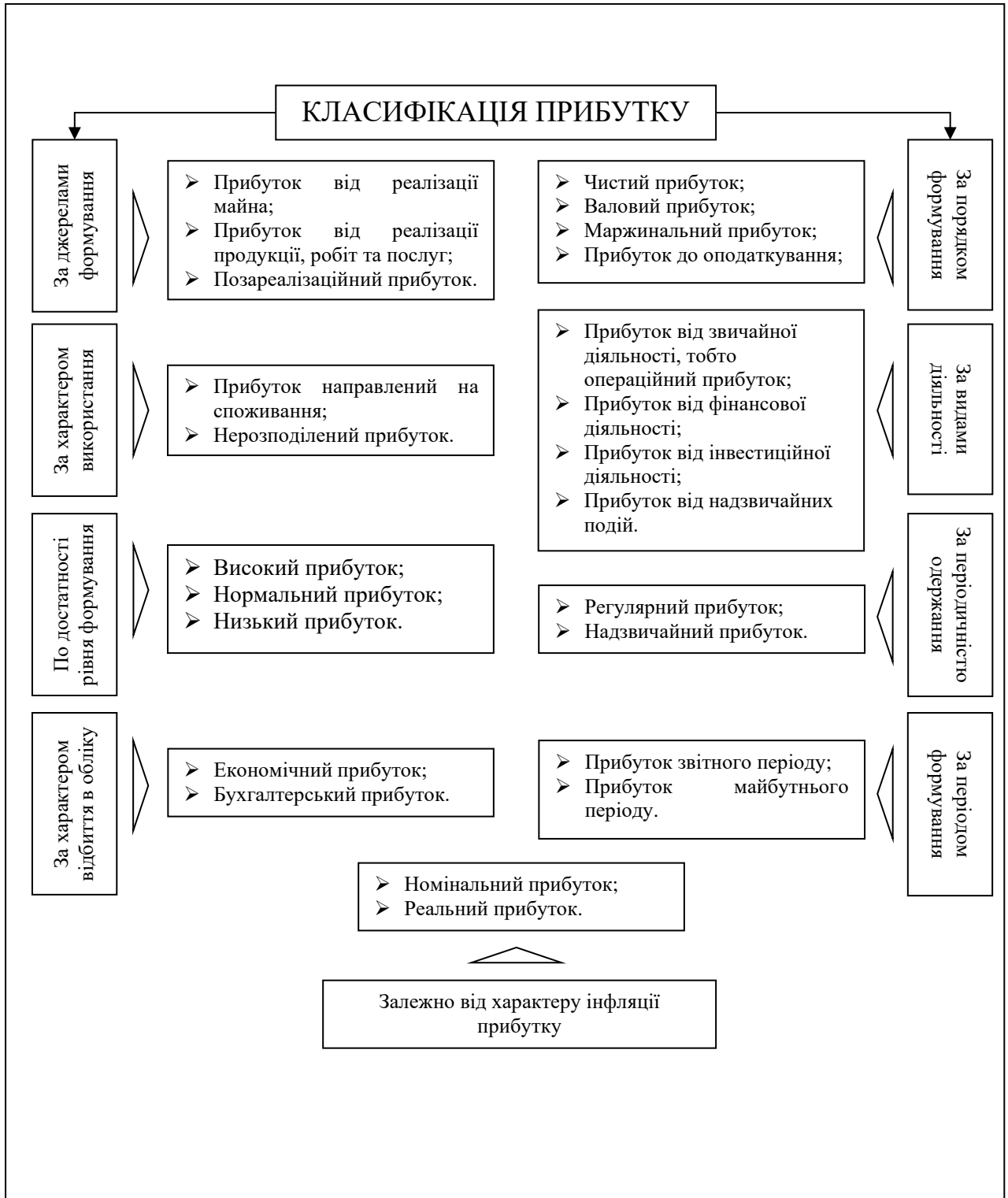

Рисунок 1.4 – Класифікаційні ознаки прибутку підприємства

Для оцінки ефективності господарської діяльності та рівня використання ресурсів підприємства використовують відносні показники, такі як рентабельність [62 с. 373].

Показники рентабельності представляють собою відносні міри прибутковості та вказують на те, наскільки ефективно використовуються ресурси для досягнення прибутку. Дані показники допомагають оцінити, наскільки великий ефект отримується при витратах та ресурсах, витрачених для його досягнення [62 с. 373].

Модель формування показників рентабельності підприємства показана на рис. 1.5.

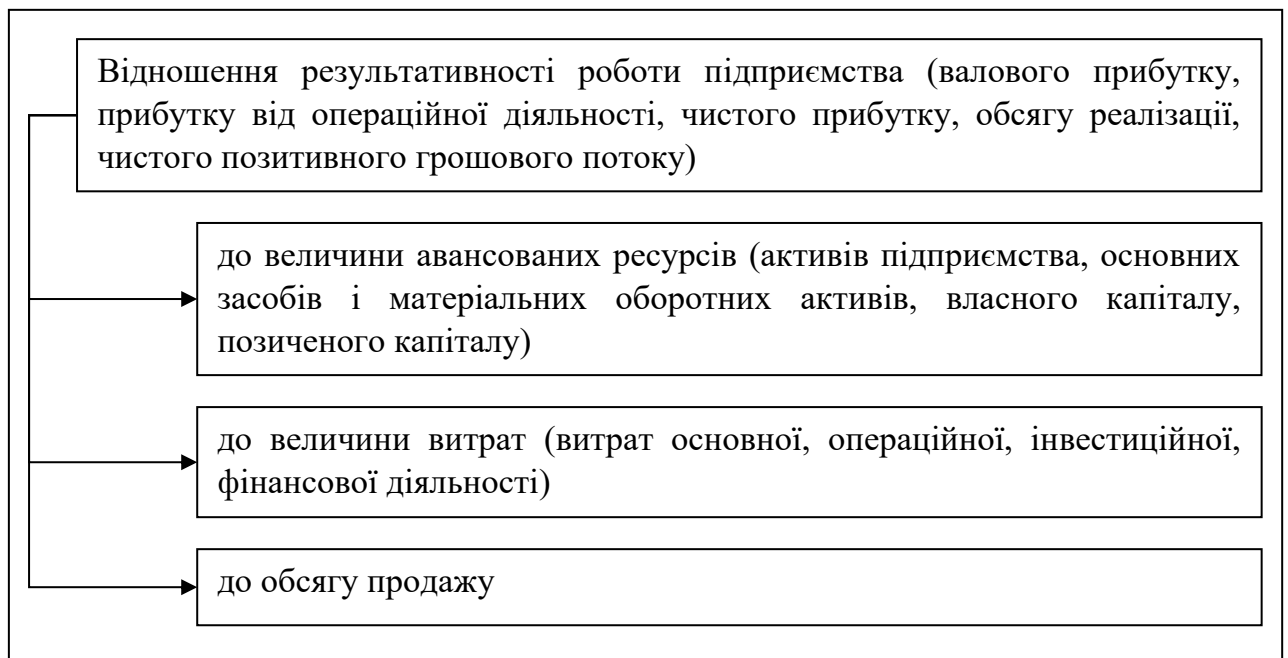

Рисунок 1.5 – Логістична модель формування показників рентабельності компанії [62]

З вище зазначеного нами рисунку, можна розділити на декілька категорій показники рентабельності, а саме: 1) показники, що визначаються на основі витрат, включаючи рентабельність продукції, операційної, інвестиційної та звичайної діяльності й окремих інвестиційних проєктів; 2) показники, що вказують на прибутковість від продажів, такі як чиста та валова рентабельність продажів; 3) показники, що ґрунтуються на ресурсному підході, а саме, рентабельність власного, оборотного, операційного та

основного капіталу, сукупних активів або загальна рентабельність та багато інших [68 с. 150-151].

Отже, рентабельність – це комплексний відносний показник, який характеризує фінансово-економічну ефективність діяльності підприємства з точки зору отримання прибутку.

1.2. Обґрунтування методики та оцінювання прибутковості підприємства: показники прибутку та рентабельності

На сучасному етапі розвитку у цілісній системі аналізу ефективності роботи суб'єктів господарювання рентабельності належить провідне місце через комплексність та інформативність цієї економічної категорії. Прибутковість діяльності підприємства завжди була основним стимулюючим чинником для подальшого розвитку та розширення виробництва. А підприємства, які ефективно функціонують, створюють сприятливий фундамент для підвищення загального рівня економічного розвитку держави.

Фінансово-економічний стан компаній визначає його ключові характеристики та грає важливу роль у вирішенні поточних виробничих і комерційних завдань, визначенні перспектив його майбутнього розвитку і впливає на сприйняття підприємства потенційними інвесторами, банками та іншими зацікавленими сторонами.

Ефективність фінансової діяльності компанії проявляється у зростанні чистих активів, які отримані завдяки прибутку, отриманому в результаті від різноманітних видів діяльності, а саме операційної, фінансової, інвестиційної, а також за рахунок несподіваних подій та надзвичайних обставин (рис. 1.6).

Фінансовий стан, а більш точно, саме його аналіз, надає можливість здійснити оцінку процесів зростання або ослаблення фінансового потенціалу фірми та зрозуміти його фінансове здоров'я [52 с. 39]. Аналіз фінансового стану будь якого підприємства включає в себе розгляд об'єктів їх діяльності з використанням такого підходу: Доходи → витрати → фінансовий результат.

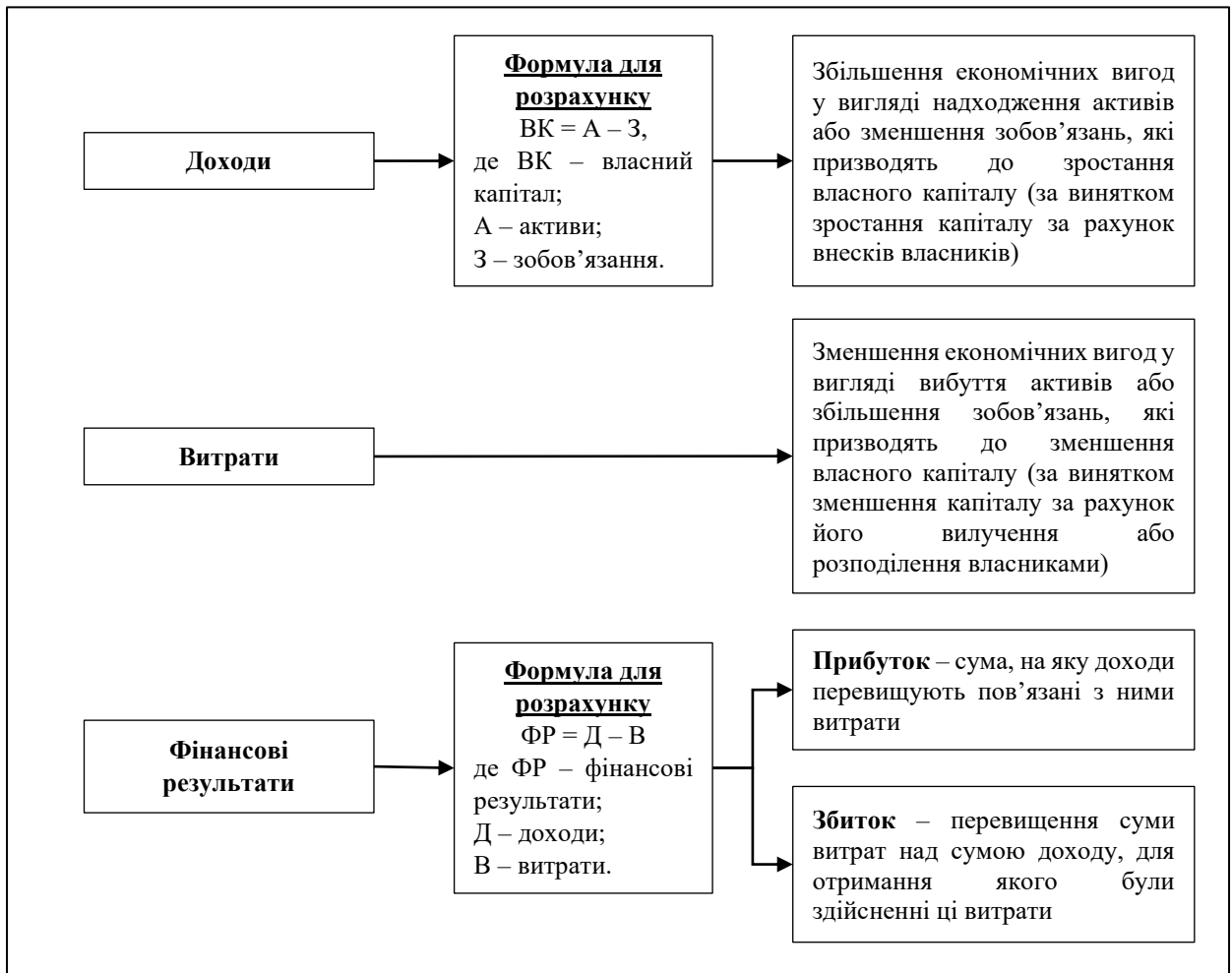

Рисунок 1.6 - Розрахунок та характеристика понять «дохід», «витрати», «прибуток», «збиток» та фінансові результати [43]

Тепер перейдемо до більш точного аналізу фінансових результатів і зазначимо, що його розрахунок, а саме від фінансово-господарської діяльності включає два основних етапи: спочатку проводиться визначення прибутку (або збитку), який виникає внаслідок операційної діяльності, а потім проводиться аналіз фінансового результату, включаючи фінансову та інвестиційну діяльність (рис. 1.8) [28 с. 420].

Будь яка організація зобов'язана систематично аналізувати структуру та зміни в тенденції фінансових результатів на різних етапах свого господарювання. Крім цього, важливо мати вплив на процеси формування доходів та ретельно контролювати втрати, забезпечуючи відповідність їх змінам в економічному середовищі [17 с. 35].

Алгоритм формування прибутку представлено на рис. 1.7.

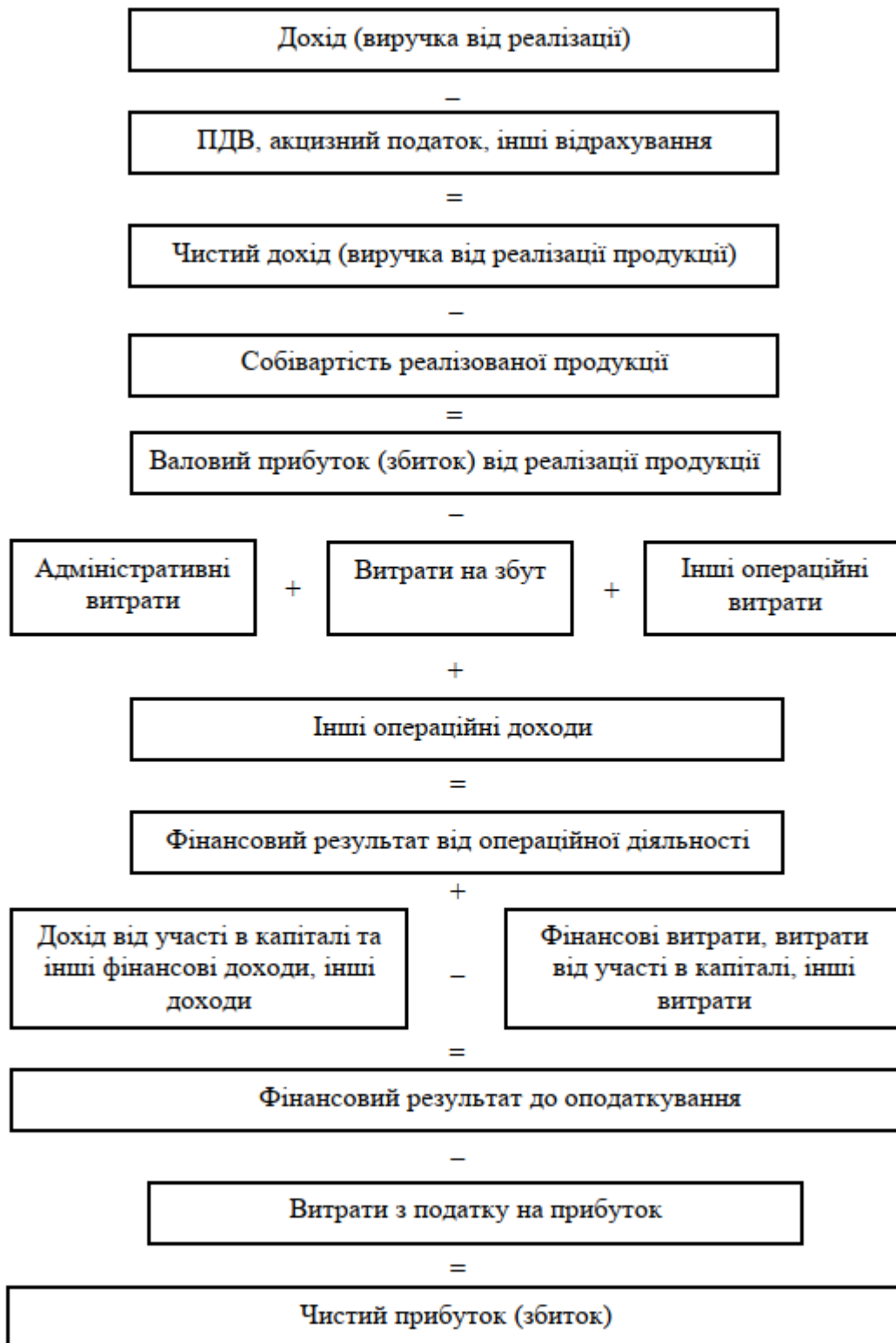

Рисунок 1.7 – Алгоритм формування прибутку компанії

Аналіз фінансових результатів у нинішніх умовах на ринку ґрунтується на методології, яка відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності. Ця методологія є широко визнаною та використовується для практично всіх організацій незалежно від їх організаційно-правового статусу, форми власності й моделі функціонування [64].

На рис. 1.8 детально покажемо модель формування основних завдання аналізу фінансових результатів.

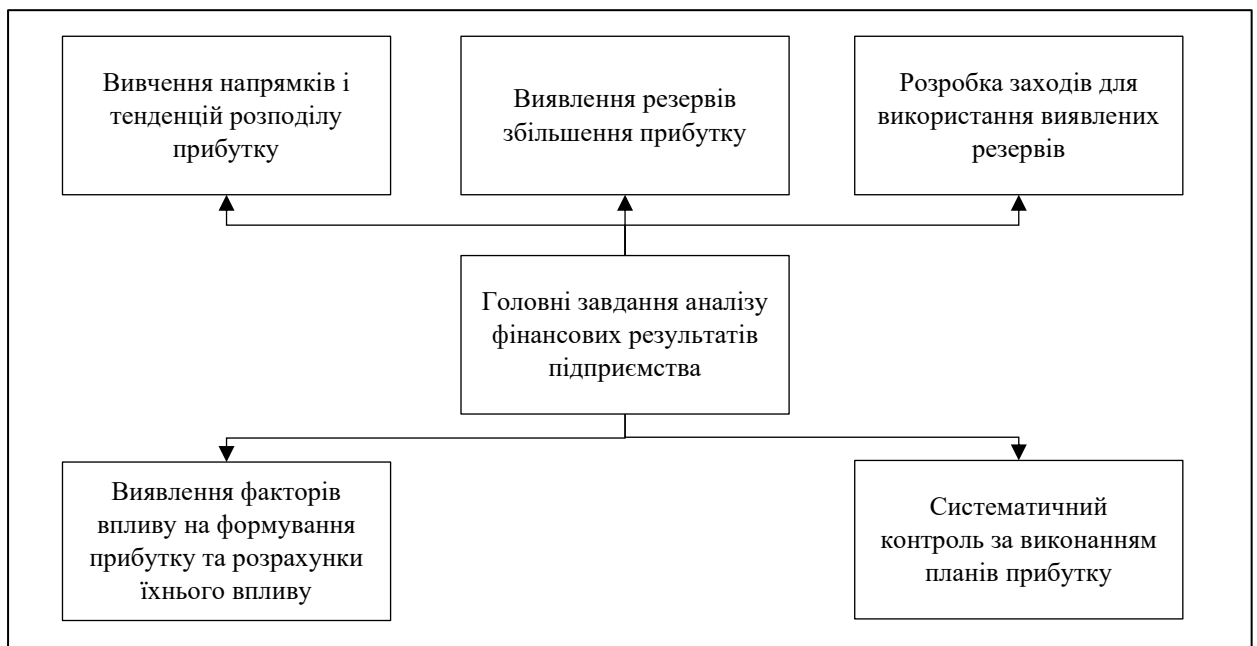

Рисунок 1.8 – Модель формування аналізу фінансових результатів [64]

В різних сферах діяльності компаній, які охоплюють виробництво та продаж продукції, а також фінансові та інвестиційні операції, отримують свою кінцеву фінансову оцінку через сукупність абсолютних фінансових показників. Головним узагальнюючим показником є чистий прибуток, який бізнес здобув протягом звітного періоду. Даний показник відображає рівень активності та результативності управління. При аналізі показників прибутку, необхідно виокремити етапи дослідження які зазначені на рис. 1.9.

Перейдемо до аналізу прибутку (збитку) від операційної діяльності, та зазначимо, що деякі зміни у прибутку від реалізації можуть бути обумовленні наступним чином:

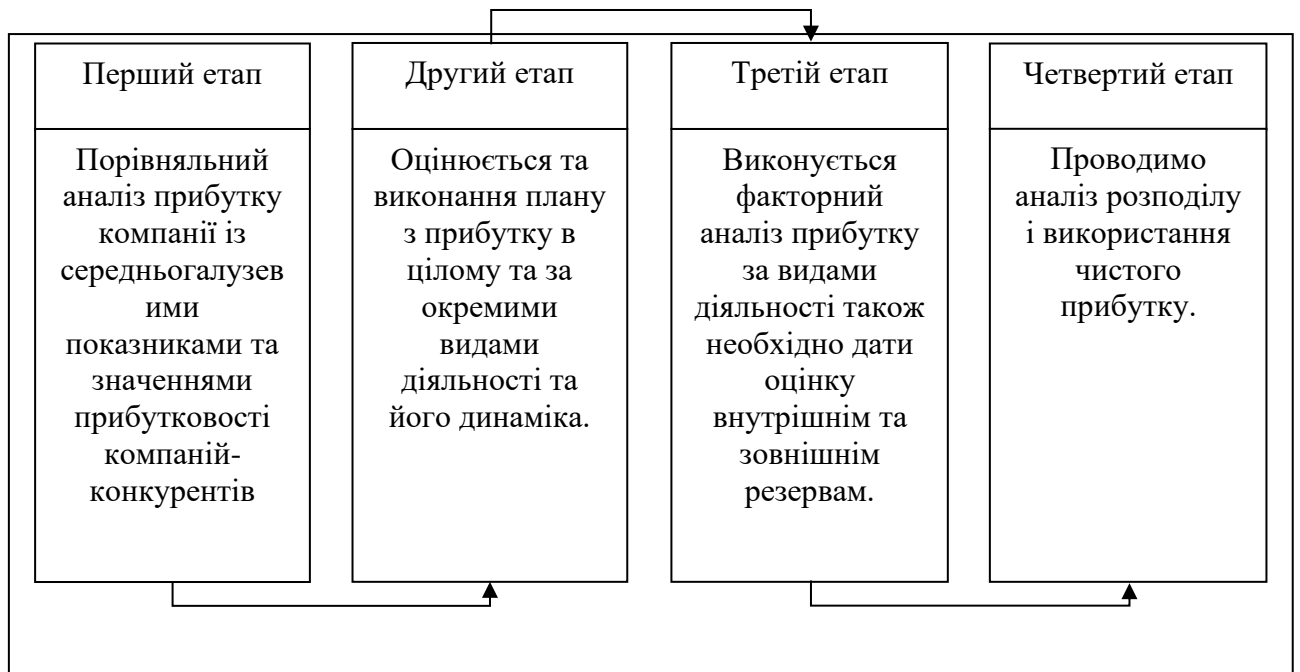

Рисунок 1.9 – Етапи дослідження показників прибутку

- зміни обсягу продажів;
- коливанні собівартості продукції, що була реалізована;
- зміни в структурі продажів товарів;
- коливанні цін на відповідну продукцію [68 с. 140-141].

Загальновідома факторна рівність для прибутку від реалізації конкретного виду товарів формується наступним чином:

$$\Pi = V \times (\text{Ц}_{\text{од}} - C), \quad (1.1)$$

де V – представляє собою кількість виготовленої продукції в кілограмах (кг) або інших відповідних одиницях вимірювання [34 с. 351];

$\text{Ц}_{\text{од}}$ – позначає ціну одиниці товару в гривнях (грн);

C – означає собівартість одиниці продукції, виражену в гривнях (грн)..

1. Для обчислення загальної різниці прибутку від реалізації відповідного виду продукції, формуємо наступне рівняння:

$$\Delta\Pi_{\text{опер}} = \Pi_{\text{факт}} - \Pi_0, \quad (1.2)$$

де $\Delta\Pi_{\text{опер}}$ – різниця у прибутку від реалізації продукції (операційна діяльність), грн.;

$P_{\text{факт}}$ – фактично отриманий прибуток від реалізації протягом конкретного періоду, грн.;

P_0 – основна сума виручки від продажу реалізованої продукції, грн.

2. Для оцінки впливу ціни на прибуток від операційної діяльності, необхідно провести наступні розрахунки:

$$\Delta P_{\text{ц}} = P_{\text{д}} - P_{\text{факт}}, \quad (1.3)$$

де $P_{\text{д}}$ – виручка від дійсно реалізованої продукції, грн.

3. Для розрахунку впливу витрат, пов'язаних з виробництвом або створенням продукції, на зміну прибутку від реалізації продукції, запропонуємо наступну рівність:

$$\Delta P_{\text{в}} = P_{\text{в}} - P_{\text{д}}, \quad (1.4)$$

де $P_{\text{в}}$ – витрати на виробництво дійсно реалізованої продукції, грн.

4. Для вирішення впливу структурних змін на прибуток потрібно провести розрахунок за такою формулою:

$$\Delta P_{\text{с/з}} = (P_{\text{б}} - P_{\text{ф}}) - \Delta P_{\text{опер}}, \quad (1.5)$$

де $P_{\text{б}}$, $P_{\text{ф}}$ – розбіжність між величиною вихідного (базового) та фактичного значення прибутку, грн.

Тепер перейдемо до аналізу прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності, та зазначимо, що при аналізі прибутку, який утворюється внаслідок реальних інвестицій, необхідно вирішити наступні завдання:

- вивчити тенденції та структуру прибутку, отриманого внаслідок реальних інвестицій;
- оцінити, наскільки виконані плани стосовно прибутку від реальних інвестицій;
- здійснити факторний аналіз, який допоможе визначити чинники, які вплинули на зміну прибутку від реальних інвестицій;
- визначити шляхи та напрями для підвищення прибутковості реальних інвестицій.

Чинники, які можуть призвести до зміни прибутку, отриманого внаслідок реальних інвестицій, включають такі аспекти:

- можливе впливання обсягу інвестицій на прибуток;
- можлива зміна структури капіталовкладень та їх можливий вплив на прибуток фірми;
- постійний вплив зміни рентабельності грошових інвестицій на прибуток компанії.

1. Для розрахунку відображення структури та якості на зміну прибутку інвестиційних вкладень, необхідно [68 с. 143]:

$$\Delta\Pi_i^{c/3} = \Pi_i^{\phi} - \Pi_i^{\phi}, \quad (1.6)$$

де Π_i^{ϕ} , Π_i^{ϕ} – величина вихідного, тобто базового та фактичного прибутку від реальних капіталовкладень, грн.

2. Для оцінки впливу зміни обсягу інвестиційних коштів на зміну прибутку від реальних інвестицій, необхідно:

$$\Delta\Pi_i^{инв} = (I_i^{\phi} - I_i^{\phi}) \times R_i^{\phi}, \quad (1.7)$$

де I_i^{ϕ} , I_i^{ϕ} – відхилення величини дійсного, тобто фактичного значення інвестиційних коштів від величини базового (вихідного), грн.; R_i^{ϕ} – показник величини базового значення рентабельності капіталовкладень, %.

3. Для обчислення впливу рентабельності капітальних інвестиційних вкладень на модифікацію прибутку реального капіталовкладення, слід розрахувати за формулою:

$$\Delta\Pi_i^p = (R_i^{\phi} - R_i^{\phi}) \times I_i^{\phi}, \quad (1.8)$$

де R_i^{ϕ} , R_i^{ϕ} – вираховування фактичної (звітної) величини рентабельності від базової (вихідної), %.

Перейдемо до алгоритму розрахунків всезагальних показників рентабельності. Рентабельність проявляється у відсотковому або коефіцієнтному вираженні та має кілька різних варіаційних форм, які враховують різні показники прибутку та витрати ресурсів. Тому існує декілька різних показників рентабельності, які використовуються для оцінки ефективності діяльності компанії та їх фінансового-економічного стану [12 с. 300].

Та почнемо з рентабельності інвестиційних вкладень, вона розраховується за формулою:

$$P_i = \frac{\text{ЧП}}{I_{\text{заг}}} \times 100 \%, \quad (1.9)$$

де ЧП – значення чистого прибутку компанії, грн.;

$I_{\text{заг}}$ – сукупна сума інвестиційних коштів, грн.

Існує два різновиди даного показника, а саме:

– рентабельність активів, яка розраховується за допомогою такого рівняння [12 с. 300]:

$$P_a = \frac{\text{Пп}}{A_{\text{заг}}} \times 100 \%, \quad (1.10)$$

де Пп – чистий прибуток компанії, грн.;

$A_{\text{заг}}$ – всезагальна сума активів компанії, грн.

– рентабельність власного капіталу. Даний показник вирішується за формулою:

$$P_{\text{вк}} = \frac{\text{Пп}}{\text{ВК}} \times 100 \%, \quad (1.11)$$

де ВК – величина власного капіталу фірми, грн.

Рентабельність продукції відображає результативність витрат, які були витрачені на виробництво та збут відповідної продукції, та вона розраховується за допомогою такого рівняння:

$$P_{\text{пр}} = \frac{\text{Пр}}{C} \times 100 \%, \quad (1.12)$$

де Пр – величина прибутку від реалізації всієї продукції, яку виробило підприємство за аналізований період, грн.;

C – величина повної собівартості реалізованої продукції на підприємстві за аналізований період, грн.

Розрахунок рентабельності від окремих видів продукції обчислюється за таким алгоритмом:

$$P_{\text{опр}} = \frac{(\text{Ц}_i - \text{C}_i)}{\text{C}_i} \times 100 \%, \quad (1.13)$$

де Ц_i , C_i – відповідна ціна та сукупна величина собівартості одиниці i -го виду продукції на підприємстві, грн.

Обчислення рентабельності виробництва відбувається за допомогою такого відношення:

$$P_v = \frac{\text{ЧП}}{\text{ОВФ}_{\text{сер}} + Z_{\text{сер}}} \times 100 \%, \quad (1.14)$$

де $\text{ОВФ}_{\text{сер}}$ – значення середньорічної величини основних виробничих фондів компанії, грн.;

$Z_{\text{сер}}$ – значення середньорічної вартості залишків нормованих оборотних засобів, грн.

Величина рентабельності продажу продукції знаходиться:

$$P_{\text{пп}} = \frac{P_p}{P_{\text{п}}} \times 100 \%, \quad (1.15)$$

де $P_{\text{п}}$ – величина повного обсягу всієї реалізованої продукції, грн.

Окрім зазначених, в практиці компаній можуть застосовуватися й інші показники рентабельності, такі як рентабельність акціонерного капіталу, трудових та матеріальних затрат, рентабельність необоротних активів та багато інших. Важливо зауважити, що межі рентабельності не встановлюються жорстко. Проте очевидно, що підвищення рівня рентабельності розширює можливості компанії залучати фінансові ресурси та ефективно використовувати їх у господарській діяльності. Це також сприяє збільшенню привабливості організації для інвесторів та залученню інвестиційних ресурсів.

Ще фінансовий стан компанії можна з'ясувати, проаналізувавши ряд показників ліквідності, платоспроможності, ефективності використання активів, ділової активності та багато інших. Почнемо з показників ліквідності.

Показники ліквідності відображають здатність компанії оплатити свої короткострокові зобов'язання за допомогою доступних поточних активів організації:

– коефіцієнт загальної ліквідності розраховується за формулою:

$$K_{\text{л.з}} = \frac{A_{\text{п}}}{Z_{\text{п}}}, \quad (1.16)$$

де $A_{\text{п}}$ – величина поточних активів компанії, грн.;

$Z_{\text{п}}$ – значення поточних зобов'язань компанії, грн.

– розрахунок коефіцієнта швидкої ліквідності:

$$K_{л.ш} = \frac{A_{в.л}}{З_{п}}, \quad (1.17)$$

де $A_{в.л}$ – відносна величина активів високої ліквідності, грн.

– обчислення коефіцієнта абсолютної ліквідності за допомогою виразу:

$$K_{л.абс} = \frac{\Gamma_{з/екв}}{З_{п}}, \quad (1.18)$$

де $\Gamma_{з/екв}$ – величина грошових коштів та їх еквівалентів фірми.

– калькуляція коефіцієнту проміжної ліквідності знаходиться за формулою:

$$K_{л.пр} = \frac{\Gamma_{з/екв} + D_a}{З_{п}}, \quad (1.19)$$

де D_a – значення дебіторської заборгованості компанії у складі оборотних коштів, грн. [62 с. 480].

У економічних дослідженнях ще існує поняття «ліквідність балансу». Вона відображає наскільки активи компанії можуть покрити її зобов'язання в строк, відповідно до термінів оплати та швидкості перетворення активів у готівку. Групи активів та пасивів відсортовані за рівнем ліквідності та терміновості.

Відображають спроможність компанії виконувати власні фінансові зобов'язання, як короткострокові, так і довгострокові, за допомогою своїх активів, показники платоспроможності. Дані показники служать індикатором економічного ризику, що відображає ймовірність безгрошів'я компанії [12 с. 304]:

– обчислення коефіцієнту платоспроможності відбувається за формулою:

$$K_{пл} = \frac{ВК}{З_{заг}}, \quad (1.20)$$

де $З_{заг}$ – сума загальної кількості зобов'язань компанії, грн.

– розрахунок показника коефіцієнту заборгованості знаходиться:

$$K_{заб} = 1 - \frac{ВК}{З_{зовн}}, \quad (1.21)$$

де $З_{зовн}$ – величина зовнішніх зобов'язань компанії, грн.

Показники, що вказують на швидкість обертання фіксованих активів, що охоплюють рівнем використання ресурсів у компанії називаються показниками ефективності використання активів компанії [12, с. 304]:

- обчислення коефіцієнту оборотності основних засобів:

$$K_{o.oz} = \frac{O}{A_{нем.ф}}, \quad (1.22)$$

де O – кількість обсягу реалізації, грн.;

$A_{нем.ф}$ – фіксоване значення нематеріальних активів компанії, грн.

- розрахунок коефіцієнту оборотності активів проводиться за рахунок рівняння:

$$K_{o.a} = \frac{O}{A_{заг}}, \quad (1.23)$$

Отже, показники прибутковості залишаються одними з найважливіших показників для визначення успішності управління активами підприємства. Підприємства, які правильно аналізують та покращують свою рентабельність, мають кращі шанси досягти стійкого фінансового успіху та зберегти конкурентну перевагу

Таким чином, в умовах ринкової економіки від рентабельної роботи залежить життєздатність підприємства, його можливості забезпечувати інтереси інвесторів, конкурувати з іншими підприємствами. Рентабельна робота підприємства визначається, насамперед, прибутком, який воно отримує, а показники рентабельності характеризують відносну дохідність підприємства. Економічний аналіз рівня рентабельності і причини її зміни має важливе значення для виявлення резервів підвищення ефективності роботи підприємства.

Фінансові результати відображають зміни у рівні прибутку чи збитку організації, а також показники щодо рентабельності чи збитковості, які виникають в результаті її фінансово-економічної діяльності за певний відповідний період. Перераховані показники, які вживають найчастіше в оцінці фінансового стану компанії, є лише частиною ширшого спектру критеріїв, використовуваних у господарській практиці. Інші показники можуть варіюватися в залежності від сфери бізнесу та мети проведення оцінки.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Кернел-Трейд» та його фінансових показників

Підприємство ТОВ «Кернел-Трейд» – національна компанія в Україні, яка здійснює свою роботу в аграрному секторі з 1995 року. Вона вважається головним гравцем на світовому ринку та є найбільшим і найкращим виробником та експортером соняшникової олії серед усіх підприємств України. Компанія виступає як ключовий постачальник агропродукції з Чорноморського басейну, постачаючи свою продукцію на міжнародні ринки в більше ніж 80 країн світу.

Бачення підприємства полягає в наступному: вони мають амбіції досягти провідної позиції в глобальному агробізнесі та забезпечити, щоб саме наш регіон вважався основним постачальником сільськогосподарської продукції для всієї планети.

Щодо стратегії ТОВ «Кернел-Трейд», то їх мета полягає в систематичному розширенні та оптимізації ефективності їхньої економічної бізнес-структури для щорічного вивозу близько 20 мільйонів тон сільськогосподарської продукції з України. Це досягається через стратегічні придбання, утримання взаємовідносин з українськими фермерами та постійний професійний розвиток персоналу компанії.

Для компанії ключовим є не лише досягати цілей, але й робити це відповідно до визначених принципів. Кожного дня, вони розуміють, що не існує універсального рівняння, виконуючи стоні операцій та приймаючи сотні тисяч рішень. Кожне їх рішення впливає на сьогодення компанії та формує стійкість в майбутньому. У всіх ситуаціях вони керуються баченням і місією корпорації, вірності їх цінностями та керівними принципами, які складають

філософію та культуру. Історія компанії розпочалася ще з 1995 року, та наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1. – Історія розвитку компанії ТОВ «Кернел-Трейд»

Рік	Подія
1995	Стартувала торгівля продукцією аграріїв зі світовими трейдерами. Закупівля перших зернових елеваторів для підприємства, що відіграють важливу роль для логістики.
2002	У м. Полтава, ТОВ «кернел-Трейд» придбало перший олійноекстраційну фабрику. Елеваторні потужності с кожним роком стають ще більшими. Обсяг довгострокової оренди полів після придбання перших сільгоспідприємств з кожним роком зростає. Підприємство розвивається у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, й з кожним кроком розширює свій виробничо-експортний потенціал.
2004	Зміцнивши свої позиції в Україні в сферах переробки соняшникового насіння та перевезенні зерна й олійних культур через елеватори підприємство входить в споживчий ринок, підписавши контракт з закупівлі торгової марки «Щедрий Дар», та фабрики з переробки, бутілювання та екстракції олії на східних областях України.
2006	Товариство підвищує кількість виробленої соняшникової олії в країні. Після придбання активів підприємства «Євротек», виробничі потужності ТОВ «Кернел-Трейд» подвоюються й компанія займає лідируючі позиції в аграрному секторі серед підприємств України.
2007	Акції організації торгуються на Варшавській фондовій біржі. З компанією «Чумак» укладений довгостроковий ліцензійний договір, котрий надає право товариству на виробництво та збут соняшникової олії ТМ «Чумак домашня» та «Чумак золота». Компанія займає перше місце з виробництва та збуту соняшникової олії в Україні.
2008	ТОВ «Кернел-Трейд» придбала другий за величиною в країні портовий термінал в Чорноморському порту, й завдяки цьому підвищує експорт зерна виробленого в нашій країні. Земельний банк товариства збільшується до 80 тис. гектарів землі.
2009	Уклавши угоду про переробку давальницької сировини, річний обсяг якої становить 230 тис. т соняшникового насіння, на олійноекстраційній фабриці, котра знаходиться в Чорноморському порту біля власного портового терміналу, компанія розширює свої потужності з виготовлення олії в чорноморському басейні.
2010	Товариство придбало активи підприємства «Allseeds», котре являється його конкурентом, та розширює своє виробництво вводячи в експлуатацію нову мультизернову олійноекстраційну фабрику в північних регіонах України. В рік кількість переробленого соняшникового насіння підвищується до 2 млн. т. До складу товариства також входять портові термінали для експорту шроту та олії соняшника.
2011	Земельний банк організації збільшився до 230 тис. гектарів землі. Це відбулося за рахунок купівлі нових компаній у центральних та західних областях України. Біля свого портового терміналу, товариство купує фабрику з переробки соняшникового насіння «Українська Чорноморська Індустрія». Така покупка дає синергічний взаємозв'язок для експортного потенціалу та збільшує виробничі потужності підприємства до 2,6 млн. т на рік.
2012	Компанія розширює власну географію, уклавши договір про купівлю двох аграрних компаній, котрі оброблюють землі в Хмельницькій та Полтавській областях.
2013	Компанія збуту соняшникової олії в 2013 році досягає 1 млн. т, водночас в міжнародній торгівлі олією частка компанії становить 16%. Експортний обсяг зернових культур збільшується до 3 млн. т. Товариство придбало одну з найбільших високотехнологічних організацій в Україні – «Дружба-Нова». Тепер земельний банк товариства збільшився до 400 тис. гектарів, а елеваторні потужності складають 100 тис. т зберігання.
2014	В цьому році відбулося збільшення експортованих зернових культур до 4 млн. т. Також підвищується власне виробництво зерна на один мільйон тон, що вважається історичним максимумом врожаю зернових культур в Україні. В період збору компанія збирає 1,5 млн. т зернових та 300 тис. т олійних культур, що перевищує над врожаєм попереднього року на 20-26%. На протязі 2014 р. в багатьох регіонах країни товариство запускає нові елеватори, потужність зберігання яких становить 200 тис. т. На протязі трьох років підприємство запускає в експлуатацію нові елеватори, потужність яких досягає 600 тис. т.

Продовження таблиці 2.1

2015	Товариство знижує частку позиченого капіталу та виплачує перші в своїй історії дивіденди на суму 19,9 млн. доларів США.
2016	Підприємство придбало ще одну фабрику з переробки насіння соняшника в Кіровоградській області, виробнича потужність якого становить 560 тис. т насіння. Водночас, компанія приймає рішення про продаж Миколаївського олійного заводу. Також товариство продає свою частку в терміналі для перевалки олії та укладає договір на продаж частки з перевалки сухих вантажів.
2017	ТОВ «Кернел-Трейд» вирішує придбати активи холдингу «Українські Аграрні Інвестиції» та підприємства «Агро Інвест Україна». Після цього, земельний банк товариства перевищує 600 тис. гектарів і стає одним з найбільших в нашій країні. Водночас до компанії увійшли елеватори, потужність яких становить 370 тис. т.
2018	Земельний банк підприємства скорочується до 550 тисяч гектарів. Компанія продає «Агротону» «Сіверський елеватор» за 680 тис. доларів та «Галицькі Аграрні Інвестиції» компанії «Даноша». Починає будівництво двох нових елеваторів в Сумській та Чернігівській областях з потужністю зберігання 130-160 тисяч тон.
2019	Відбулося скорочення земельного банку на 12,4 тисяч гектарів – до 529 тисяч гектарів. Починається будівництво Староконстантинівського олієекстракційного заводу. Компанія купує елеватор «Мрія» в смт. Гусятин Тернопільської обл..
2020	Експортовано рекордні 8 млн тон зерна. Компанія збільшила експорт продукції вдвічі, вона також стала найпотужнішим виробником нерафінованої соняшникової олії в Україні.
2021	ТОВ «Кернел-Трейд» збільшує потужності зберігання на елеваторі «Біловоди» в Сумській обл. та елеваторі «Ніжин» у Чернігівській обл..
2022	Підприємство придбало річковий термінал «Дунай Пром Агро» в порту Рені на Дунаї, також придбало термінал з перевантаження соняшникової олії «РИСОЛЛ-ЮГ», та змінив назву на «ОйлЕкспортТермінал».
2023	На ділянці, яку агрохолдинг орендував в порту Рені на березі річки Дунай, до кінця року планується побудувати новий перевантажувальний мультимодальний термінал «Девелопмент Рені Термінал». Підприємство буде здатне приймати 2 тис. т/добу зернових вантажів та одночасно зберігати близько 7,7 тис. тон. Компанія придбала «Іллічівський олійножировий комбінат» в Чорноморську. У ніч на 19 липня потужності зберігання та перевалки агрокомпанії у порту Чорноморськ зазнали ракетної атаки з боку росії, унаслідок цього завдано суттєвих пошкоджень.

Бізнес-діяльність аграрної компанії ТОВ «Кернел-Трейд» багатоаспектна. Спочатку аграрії виконують збір врожаю. Якщо розглядати першу схему, то його відправляють спочатку на елеватори, з них насіння йде на переробку, після переробки виходить соняшникова олія, яка розливається в тару, а з віджатого лушпиння роблять брикети для опалювання. Потім бутильована олія та олія на розлив надходить в портові термінали та відправляють на експорт. По другій схемі компанія проводить закупівлі соняшникова насіння та зерна у місцевих фермерів, тоді воно йде або за першою схемою, на елеватори, або одразу на експорт через портові термінали на експорт.

З початком війни в Україні ТОВ «Кернел-Трейд» було змушено перетворитися з лідера, спрямованого на абсолютний зріст, на компанію, головним пріоритетом якої є виживання.

Тепер стратегія виживання агропідприємства ґрунтується на трьох основних стовпах: врятувати працівників компанії, зберегти операційну діяльність підприємства та найголовніше зберегти нашу країну.

У зв'язку з війною компанія тимчасово повинна відкласти свою стратегію зростання і працювати в режимі виживання. З урахуванням невизначеності майбутньої доступності морських експортів, а також бізнес-середовища в Україні, ТОВ «Кернел-Трейд» мусило призупинити свої стратегічні ініціативи та переглянути свої довгострокові стратегії, коли ступінь невизначеності знизиться.

Проаналізуємо діяльність ТОВ «Кернел-Трейд» в порівнянні з конкурентами (табл. 2.2). З аналізу цих даних можна зробити висновок, що ТОВ «Кернел-Трейд» володіє найбільшим обсягом земельних ресурсів, а саме 499 тис. га, що вказує на значний потенціал для виробництва продукції. Проте, інші підприємства також мають значущий земельний капітал, який сприяє їхньому розвитку.

ТОВ «Кернел-Трейд» та ПАТ «МХП» виробляють найбільше продукції та мають високий обсяг реалізації. Варто відзначити, що ТОВ «Агросперіс» і ТОВ «Астарта-Київ» мають подібні обсяги реалізації, що може свідчити про їхню конкурентоспроможність на ринку.

Високі витрати на виробництво продукції спостерігаються у ПАТ «МХП», що може впливати на чистий прибуток. Тоді як ТОВ «Кернел-Трейд» та ТОВ «Агросперіс» володіють меншою собівартістю продукції, що сприяє більшому чистому прибутку.

ТОВ «Кернел-Трейд» вигідно виділяється серед інших підприємств щодо чистого доходу від реалізації продукції, свідчачи про ефективність їхньої бізнес-моделі.

Таблиця 2.2 – Порівняння фінансово-економічних показників підприємств агропромислового комплексу

Підприємство	Земельний банк, тис. га	Обсяг виробництва, грн.	Обсяг реалізованої продукції, грн.	Собівартість продукції, грн.	Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	Валовий прибуток, грн.	Чистий прибуток, грн.
ТОВ «Кернел-Трейд»	499	39361212	44542328	81524575	103055602	21531027	15944564
ПАТ «МХП»	370	29185668	33027377	37466076	46726159	9260083	50947
ТОВ «Агросперіс»	300	23664055	26778955	249	501585	501336	102079
ТОВ «Астарта-Київ»	243	19167885	21690953	187634	348233	160599	195226
ТОВ «Елеватор Агро»	188	14829475	1778178	119519	194199	74680	68579
ТОВ «Харвіст Холдинг»	127	10017783	1303055	45	17710,80	17665,8	-21405,6
ПАТ «Агротон»	110	8676820	1128630	912664	1311081	398417	747067
ТОВ «Тас Агро»	83	6547055	851603	1123726	1337270	213544	85746
ТОВ «Нібулон»	82,5	6507615	846473	14047317	15181308	1133991	1287038
ТОВ «Агровіста»	82	6468175	841343	41	433	23	84131

Головні сільськогосподарські культури, що фокусується на їх вирощуванні підприємство ТОВ «Кернел-Трейд» - це пшениця, соняшник та кукурудза. У 2022 році кількість зібраного врожаю кукурудзи становить 9,3 млн. т, пшениці – 6,1 млн. т, та соняшника 3,6 млн. т. У загальній кількості зібрано 19 млн. т сільськогосподарської продукції, що більше за всі попередні аналізовані періоди (рис. 2.1).

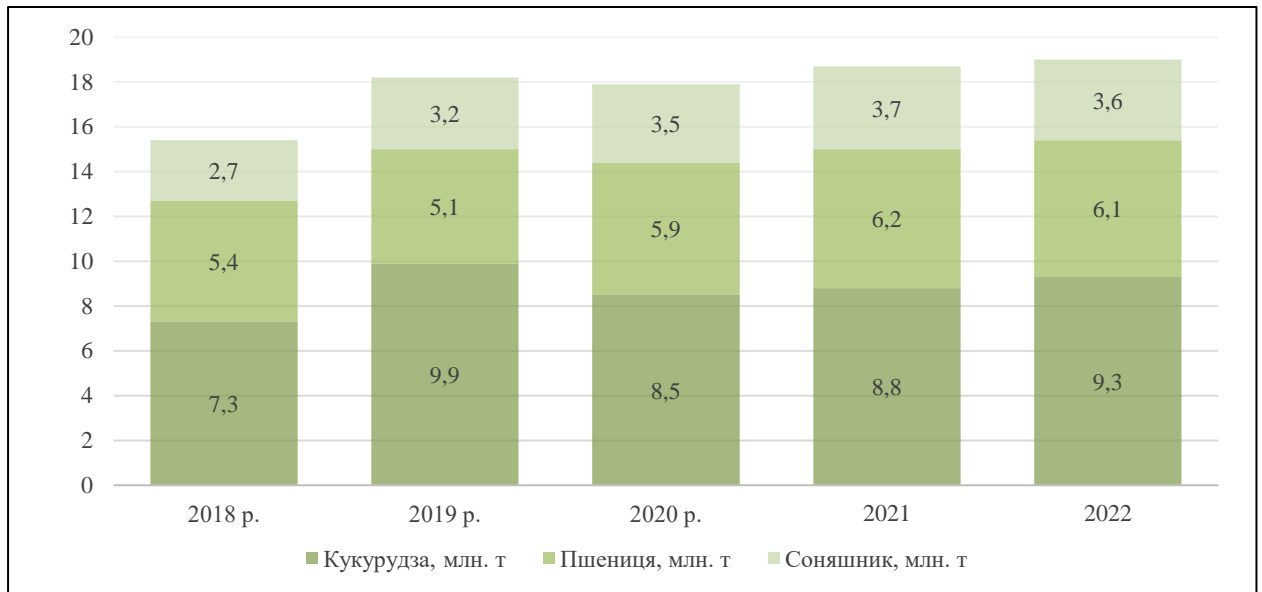

Рисунок 2.1. – Основні сільськогосподарські культури, вирощуванням яких займається ТОВ «Кернел-Трейд»

Окрім основної, компанія також виконує ряд додаткових видів діяльності, таких як:

- гуртовий продаж фруктами та овочами, та різною сільськогосподарською продукцією;
- виробництво шпону, плит, панелей та фанери;
- виготовлення агрохімікатів та пестицидів;
- прокат сільськогосподарської техніки та відповідного обладнання;
- торгівля газоподібним, рідким й твердим паливом, та його реалізація трубопроводами;
- надання різноманітних супровідних послуг у сфері транспортування.

Тепер перейдемо до більш детального аналізу виробничої діяльності ТОВ «Кернел-Трейд», та зазначимо їх в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки виробничої діяльності аграрного підприємства ТОВ «Кернел-Трейд»

Показник	Роки					Відхилення									
	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютне					Відносне				
						2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2018	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2018
Переробка соняшника, млн. т	3,1	3,2	3,4	3,5	3,4	0,1	0,2	0,1	-0,1	0,3	3,2	6,3	2,9	-2,9	9,7
Земельний банк під урожаєм тис. га	596	530	513	501	499	-66,0	-17,0	-12,0	-2,0	-97,0	-11,1	-3,2	-2,3	-0,4	-16,3
Заготівля зернових культур на елеваторах, млн. т	3,3	4,3	4,2	4,3	4,1	1,0	-0,1	0,1	-0,2	0,8	30,3	-2,3	2,4	-4,7	24,2
Продаж соняшникової олії наливом, млн. т	1,3	1,6	1,5	1,7	1,6	0,3	-0,1	0,2	-0,1	0,3	23,1	-6,3	13,3	-5,9	23,1
Продаж бутильованої олії, млн. л	119	131	128	142	135	12,0	-3,0	14,0	-7,0	16,0	10,1	-2,3	10,9	-4,9	13,4
Експорт зерна, млн. т	4,6	6,1	7,9	8,1	8,3	1,5	1,8	0,2	0,2	3,7	32,6	29,5	2,5	2,5	80,4
Перевалка портових терміналів, млн. т	6,1	6	6,7	7,2	7,7	-0,1	0,7	0,5	0,5	1,6	-1,6	11,7	7,5	6,9	26,2

Узагальнюючи дані табл. 2.3, ми можемо зробити висновок про те, що незважаючи на війну в країні, та на те що є деякі заводи та елеватори, котрі були зруйновані російськими ракетами, все одно ми спостерігаємо позитивну динаміку протягом аналізованого періоду.

Обсяг переробки соняшникового насіння має коливання протягом п'яти років. зростання було помітне з 2018 по 2021 рік, але в 2022 відбулося невелике зменшення до рівня 3,4 млн. т, що на рівні 2020 року. Та все одно, якщо порівнювати з початком аналізованого періоду то, з 2018 по 2022 рік виробництво збільшилось на 9,6%.

Обсяг заготівлі зернових культур на елеваторах більш менш стабільний, найбільший приріст спостерігається у 2019 році (30,30%). Однак у 2022 році видно незначний спад з 4,3 млн. т у 2021 році до 4,1 млн. т у 2022 році. Це відбулося за рахунок того, що деякі елеватори у Запорізькій та Хмельницькій області зруйновані російськими ракетами. Та якщо порівнювати 2018 рік з 2022 роком, то загальна тенденція вказує на зростання (24,24%).

Продаж соняшnikової олії наливом також зростає, найбільший річний зріст був у 2019 році (23,08%). У 2020 році був невеликий спад, але в 2021 та 2022 роках обсяги відновили зростання. Загалом, з 2018 по 2022 рік продаж соняшnikової олії наливом збільшився на 23,08%.

Експорт зерна значно збільшився з 2018 по 2022 рік. У 2018 році він становить 4,6 млн. т, у 2019 – 6,1 млн. т, у 2020 – 7,9 млн. т, 2021 – 8,1 млн. т, а у 2022 – 8,3 млн. т. Загальний приріст експорту зерна за п'ять років становить 13,45%.

Обсяг перевалки портових терміналів також поступово зростає протягом п'яти років. У 2022 році досягнувши 7,7 млн. т. Це відбулося за рахунок покращення інфраструктури порту, а саме, розширення причалів, вдосконалення системи розвантаження та збільшення потужностей перевалки.

Основні країни, в які ТОВ «Кернел-Трейд» експортує свою продукцію зазначено на рис. 2.2.

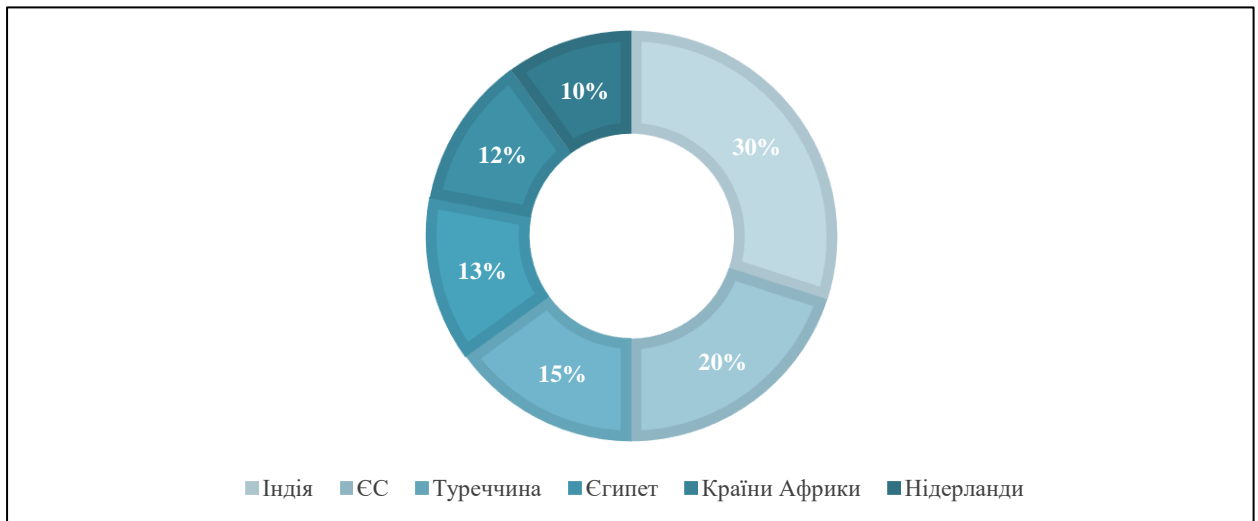

Рисунок 2.2 – Ринок збуту продукції

Передові суперники для підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» у сфері сільського господарства та продажу продукції за кордон, в Україні вважаються дев'ять найголовніших конкурентів, а саме: «УкрЛандФармінг», «Миронівський Хлібпродукт», «Агросперіс», «Астарта-Київ», «Контінентал Фармерз груп», «Епіцентр Агро», «Харвест», «ІМК», та «Укрпромінвест Агро» (рис. 2.7).

Компанія активно сприяє розвитку агробізнесу в Україні, ставлячи перед собою завдання підтримувати стабільність сільського господарства за допомогою забезпечення стійкості їхньої земельної власності, збільшення врожайності й прибутковості для кожного гектара, надання фінансової підтримки для оборотного капіталу та забезпечення доступу до передових інновацій, досліджень та сервісів.

До агропідприємств, які вже стали партнера для ТОВ «Кернел-Трейд» відносять: ТОВ «Україна», ТОВ «АГРОПРОГРЕС ПЛЮС» – Полтавська область; ФР «РОДЮЧІ ЗЕМЛІ», ТОВ «Золотники-Агро» – Тернопільська область; ТОВ «Щуровичі Агро» – Львівська область; ФГ «Флора А.А.», ФГ «Борівське» – Вінницька область; ПОСП ім. Франка – Волинська область; ТОВ «журавка» – Сумська область; ПСП «ЛЕНДФОРТ АЗОВ», ТОВ

«Придонецьке», ТОВ «Приморський» – Запорізька область; СВК «ім. Лесі Українки», ТОВ «Агро Група» – Рівненська область; ТОВ АПК «Магнат» – Чернігівська область; ТОВ «Колос» – Кіровоградська область; ПП «ЛЕНДФОРТ ДНІПРО», ТВ СГТ «ім. Богдана Хмельницького», ТОВ «Агро КМР» – Дніпропетровська область; ПОСП «Колос» – Житомирська область; СТОВ «АГРОСВІТ» – Харківська область та ще багато інших.

Проаналізуємо техніко-економічні показники підприємств ТОВ «Кернел-Трейд», в табл. 2.4 покажемо динаміку основних показників діяльності агропідприємства.

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити такі висновки, а саме, загальний обсяг виробництва у вартісному виразі, збільшився з 15,4 млн тон у 2018 році до 19 млн. тон у 2022 році, зростання становить 23,38%. Обсяг реалізованої продукції, також у вартісному вираженні, має тенденцію до збільшення: у 2018 році він складає 12 млн. тон, у 2019 році – 13,5 млн. тон, у 2020 році – 16,1 млн. т, у 2021 році – 17 млн. тон, а у 2022 році – 17,6 млн. тон. Збільшення даних показників відбулося за рахунок використання сучасних технологій та нових, модернізованих сортів рослин, та внаслідок збільшення попиту на зернові культури, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку (рис. 2.3).

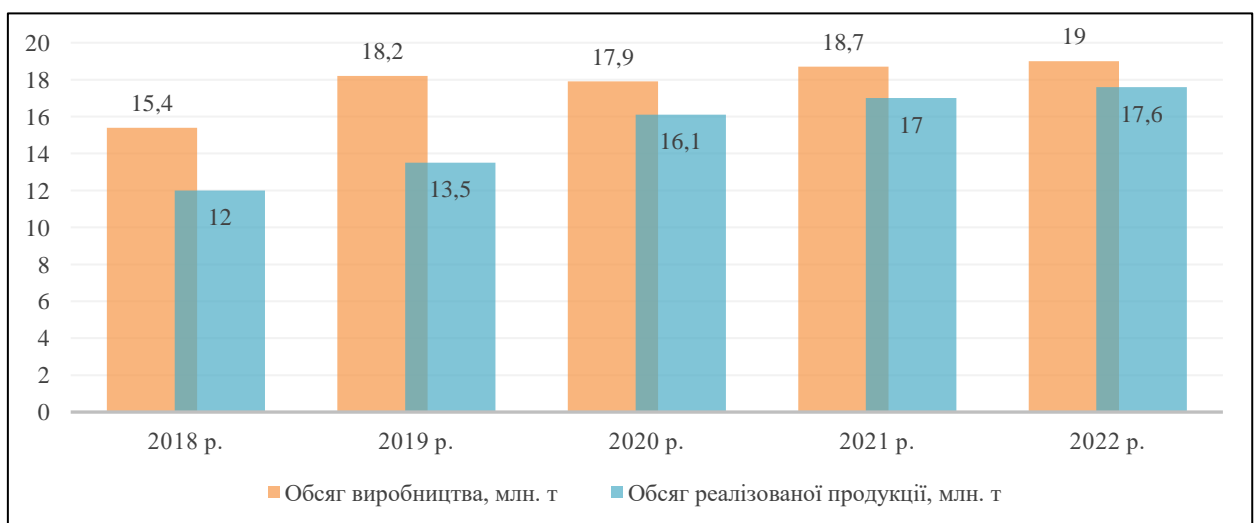

Рисунок 2.3 – Динаміка обсягу виробництва та обсягу реалізованої продукції, у вартісному вираженні за 2018 – 2022 рр., млн. т

Таблиця 2.4 – Динаміка основних показників техніко-економічного аналізу підприємства ТОВ «Кернел-Трейд»

Показник	Роки					Відхилення									
	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютне (+/-)					Відносне (%)				
						2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2018	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2018
Обсяг виробництва, млн. т	15,4	18,2	17,9	18,7	19	2,8	-0,3	0,8	0,3	3,6	18,2	-1,6	4,5	1,6	23,4
Обсяг виробництва, грн.	26592004	31653042	33022014	37551237	39361212	5061038	1368972	4529223	1809975	12769208	19,0	4,3	13,7	4,8	48,0
Обсяг реалізованої продукції, млн. т	12	13,5	16,1	17	17,6	1,5	2,6	0,9	0,6	5,6	12,5	19,3	5,6	3,5	46,7
Обсяг реалізованої продукції, грн.	28765113	35672010	38901007	41075598	44542328	6906897	3228997	2174591	3466730	15777215	24,0	9,1	5,6	8,4	54,8
Собівартість реалізованої продукції, грн.	46267002	54113547	65814203	71441127	81524575	7846545	11700656	5626924	10083448	35257573	17,0	21,6	8,5	14,1	76,2
Витрати на одну гривню товарної продукції, грн./грн.	1,74	1,71	1,99	1,90	2,07	0,0	0,3	-0,1	0,2	0,3	-1,7	16,6	-4,5	8,9	19,0
Середньорічна вартість основних засобів, грн.	9565133	9016132,5	9276744,5	9904740,5	10316653,5	-549000,5	260612,0	627996,0	411913,0	751520,5	-5,7	2,9	6,8	4,2	7,9
Фондовіддача ОЗ грн/грн	2,78	3,51	3,56	3,79	3,82	0,7	0,0	0,2	0,0	1,0	26,3	1,4	6,5	0,6	37,2
Фондомісткість ОЗ грн/грн	0,36	0,28	0,28	0,26	0,26	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	-20,8	-1,4	-6,1	-0,6	-27,1
Фондоозброненість грн/ос	11346,54	10695,29	10991,40	11735,47	12223,52	-651,2	296,1	744,1	488,0	877,0	-5,7	2,8	6,8	4,2	7,7
Рентабельність ОЗ, %	44,25	63,67	87,05	110,63	154,55	19,4	23,4	23,6	43,9	110,3	43,9	36,7	27,1	39,7	249,2
Чисельність ПВП, осіб	843	843	844	844	844	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Виробіток працівника грн./особу	34122,32	42315,55	46091,24	48667,77	52775,27	8193,2	3775,7	2576,5	4107,5	18653,0	24,0	8,9	5,6	8,4	54,7
Витрати на оплату праці, грн.	6821045	8840204	12392125	13567224	14324216	2019159	3551921	1175099	756992	7503171	29,6	40,2	9,5	5,6	110,0
Витрати на оплату праці одного працівника, грн.	8091,39	10486,60	14682,61	16074,91	16971,82	2395,2	4196,0	1392,3	896,9	8880,4	29,6	40,0	9,5	5,6	109,8
Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	54325415	63587320	79330102	88170422	103055602	9261905	15742782	8840320	14885180	48730187	17,0	24,8	11,1	16,9	89,7
Валовий прибуток, грн.	8058413	9473773	13515899	16729295	21531027	1415360	4042126	3213396	4801732	13472614	17,6	42,7	23,8	28,7	167,2
Рентабельність валового прибутку, %	14,83	14,90	17,04	18,97	20,89	0,1	2,1	1,9	1,9	6,1	x	x	x	x	x
Інші операційні витрати, грн.	765213	995203	1326812	1500323	1802883	229990	331609	173511	302560	1037670	30,1	33,3	13,1	20,2	135,6
Матеріальні витрати, грн.	40203251	46523443	54811005	66454122	72562551	6320192	8287562	11643117	6108429	32359300	15,7	17,8	21,2	9,2	80,5
Чистий прибуток, грн.	4232867	5740469	8075136	10958085	15944564	1507602	2334667	2882949	4986479	11711697	35,6	40,7	35,7	45,5	276,7
Рентабельність продукції, %	9,15	10,61	12,27	15,34	19,56	1,5	1,7	3,1	4,2	10,4	x	x	x	x	x
Рентабельність продажів, %	7,79	9,03	10,18	12,43	15,47	1,2	1,2	2,2	3,0	7,7	x	x	x	x	x
Рентабельність виробництва, %	14,04	14,47	16,63	19,74	23,45	0,4	2,2	3,1	3,7	9,4	x	x	x	x	x

Обсяг виробництва у грошовому вираженні з кожним роком стає все більшим, якщо порівнювати 2019 з 2018 роком, то приріст складає 19,03%, 2020 з 2019 роком – 4,32%, 2021 з 2020 роком – 13,72%, 2022 з 2021 роком – 4,82%. Показник обсягу реалізованої продукції, теж має тенденцію до підвищення, з 28765113 грн. у 2018 році до 44542328 грн. у 2022 році, загальний приріст складає 54,85%. Загалом, збільшення обсягу виробництва та реалізації сільськогосподарських культур може бути результатом того, що підприємство з кожним роком вдосконалює свої методи виробництва, котре призводить до вищої якості аграрних культур.

На основі аналізу виконання реальних та запланованих фінансових показників витрат було визначено, що для компанії найбільш суттєвим показником у сфері витрат являється собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг або робіт). Даний показник має тенденцію до підвищення, якщо порівнювати останній 2022 рік з попереднім, то приріст становить 14,11%, а якщо порівнювати з початком аналізованого періоду, тобто з 2018, то приріст складає 76,20%. Підвищення цього показника відбулося за рахунок збільшення витрат на добрива та обробку. Якщо на агропідприємстві спостерігається збільшення кількості захворювань рослин або шкідників, то це може вимагати додаткових витрат на захист рослин. Загалом, собівартість продукції на аграрному підприємстві залежить від багатьох чинників, і збільшення цієї собівартості може бути результатом різних факторів, з якими необхідно працювати для зниження витрат і підвищення ефективності виробництва.

Середньорічна вартість основних засобів зростає з 9565133 грн. у 2018 році до 10316653,5 грн. у 2022 році. Збільшення даного показника на 7,86% може бути пов'язано з інвестиціями, які вкладені в обладнання та розвиток підприємства.

Відзначаючи показник фондівдачі, ми можемо спостерігати його зростання на майже 40%, з рівня 2,78 в 2018 році до 3,82 в 2022 році. Збільшення цього показника свідчить про стійкий позитивний розвиток

компанії. Щодо оберненого показника – фондомісткості, спостережене зменшення з 0,36 до 0,26 свідчить про підвищену ефективність у використанні основних фондів підприємства. Щодо коефіцієнта фондоозброєності, спостерігалася тенденція до його зменшення, але на кінець аналізованого періоду ми можемо побачити підвищення цього показника на 488,05, з 11735,47 в 2021 році до 12223,52 в 2022 році. Це підвищення свідчить про те, що менше працівників обслуговують більший обсяг основних фондів компанії.

Показник рентабельності основних засобів поступово збільшується, та на кінець аналізованого періоду складає 154,55, що майже в 1,5 рази більше за попередній рік. Використання сортів і гібридів рослин, які відповідають кліматичним умовам та ґрунтам регіону, може підвищити врожайність та виробничу потужність основних засобів. Також ефективне планування сівозміни, засіву та збирання може допомогти максимізувати виробничий цикл та використовувати основні засоби більш інтенсивно.

Чисельність персоналу на протязі 3-х останніх років залишається незмінною – 844 особи. Стабільність даного показника показує нам те, що в такий складний для України час, робочі місця на підприємстві не скорочуються. Та при цьому, ми спостерігаємо що витрати на заробітну плату з кожним роком стають все більшими, з 6821045 грн. у 2018 році, до 14324216 грн. у 2022 році. Підвищення в 2 рази свідчить про те, що заробітна плата на підприємстві з кожним роком збільшується, та на одного працівника складає 16971,82 грн. у 2022 році.

Внаслідок підвищення продуктивності працівників компанії ТОВ «Кернел-Трейд», ми спостерігаємо, що виробіток працівника зріс, з 34122,32 грн./особу у 2018 році, до 52775,27 грн./особу у 2022 році. Приріст складає 54,66%.

Чистий дохід від реалізації продукції також демонструє збільшення: у 2018 році він складає 54325415 грн., у 2019 – 63587320 грн., у 2020 – 79330102 грн., у 2021 – 88170422 грн., а на кінець періоду – 103055602 грн. Дане

підвищення відбулося за рахунок максимального використання оброблюваних земельних площ, які підвищують стійкість виробництва. Також збільшення відбулося за рахунок розширення асортименту вирощуваних культур, яке також дозволило зменшити ризики виробництва та реалізації продукції (рис.2.4).

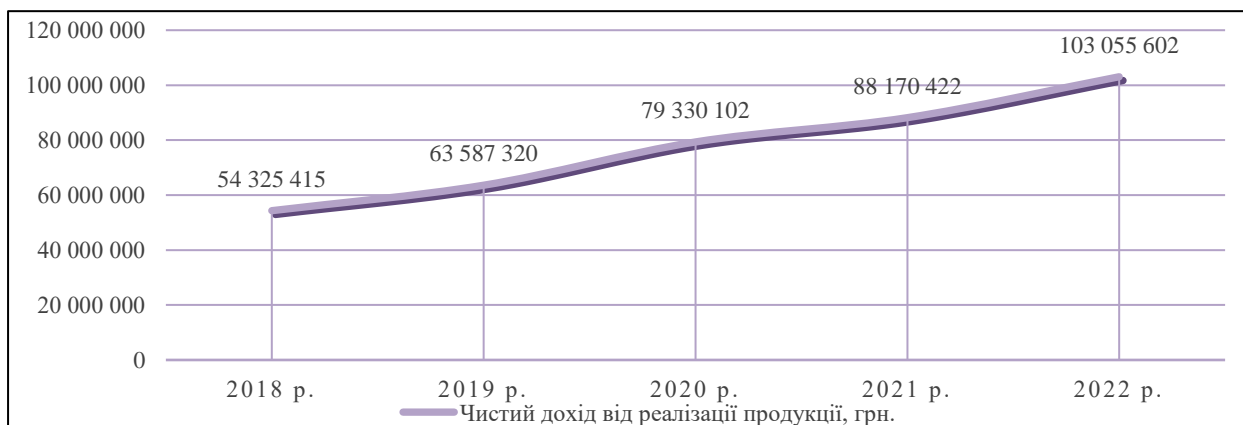

Рисунок 2.4 – Зміна показника чистого доходу від реалізації продукції з 2018 по 2022 рр.

Показник валового прибутку показує позитивну динаміку в діяльності даного агропідприємства. Якщо брати середину аналізованого періоду, тобто 2020 рік, та порівняти з початком – 2018 роком, то ми спостерігаємо його підвищення на 5457486 грн., а це майже в 2 рази. Тепер порівняємо 2020 рік з кінцем аналізованого періоду (2022 рік), і також спостерігається збільшення валового прибутку на 60% (8015128 грн.). Така тенденція відбулася по-перше за рахунок впровадження стратегій для управління ризиками, а саме, застрахування врожаю та ринковий аналіз. Та по-друге – об'єднання з іншими підприємствами для спільного використання ресурсів та збуту (проект Open Agribusiness).

Чистий прибуток компанії, як і всі інші аналізовані показники, з кожним роком стає все більшим. У 2019 році він становить 5740469 грн., що на 35,62% більше за попередній 2018 рік, у 2021 році – 10958085 грн., що на 35,70% більше ніж у попередньому 2020 році. Якщо ж порівнювати 2022 рік (15944564 грн.) з початком аналізованого періоду, тобто 2018 роком (4232867 грн.), то спостерігається приріст чистого прибутку на 11711697 грн., а це майже в 4

рази. Даний приріст говорить про позитивну тенденцію в діяльності агропідприємства, та відбулося це за рахунок ефективного управління бізнес-процесами, включаючи оптимізацію внутрішнього управління, фінансів, закупівель та ресурсів.

Наглядно динаміку зміни валового та чистого прибутку можна побачити на рис. 2.5.

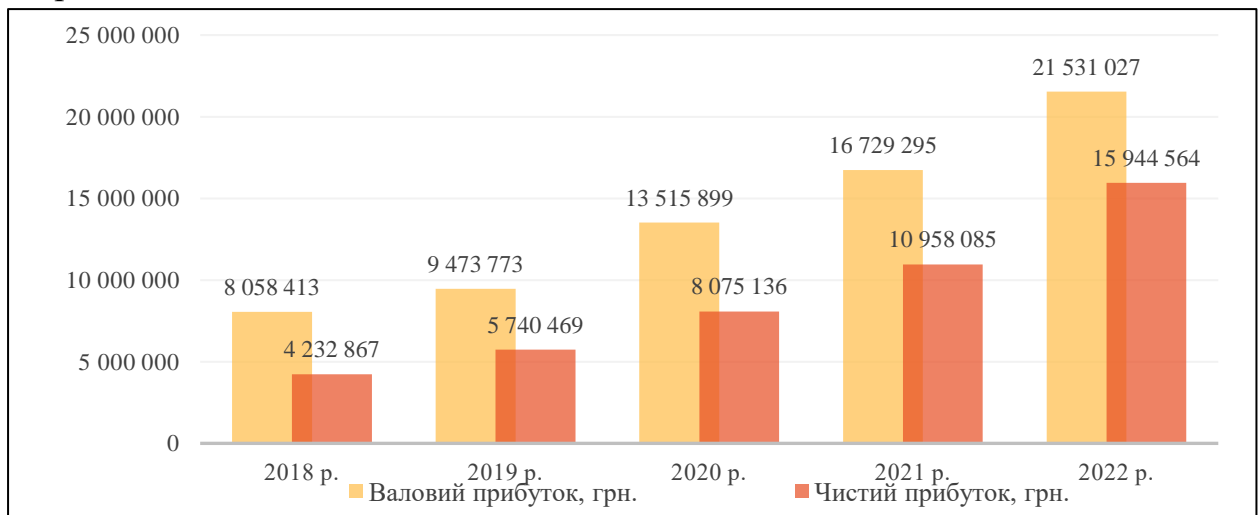

Рисунок 2.5 – Динаміка показників валового та чистого прибутку за період з 2018 по 2022 рр.

Усі показники рентабельності в даній таблиці збільшуються, (рентабельність валового прибутку, рентабельність продажів, продукції та виробництва). Показник рентабельності валового прибутку визначає, який саме відсоток валового прибутку компанії є найприбутковішим. За п'ять років рентабельність валового прибутку зросла з 14,83% до 20,89%, що свідчить про підвищення ефективності у виробництві та продажах. Показники рентабельності продукції, продажів та виробництва показують відсоток від виробництва, продажу та відносно виробництва. У всіх цих випадках спостерігається позитивна динаміка, що свідчить про ефективне управління бізнесом. Все це відбулося за рахунок вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції, яка відповідає вимогам споживачів, та

призвела до підвищення цін та попиту, що в свою чергу підвищить і рентабельність (рис. 2.6).

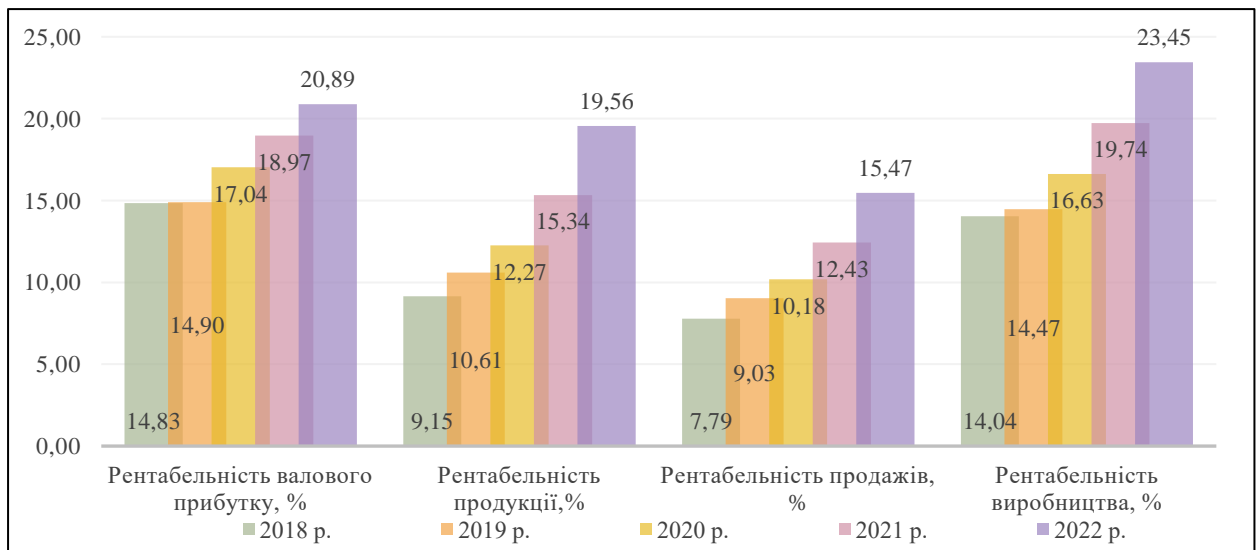

Рисунок 2.6 – Динаміка показників рентабельності за період з 2018 по 2022 рр.

Тепер перейдемо до аналізу структури активів та пасивів підприємства ТОВ «Кернел-Трейд», та зазначимо всі показники у табл. 2.5.

Підсумовуючи інформацію таблиці, можна зазначити, що протягом звітного періоду валюта балансу збільшилась на 37862132 грн., що складає 44,32% збільшення. Цей показник є обіцяючим та свідчить про розширення фінансової та виробничої сфери компанії. Загалом, це позитивний сигнал стосовно активності агропідприємства.

В цілому, загальна сума необоротних активів за 5 років діяльності компанії підвищується, з 9308069 грн. у 2018 році, до 14500681 грн. у 2022 році. Підвищення цього показника на 64,19% відбулось за рахунок збільшення усіх інших показників які будуть наведенні нижче.

Значення нематеріальних активів компанії зростають на протязі 2018 – 2021 років, зокрема значний зріст спостерігається у 2021 році (586988 грн.), але потім стає меншим на кінець 2022 року, до 11712 грн. Можливість наявності даного показника, може бути пов'язана з інтелектуальною власністю, такою як технології вирощування та обробки культур, а також права на певні сорти рослин.

Таблиця 2.5 – Динаміка активів та пасивів агропідприємства ТОВ «Кернел-Трейд» за 2018 – 2022 рр.

Показник	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
АКТИВ										
I. Необоротні активи										
1.1. Нематеріальні активи	9798	0,03	133195	0,34	115618	0,24	586988	1,06	111712	0,16
1.2. Незавершені капітальні інвестиції	92530	0,31	84533	0,21	314270	0,65	1326666	2,39	3823661	5,62
1.3. Основні засоби	9193352	30,50	8838913	22,28	9714576	20,00	10094905	18,18	10538402	15,50
1.4. Інвестиційна нерухомість	12389	0,04	37556	0,09	37556	0,08	26 906	0,05	26906	0,04
1.5. Довгострокові фінансові інвестиції:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.6. Довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.7. Відстрочені податкові активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.8. Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	9308069	30,88	9094197	22,92	10182020	20,96	12035465	21,68	14500681	21,32
II. Оборотні активи										
2.1. Запаси	3253275	10,79	3386977	8,54	4102199	8,45	5475164	9,86	7295000	10,73
- виробничі запаси	854233	2,83	670841	1,69	1205050	2,48	1993327	3,59	2754087	4,05
- незавершене виробництво	1160291	3,85	1312514	3,31	1325143	2,73	1650860	2,97	1997358	2,94
- готова продукція	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- товари	1238751	4,11	1403622	3,54	1572006	3,24	1830977	3,30	2543555	3,74
2.2. Векселі одержані	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	4526230	15,02	5624870	14,18	6645311	13,68	8622223	15,53	10692462	15,72
2.4. Дебіторська заборгованість за рахунками:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- за виданими авансами	823210	2,73	1 457822	3,67	1059842	2,18	1961120	3,53	3100542	4,56
- з бюджетом	623244	2,07	-	-	47800	0,10	-	-	1361002	2,00
- з нарахованих доходів	75210	0,25	205425	0,52	248721	0,51	180320	0,32	160842	0,24
- у тому числі з податку на прибуток	623244	2,07	-	-	-	-	-	-	-	-
- інша поточна дебіторська заборгованість	125294	0,42	33570	0,08	42170	0,09	50120	0,09	81524	0,12

Продовження таблиці 2.5

2.5. Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.6. Гроші та їх еквіваленти	11403273	37,84	19872531	50,09	26241235	54,03	27201393	48,99	30802252	45,30
- готівка	-	-	-	-	2000	0,00	-	-	-	-
- рахунки в банках	11403273	37,84	19872531	50,09	26239235	54,02	-	-	30878252	45,41
2.7. Витрати майбутніх періодів	1210	0,00	1675	0,00	-	-	-	-	6842	0,01
2.8. Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	20830946	69,12	30582870	77,08	38387278	79,04	43490340	78,32	53500466	78,68
III. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
БАЛАНС	30139015	100,00	39 677 067	100,00	48 569 298	100,00	55525805	100,00	68001147	100,00
ПАСИВ										
I. Власний капітал										
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	9703580	32,20	9703580	24,46	9703580	19,98	9703580	17,48	9703580	14,27
1.2. Капітал у дооцінках	-927710	-3,08	-1303400	-3,29	-2225120	-4,58	-2997540	-5,40	-3446650	-5,07
1.3. Додатковий капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.4. Інший додатковий капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.5. Резервний капітал	1452300	4,82	1452300	3,66	1452300	2,99	1452300	2,62	1452300	2,14
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14966331	49,66	23771425	59,91	31625915	65,12	37602333	67,72	46478511	68,35
1.7. Вилучений капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	25194501	83,59	33623905	84,74	40556675	83,50	45760673	82,41	54187741	79,69
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення										
2.1. Відстрочені податкові зобов'язання	565701	1,88	542112	1,37	497410	1,02	455543	0,82	410112	0,60
2.2. Пенсійні зобов'язання	2305213	7,65	2587431	6,52	2955734	6,09	3200515	5,77	3670410	5,40
2.3. Довгострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Довгострокові забезпечення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5. Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.6. Цільове фінансування	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	2870914	9,53	3129543	7,89	3453144	7,11	3656058	6,58	4080522	6,00

Продовження таблиці 2.5

III. Поточні зобов'язання та забезпечення										
3.1. Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Векселі видані	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.3. Поточна кредиторська заборгованість за:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- товари, роботи, послуги	1024 844	3,40	905702	2,28	2134571	4,39	3000210	5,40	3754213	5,52
- розрахунками з бюджетом	164440	0,55	882570	2,22	714338	1,47	1300124	2,34	2899502	4,26
- у тому числі з податку на прибуток	-		408511	1,03	521233	1,07				
- розрахунками зі страхування	72133	0,24	94200	0,24	136663	0,28	175541	0,32	200511	0,29
- розрахунками з оплати праці	264152	0,88	334124	0,84	580217	1,19	610420	1,10	680126	1,00
- одержаними авансами	2700	0,01	3240	0,01	6560	0,01	7540	0,01	12959	0,02
- розрахунками з учасниками	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- страховою діяльністю	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.4. Поточні забезпечення	524550	1,74	654233	1,65	942130	1,94	1015239	1,83	2135270	3,14
3.5. Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.6. Інші поточні зобов'язання	20781	0,07	49550	0,12	45000	0,09	-	-	50303	0,07
Усього за розділом III	2073600	6,88	2923619	7,37	4559479	9,39	6109074	11,00	9732884	14,31
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
БАЛАНС	30139015	100,00	39677067	100,00	48569298	100,00	55525805	100,00	68001147	100,00

Значне зростання показника незавершених капітальних інвестицій на 3731131 грн. вказує на те, що компанія може активно вкладати кошти в розвиток виробництва культур, що може включати покращення технологій вирощування та обробки.

Зростання основних засобів майже у 1,5 рази відзначає розвиток фізичних активів підприємства, наприклад, таких як обладнання для обробки, транспортні засоби для перевезення врожаю та елеватори, де зберігаються сільськогосподарські культури.

Інвестиційна нерухомість за останні два роки залишається стабільною, але якщо порівнювати з початковим значенням 2018 року, то показник збільшився майже на 50%, це свідчить про те, що компанія активно модернізує, доопрацьовує свої активи та проводить реконструкцію, що може призвести до збільшення ефективності у майбутньому.

Позитивним елементом у покращенні фінансового стану є збільшення оборотних активів втричі, на суму 32669520 грн. Зростання показника запасів в 2 рази може свідчити про розширення асортименту виробництва або збільшення обсягів вирощуваної продукції. Це може бути результатом розвитку нових ринків збуту чи стратегічного запасу сировини.

Незавершене виробництво у 2018 році становить 1160291 грн., у 2019 році – 1312514 грн., у 2020 році – 1325143 грн., у 2021 році – 1650860 грн., а у 2022 році – 1997358 грн. Великі обсяги незавершеного виробництва можуть бути результатом активної роботи на полях або оптимізації процесу вирощування та урожаю.

Подивимось на показник дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. З кожним роком цей показник підвищується, та на кінець періоду він складає 10692462 грн. Великий обсяг може сигналізувати про те, що компанія надає покупцям розстрочку чи має проблеми з вчасними платіжками.

Важливим показником ліквідності, особливо для аграрного сектору, являються грошові кошти та їх еквіваленти. Якщо порівнювати 2019 рік з 2018

роком, то приріст складає 57,38%. Тепер порівнюючи 2021 рік з 2020 роком ми спостерігаємо підвищення на 960158 грн., що говорить нам про те, що дане підприємство ефективно управляє своїми запасами, забезпечуючи оптимальний рівень товарів, і це може призвести до зменшення витрат, та, відповідно, до збільшення грошових коштів.

Показник витрат майбутніх періодів вказує на обов'язки компанії, які виникають у майбутньому, і може вплинути на фінансовий стан компанії. У деяких випадках, великі витрати майбутніх періодів можуть сигналізувати про потенційні ризики або фінансові труднощі в майбутньому.

Тепер можемо перейти до аналізу пасивів аграрного підприємства, та відзначимо, що зареєстрований, тобто пайовий капітал на протязі п'яти років залишається стабільним – 9703580 грн. це може свідчити про надійність фінансових вкладень та довіру інвесторів чи власників бізнесу.

Від'ємне значення капіталу у дооцінках означає, що компанія оцінила свої активи на меншу суму порівняно з попереднім періодами. Це може бути пов'язано з оцінкою за ринковою вартістю або іншими факторами, що впливають на цінність майна фірми.

Щодо резервного капіталу, то він також як і пайовий залишається незмінним на протязі п'яти років, а саме 1452300 грн., та це говорить нам про наявність резервів для покриття непередбачуваних витрат або майбутнього розвитку та розширення компанії.

Нерозподілений прибуток підвищується протягом аналізованих років, у 2018 він складає 14966331 грн., у 2019 році – 23771425 грн., у 2020 році – 31625915 грн., у 2021 році – 37 602333 грн., та на кінець аналізованого періоду, тобто 2022 рік – 46478511 грн. Все це свідчить про підвищення прибутку або збільшення збитків, та може бути результатом приросту обсягів виробництва та ефективного управління фінансами компанії.

В загальному, збільшення власного капіталу свідчить про стабільність та можливість росту аграрної компанії. Однак важливо аналізувати різні

складові капіталу окремо, оскільки це допомагає зрозуміти, які саме аспекти фінансів компанії є ключовими для його успішної діяльності та розвитку.

Зменшення обсягу відстрочених податкових зобов'язань на 155589 грн. (з 565701 грн. у 2018 році до 410112 грн. у 2022 році) упродовж п'яти років може свідчити про більш ефективне планування податкових витрат, оптимізацію оподаткування та краще використання податкових переваг, що сприяє зменшенню фінансових ризиків.

Пенсійні зобов'язання у 2018 році складають 2305213 грн., у 2019 році – 2587431 грн., у 2020 році – 2955734 грн., у 2021 році 3200515 грн., а у 2022 році, тобто в кінці звітного періоду – 3670410 грн. Зростання цього показника може бути пов'язане зі змінами в законодавстві щодо пенсійних виплат чи підвищення пенсійних внесків.

Загалом, агропідприємство має досить стабільні довгострокові зобов'язання. Проте, важливо продовжувати уважно моніторити та аналізувати дані показники для того, щоб забезпечити фінансову стійкість бізнесу та наперед планувати майбутні витрати. Окрім цього, постійне спостереження за змінами в законодавстві щодо податків та соціальних виплат є важливим для уникнення непередбачуваних фінансових ризиків.

В третьому розділі пасивів видно, що підприємство має різні види поточних зобов'язань та забезпечень. Перейдемо до поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, та зазначимо, що збільшення з 1024844 грн. у 2018 році до 3754213 грн. у 2022 році, відбулося в результаті збільшення обсягів закупівель сировини або послуг для виробництва сільськогосподарської продукції або збільшення термінів кредитів у постачальників.

Поточні забезпечення з кожним роком, так як і більшість вище названих статей активів та пасивів, стають все більшими, та на кінець 2022 року вони складають 2135270 грн., та це вказує на те, що компанія може залучати більше кредитів під заставу, щоб забезпечити фінансові потреби виробництва, наприклад, для закупівлі обладнання або вирощування аграрних культур.

Структуру активів та пасивів у динаміці можна побачити на рис. 2.14.

Загалом, компанія виявляє стабільний розвиток, активно інвестує у розвиток виробництва, але потребує уваги до дебіторської заборгованості та пенсійних зобов'язань, щоб уникнути можливих фінансових ризиків у майбутньому. Важливо продовжувати моніторити та аналізувати ці показники для забезпечення фінансової стійкості підприємства та планування майбутніх витрат.

В цілому, перевага дебіторської заборгованості над кредиторською може мати як позитивний, так і негативний вплив на фінансовий стан компанії.

Збільшення грошових засобів, які компанія очікує від клієнтів на зобов'язаннями перед постачальниками або кредиторами може свідчити про стабільність виробництва або послуг, що надаються компанією, і попит на їхні товари або послуги. Це може бути гарним знаком стосовно перспектив продажів у майбутній діяльності.

Однак, висока дебіторська заборгованість також може створювати ризики, якщо клієнти не розраховуються вчасно, це може призвести до проблем з ліквідністю компанії.

Також це може свідчити про можливість надання знижок або кредитних умов, що можуть впливати на прибутковість аграрного підприємства.

Тепер, давайте спочатку приступимо до аналізу показників фінансової стабільності, тобто платоспроможності та готовності платити зобов'язання (рівня ліквідності) компанії.

Виконаємо складання балансу для ТОВ «Кернел-Трейд» (табл. 2.5), а також підготуємо таблицю, яка покаже структуру активів у зв'язку з довгостроковими та постійними пасивами (табл. 2.6).

Також, для повноцінної оцінки загальної ліквідності балансу компанії, визначимо універсальний показник ліквідності згідно з формулою нижче:

$$\frac{A_1 \times \text{ПВ}_{a1} + A_2 \times \text{ПВ}_{a2} + A_3 \times \text{ПВ}_{a3} + A_4 \times \text{ПВ}_{a4}}{\text{П}_1 \times \text{ПВ}_{п1} + \text{П}_2 \times \text{ПВ}_{п2} + \text{П}_3 \times \text{ПВ}_{п3} + \text{П}_4 \times \text{ПВ}_{п4}} \quad (2.1)$$

Таблиця 2.6 – Аналіз ліквідності балансу компанії ТОВ «Кернел-Трейд» за 2018 – 2022 рр.

№	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Групи активів					
A1	11403273	19872531	26241235	27201393	30802252
A2	6173188	7321687	8043844	10813783	15396372
A3	3254485	3388652	4102199	5475164	7301842
A4	9308069	9094197	10182020	12035465	14500681
БАЛАНС	30139015	39677067	48569298	55525805	68001147
Групи пасивів					
П1	2073600	2923619	4559479	6109074	9732884
П2	0	0	0	0	0
П3	2870914	3129543	3453144	3656058	4080522
П4	25194501	33623905	40556675	45760673	54187741
БАЛАНС	30139015	39677067	48569298	55525805	68001147
Платіжний надлишок або нестача					
1	9329673	16948912	21681756	21092319	21069368
2	6173188	7321687	8043844	10813783	15396372
3	383571	259109	649055	1819106	3221320
4	-15886432	-24529708	-30374655	-33725208	-39687060

Узагальнений показник платоспроможності за 2018 рік – 0,41.

Узагальнений показник платоспроможності за 2018 рік – 0,47.

Узагальнений показник платоспроможності за 2018 рік – 0,52.

Узагальнений показник платоспроможності за 2018 рік – 0,48.

Узагальнений показник платоспроможності за 2018 рік – 0,48.

Баланс компанії отримує характеристику абсолютної ліквідності, у тому випадку, якщо будуть відповідати наступні співвідношення:

$$A1 > П1, A2 > П2, A3 > П3, A4 < П4 \quad (2.2)$$

Тепер переходимо до створення таблиці, що відображає співвідношення між активами та довгостроковими та постійними пасивами аграрного підприємства.

Дивлячись на табл. 2.5 та 2.6, виявлено, що фінансовий стан компанії ТОВ «Кернел-Трейд» на початку періоду (2018 рік) та в кінці аналізованого періоду (2022 рік) відповідає умовам абсолютної ліквідності.

Таблиця 2.7 – Загальне співвідношення груп активів та пасивів агропідприємства ТОВ «Кернел-Трейд»

2018 р.				
A1	11403273	>	2073600	П1
A2	5432299	>	0	П2
A3	3254485	>	2870914	П3
A4	9308069	<	25194501	П4
2019 р.				
A1	19872531	>	2923619	П1
A2	6009647	>	0	П2
A3	3388652	>	3129543	П3
A4	9094197	<	33623905	П4
2020 р.				
A1	26241235	>	4559479	П1
A2	7089986	>	0	П2
A3	4102199	>	3453144	П3
A4	10182020	<	40556675	П4
2021 р.				
A1	27201393	>	6109074	П1
A2	10813783	>	0	П2
A3	5475164	>	3656058	П3
A4	12035465	<	45760673	П4
2022 р.				
A1	30802252	>	9732884	П1
A2	15396372	>	0	П2
A3	7301842	>	4080522	П3
A4	14500681	<	54187741	П4

Активи та пасиви як в загальному, так і по окремим компонентам, збільшились, та спостерігається виконання співвідношення: $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

Група високоліквідних активів показує стабільний та значний ріст протягом всього періоду з 11403273 грн. у 2018 році до 30802252 грн. у 2022 році. Це може свідчити про успішність управління основними активами, зокрема, ефективне використання земельних ресурсів та інфраструктури для вирощування сільськогосподарських культур.

Група активів, які швидко реалізуються демонструє стабільний ріст на 35,28%, хоча він менший у порівнянні з високоліквідними активами. Це може бути пов'язано з вкладанням в технологічне оновлення або додаткові ресурси для підвищення врожайності та якості продукції.

Зростання групи повільно ліквідних активів вказує на збільшення запасів, що може бути пов'язане з розширенням обсягів виробництва або стратегічними запасами для майбутньої продукції. У 2018 році вони складають 3254485 грн., у 2019 році – 3388652 грн., у 2020 році – 4102199 грн., у 2021 році – 5475164 грн., а у 2022 році – 7301842 грн.

Значення важко ліквідних активів також збільшувалось на протязі усього періоду. Зростання на 64,19% може свідчити про розвиток всієї аграрної компанії та розширення її фінансових можливостей.

Група найбільш термінових пасивів показує зростання з року в рік, та на кінець періоду складає 9732884 грн. Зростання цього показника може вказувати на збільшення здатності підприємства виконувати свої поточні фінансові зобов'язання.

Показник короткострокових пасивів стабільно залишався на нульовому рівні протягом усього періоду 2018 – 2022 років. Це може бути позитивним показником, оскільки компанія не має заборгованості у цій категорії.

Довгострокові пасиви збільшились з 2870914 грн. у 2018 році до 4080522 грн. у 2022 році. Ріст цієї групи пасивів може свідчити про поступове збільшення обсягу зобов'язань перед кредиторами, проте зростання може бути стриманим та у межах, що вважається позитивним.

Збільшення постійних пасивів у розмірі 28993240 грн. може свідчити про зростання капіталу компанії, та може бути використано для розвитку та розширення бізнесу.

Разом з цим, крім абсолютних показників, для більш детальної оцінки ліквідності та платоспроможності компанії також використовують відносні показники (табл.2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміка відносних показників ліквідності аграрної компанії ТОВ «Кернел-Трейд»

Показники	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт покриття	>2	9,69	10,01	8,21	7,12	5,50
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>1	8,12	8,85	7,31	6,22	4,75
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	5,50	6,80	5,76	4,45	3,16
Частка оборотних коштів в активах	-	69,12	77,08	79,04	79,04	102,24
Робочий капітал	Середньогоалу зеве	18757346	27659251	33827799	37381266	43767582

З таблиці нам видно, що протягом п'ятирічного періоду, компанія мала високий рівень коефіцієнта покриття, значно перевищуючи нормативне значення. Це свідчить про те, що у аграрної компанії на даний момент достатній рівень прибутку для покриття своїх фінансових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності залишився на високому рівні, перевищуючи нормативне значення (> 1) протягом всього періоду. У 2018 році даний показник дорівнює 8,12, у 2019 році – 8,85, 2020 році – 7,31, у 2021 році – 6,22, у 2022 році – 4,75. Все це свідчить про те, що у компанії була здатність швидко перетворювати свої найбільш ліквідні активи на готівку для виконання своїх фінансових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності з кожним роком зменшується, але все одно він більший за нормативне значення – $> 0,2$, та також залишається на високому рівні. Це може вказувати на здатність компанії виконати свої фінансові зобов'язання за рахунок активів, які можна легко конвертувати в готівку.

Показник частки оборотних коштів в активах збільшується у 1,5 рази на протязі 5-ти аналізованих періодів, що свідчить про збільшення їхньої вагомості у власності підприємства.

Робочий капітал виявив стійке зростання протягом п'ятирічного періоду, що є позитивним сигналом. З 18757346 грн. у 2018 році до 43767582 грн. у 2022 році. І це є результатом того, що компанія має достатньо засобів

для фінансування своїх поточних операцій та збільшення оборотних активів підприємства та подальшого його розвитку.

Тепер давайте здійснимо аналіз фінансової стійкості даного підприємства. Спершу визначимо характер фінансової стійкості, за допомогою показників розрахованих в табл. 2.9, та оцінимо їх перевищення або дефіцит.

Таблиця 2.9 – Загальні показники фінансової стійкості бізнесу

№	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	Нв	15886432	24529708	30374655	33725208	39687060
2	Нд	18757346	27659251	33827799	37381266	43767582
3	Нз	20830946	30582870	38387278	43490340	53500466
4	Зв	3253275	3386977	4102199	5475164	7295000
5	±Нв	12633157	21142731	26272456	28250044	32392060
6	±Нд	15504071	24272274	29725600	31906102	36472582
7	±Нз	17577671	27195893	34285079	38015176	46205466

Заданий набір показників фінансової стійкості компанії ТОВ «Кернел-Трейд» протягом 2018 – 2022 років відображає ключові аспекти її фінансового здоров'я та стійкості. Наявність фінансової стійкості показує доступність активів для виконання в операціях. Довгострокові джерела формування запасів вказують на величину ресурсів, вкладених у довгострокові активи, що сприяє стабільності компанії. Показник загальної величини джерел формування запасів представляє загальну суму ресурсів, з яких формуються активи, що також важливо для стабільності фірми. Показник запасів вказує на кількість активів, що зберігаються на підприємстві. Різниця між джерелами формування запасів відображає ефективність управління активами та джерелами їх формування. Відзначається поступовий ріст кожного показника, що свідчить позитивні тенденції в фінансовому забезпеченні компанії, а також про збільшення її стійкості та розвитку протягом цього періоду.

Отже, з огляду на позитивну тенденцію зростання показників фінансової стійкості та покращення управління ресурсами, можна зробити висновок, що

ТОВ «Кернел-Трейд» демонструє стабільний розвиток та має потенціал для подальшого зміцнення своїх фінансових позицій у майбутньому.

Тепер, для здійснення комплексної оцінки ділової активності, потрібно перейти до розрахунку показників відносної ділової активності, які подані у табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Основні показники ділової активності агропідприємства

Показники	Норм. значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт оборотності активів	зростання	1,85	1,82	1,80	1,69	1,67
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	2,75	2,47	2,30	2,15	2,13
Коефіцієнт оборотності запасів	середнього лузеве	20,98	19,15	21,19	18,41	16,14
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-	2,19	2,16	2,14	2,04	2,06
Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	-	7,66	9,42	10,33	9,37	7,86
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	29,18	25,45	21,20	16,53	13,01
Коефіцієнт завантаженості активів	-	0,54	0,55	0,56	0,59	0,60
Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	-	0,36	0,40	0,43	0,46	0,47
Коефіцієнт завантаженості власного капіталу	-	0,46	0,46	0,47	0,49	0,48

Перейдемо до аналізу цієї таблиці та зазначимо, що коефіцієнт оборотності активів на протязі п'яти років діяльності аграрного підприємства зменшується, коли нормативне значення повинно збільшуватись. Даний показник свідчить про здатність компанії використовувати свої активи для заробітку. Зменшення з 1,85 до 1,67 може бути зумовлене зростанням обсягу активів без відповідного зростання у виручці, або зниженням швидкості обороту активів.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів вказує на швидкість перетворення оборотних активів у гроші. Його незначне зменшення з 2,75 у 2018 році до 2,13 у 2022 році може пояснюватися збільшенням запасів або підвищенням кількості оборотних активів без відповідного збільшення обсягів продажів.

Коефіцієнт оборотності запасів коливається, у 2018 році він становить 20,98, у 2019 році – 19,15, у 2020 році – 21,19, у 2021 році – 18,41, а у 2022 році – 16,14. Зменшення на 4,84 може свідчити про ефективнішу управлінську політику щодо запасів, наприклад, зниження рівня надлишкових запасів або оптимізацію їх закупівель.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу демонструє, як ефективно використовується власний капітал у генерації прибутку. Незначне зменшення може пояснюватися збільшенням капіталу, але безпосередньо не пов'язаним з виробництвом.

Коефіцієнти оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості свідчать про швидкість оплати та отримання зобов'язань. Збільшення цих показників може вказувати на збільшення строків оплати з боку клієнтів або кредиторів, а ось зменшення може свідчити про покращення умов оплати та більш ефективне управління кредиторською заборгованістю.

Коефіцієнт завантаженості активів вказує на рівень використання активів у фінансовій структурі компанії. В нашому випадку коефіцієнт підвищується з 0,54 у 2018 році до 0,60 у 2022 році, що вказує на менше фінансове навантаження на активи, що може свідчити про зниження обсягу боргів для фінансування активів.

Показник завантаженості активів в обороті та власного капіталу вказують на використання ресурсів у виробництві та фінансових операціях. Ці два показники демонструють своє збільшення, та свідчать про покращення фінансової стійкості підприємства. Зміни цих показників можуть бути викликані різними факторами, такими як ефективне управління активами, зміни в обсягах виробництва, інвестиційна політика, зміни в структурі капіталу, рентабельність проектів та більш загальною макроекономічною ситуацією на ринку.

Тепер перейдемо до розрахунку тривалості обороту активів агропідприємства ТОВ «Кернел-Трейд» за 2018 – 2022 рр. (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Показники тривалості обороту активів підприємства

№	Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	Період обороту активів	200,23	197,63	194,79	191,54	188,32
2	Період обороту дебіторської заборгованості (К1)	47,02	38,20	34,86	38,40	45,78
3	Період обороту запасів (К2)	17,16	18,80	16,99	15,42	14,37
4	Період обороту кредиторської заборгованості (К3)	12,34	14,15	16,98	21,78	27,67
5	Фінансовий цикл	51,84	42,85	34,88	32,04	32,48

Аналізуючи дані таблиці 2.10, ми можемо зробити детальний висновок по кожному показнику тривалості обороту активів. Перший показник, період обороту активів, вказує на, скільки часу потрібно будь якій компанії для повного обороту всіх його активів. Зниження даного показника з 200,23 у 2018 році до 188,32 у 2022 році свідчить про те, що компанія змогла покращити ефективність використання активів компанії, швидше здійснюючи їх оборот.

Період обороту дебіторської заборгованості поступово зменшується з 47,02 у 2018 році до 38,40 у 2021 році, та на кінець періоду трохи збільшився, і становить 45,78. Даний показник показує час, необхідний для отримання оплати від покупців. Його невеличке зменшення свідчить про те, що компанія стала ефективніше реалізовувати політику видачі кредитів своїм покупцям.

Період обороту запасів вказує на час, протягом якого запаси перетворюються на продукцію або реалізуються. Зменшення цього показника на 2,79 свідчить про те, що компанія змогла оптимізувати управління запасами та покращити їхню оборотність.

Період обороту кредиторської заборгованості вказує на термін, за який компанія розраховується з кредиторами. Збільшення цього коефіцієнта з 12,34 у 2018 році до 27,67 у 2022 році свідчить про можливе затягування розрахунків з кредиторами, що може мати негативний вплив на фінансовий стан бізнесу.

Фінансовий цикл знижується на протязі 5-ти років діяльності аграрного підприємства. У 2018 році він складає 51,84, у 2019 році – 42,85, у 2020 році – 34,88, у 2021 році – 32,04, у 2022 році – 32,48. Зменшення цього показника на 6262,65% свідчить про підвищення ефективності всього циклу виробництва, що може вказувати на покращення фінансової діяльності підприємства.

2.2. Аналіз формування та оцінювання прибутку і рентабельності ТОВ «Кернел-Трейд»

Точний аналіз фінансових результатів компанії надає можливість оцінити стан досліджуваної компанії та визначити потребу у фінансових ресурсах для його подальшого ефективного функціонування.

Дослідження формування фінансових результатів ТОВ «Кернел-Трейд» базується на аналізі балансу (форма №1) та фінансових звітів (форма №2) за останні п'ять років, з 2018 по 2022 рік.

Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства за вказаний період наведена нижча в табл. 2.12.

Протягом п'яти років, а саме з 2018 по 2022 рік, компанія демонструє позитивну динаміку фінансових результатів. Чистий дохід від реалізації продукції постійно зростає, з 54325415 грн. у 2018 році до 103055602 грн. у 2022 році. це свідчить про успішну здатність компанії збільшувати свій обсяг реалізації та залучати побільше клієнтів (рис. 2.15).

Загальна тенденція показує, що собівартість реалізованої продукції зростає протягом розглянутого періоду (з 2018 по 2022 рік), починаючи з 46267002 грн. у 2018 році і зростаючи до 81524575 грн. у 2022 році, а це на 35257573 грн. Це може бути результатом збільшення витрат на виробництво або зміни структури витрат. Узагалі, підвищення саме цього показника може бути викликом для компанії, оскільки це може призвести до скорочення валового прибутку. Ефективне управління витратами на виробництво може допомогти підприємству покращити її фінансові результати (рис. 2.15).

Валовий прибуток також відображає позитивну динаміку, збільшуючись у 2,7 рази, якщо порівнювати початок аналізованого періоду з кінцем, що свідчить про ефективне управління собівартістю та вартістю виробництва, що призвело до підвищення маржі валового прибутку (рис. 2.16).

Таблиця 2.12 – Динаміка фінансових результатів аграрного підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» за 2018 – 2022 рр.

Показник	Роки					Відхилення					
	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютне (+/-)			Відносне (%)		
						2019/2018	2021/2020	2022/2018	2019/2018	2021/2020	2022/2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), грн.	54325415	63587320	79330102	88170422	103055602	9261905	8840320	48730187	17,05	11,14	89,70
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), грн.	46267002	54113547	65814203	71441127	81524575	7846545	5626924	35257573	16,96	8,55	76,20
Валовий прибуток (збиток)	8058413	9473773	13515899	16729295	21531027	1415360	3213396	13472614	17,56	23,77	167,19
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи, грн.	325024	588345	734126	965220	1531423	263321	231094	1206399	81,02	31,48	371,17
Адміністративні витрати	3070014	3828450	5842155	6087562	6254212	758436	245407	3184198	24,70	4,20	103,72
Витрати на збут	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	765213	995203	1326812	1500323	1802883	229990	173511	1037670	30,06	13,08	135,61
Фінансовий результат від операційної діяльності, грн.	4548210	5238465	7081058	10106630	15005355	690255	3025572	10457145	15,18	42,73	229,92
Дохід від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи, грн.	895215	2150217	3138502	4054487	5105337	1255002	915985	4210122	140,19	29,19	470,29
Інші доходи	5203	5307	59540	77542	88543	104	18002	83340	2,00	30,24	1601,77
Фінансові витрати	280410	310301	375254	426770	721224	29891	51516	440814	10,66	13,73	157,20
Витрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	5100	3000	18510	20201	35124	-2100	1691	30024	-41,18	9,14	588,71
Фінансовий результат до оподаткування, грн.	5163118	7080688	985336	13791688	19442887	1917570	3906352	14279769	37,14	39,52	276,57
Витрати (дохід) з податку на прибуток	930251	1340219	1810200	2833603	3498323	409968	1023403	2568072	44,07	56,54	276,06
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток, грн.	4232867	5740469	8075136	10958085	15944564	1507602	2882949	11711697	35,62	35,70	276,68
Інший сукупний дохід до оподаткування	470310	373210	1090250	1809823	2506521	-97100	719573	2036211	-20,65	66,00	432,95
Інший сукупний дохід після оподаткування	456800	366405	1083035	1904336	2561005	-90395	821301	2104205	-19,79	75,83	460,64
Сукупний дохід, грн.	4689667	6106874	9158171	12862421	18505569	1417207	3704250	13815902	30,22	40,45	294,60

Крім того, інші фінансові показники, такі як інші операційні доходи та витрати, адміністративні витрати, а також фінансові доходи та витрати, також демонструють певний ріст протягом п'яти аналізованих періодів.

Фінансовий результат від операційної діяльності також показує позитивну тенденцію, зростаючи з кожним роком, у 2018 році він склав 4548210 грн., у 2019 році – 5238465 грн., у 2020 році – 7081058 грн., у 2021 році – 10106630 грн., а у 2022 році – 15005355 грн. Підвищення даного показника говорить нам про ефективність операційної діяльності компанії та її здатність генерувати прибуток з основної діяльності.

Важливо відзначити, що темп зростання фінансового результату до оподаткування був неоднаковим протягом років. наприклад, з 2018 на 2019 рік приріст склав близько 37%, а з 2021 на 2022 рік – більше 40%. Це може свідчити про позитивну тенденцію в фінансовому стані організації та її здатність генерувати більший прибуток до сплати податків.

Графік, в якому змінюються показники фінансових результатів від операційної діяльності, та до оподаткування показано на рис. 2.7.

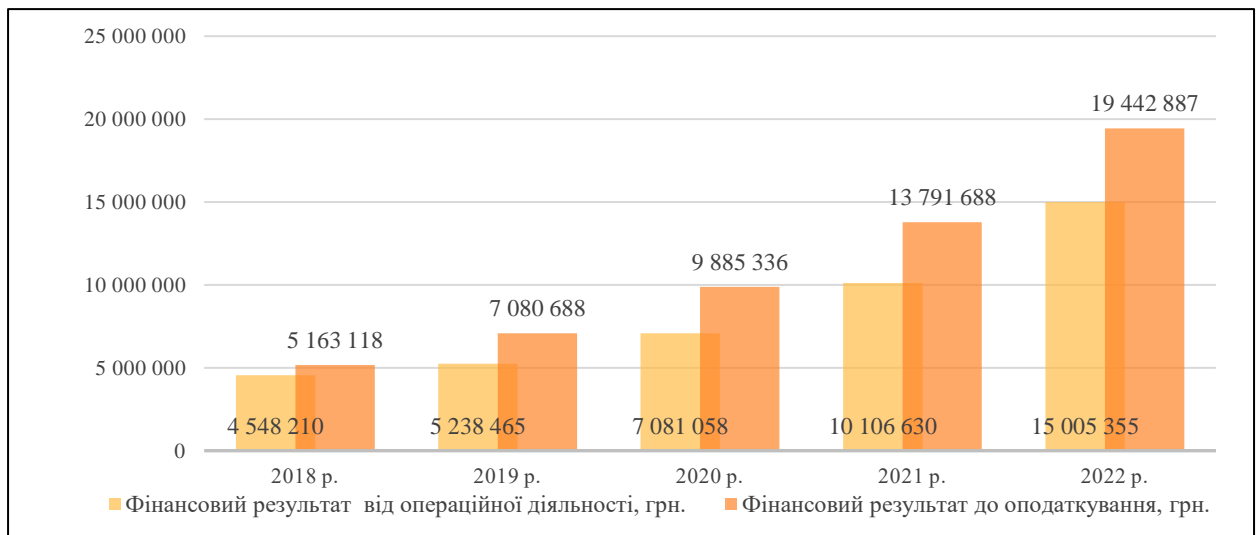

Рисунок 2.7 – Графік зміни фінансових результатів агрокомпанії

Чистий прибуток підприємства збільшився на 11711697 грн. протягом п'ятирічного періоду, та вже на кінець періоду становить 15944564 грн. Це відбулось в результаті підвищення ефективності управління бізнесом та зростання прибутковості внаслідок різних стратегій.

Загальний сукупний дохід компанії таж зріс з 4689667 грн. у 2018 році до 18505569 грн. у 2022 році, що свідчить про її стійке фінансове положення та здатність до зростання у різних аспектах діяльності (рис. 2.18).

Інший сукупний дохід до та після оподаткування з кожним роком стає ще більшим. Інший сукупний дохід до оподаткування підвищився майже в п'ять з половиною рази, а другий показник, тобто, інший дохід після оподаткування – на 2104205 грн. Причиною такого збільшення можуть слугувати успішні інвестиційні рішення, розвиток нових продуктів або відповідних послуг, ефективне управління ресурсами, а також, ефективне управління податковими обов'язками та зниження податкових ставок. (

Загалом, компанія продемонструвала стабільний та позитивний фінансовий розвиток протягом вказаного періоду, що свідчить про ефективність її діяльності та здатність до подальшого розвитку.

Дохід компанії ТОВ «Кернел-Трейд» надходить внаслідок різних сфер її діяльності, що включає як основний бізнес, так і інвестиційні та фінансові операції (табл.2.13).

Дохід від операційної діяльності підвищується з кожним роком, з 2018 до 2019 року він збільшився на 17,4 %, з 2019 до 2020 року – на 24,8%, з 2020 до 2021 року – на 11,3%, а з 2021 до 2022 року – на 17,1%. Зростання цього показника відбулося за рахунок підвищення доходів від реалізації продукції та інших операційних доходів. І це свідчить про успішний розвиток основної діяльності агропідприємства, збільшення обсягів продажу та ефективність управління операційними витратами.

Показник доходу від фінансової діяльності показує стабільний ріст, у 2018 році він складає 895215 грн., у 2019 році – 2150217 грн., у 2020 році – 3138502 грн., у 2021 році – 4054487 грн., а у 2022 році – 5105337 грн. Це сталось через значне збільшення інших фінансових доходів компанії. Та це свідчить про успішні інвестиційні стратегії та операції на ринку капіталу (рис. 2.22).

Далі можемо перейти до аналізу основних показників рентабельності аграрної компанії ТОВ «Кернел-Трейд».

Таблиця 2.13 – Показники доходу аграрного підприємства від трьох основних сфер діяльності

Показник	Роки					Відхилення							
	2018	2019	2020	2021	2022	2019/2018 pp.		2020/2019 pp.		2021/2020 pp.		2022/2021 pp.	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
Дохід від операційної діяльності	54650439	64175665	80064228	89119344	104321989	9525226	17,4	15888563	24,8	9055116	11,3	15202645	17,1
дохід (виручка) від реалізації продукції	54325415	63587320	79330102	88170422	103055602	9261905	17,0	15742782	24,8	8840320	11,1	14885180	16,9
інші операційні доходи	325024	588345	734126	948922	1266387	263321	81,0	145781	24,8	214796	29,3	317465	33,5
- дохід від іншої реалізації	205234	351210	553147	723102	984127	145976	71,1	201937	57,5	169955	30,7	261025	36,1
- дохід від реалізації інших оборотних активів	62170	97543	49230	55245	66641	35373	56,9	-48313	-49,5	6015	12,2	11396	20,6
- операційна оренда активів	38689	65012	55327	67423	72214	26323	68,0	-9685	-14,9	12096	21,9	4791	7,1
- зміна справедливої вартості активів	-	25308	-	-	-	25308	-	-25308	-100,0	-	-	-	-
- відшкодування раніше списаних активів	8910	20844	50307	70554	100002	11934	133,9	29463	141,4	20247	40,2	29448	41,7
- штрафи, пені, неустойки	1521	1120	2341	2553	2931	-401	-26,4	1221	109,0	212	9,1	378	14,8
- дохід від списання кредиторської заборгованості	200	15581	700	1203	2301	15381	7690,5	-14881	-95,5	503	71,9	1098	91,3
- дохід від безоплатно одержаних активів	2843	4137	6110	8329	10550	1294	45,5	1973	47,7	2219	36,3	2221	26,7
- інші операційні доходи і витрати	5457	7590	16964	20513	27621	2133	39,1	9374	123,5	3549	20,9	7108	34,7
Дохід від фінансової діяльності	895215	2150217	3138502	4054487	5105337	1255002	140,2	988285	46,0	915985	29,2	1050850	25,9
дохід від участі у капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- доходи одержані від інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
інші фінансові доходи	895215	2150217	3138502	4054487	5105337	1255002	140,2	988285	46,0	915985	29,2	1050850	25,9
Дохід від інвестиційної діяльності	92530	84533	314270	1326666	3823661	-7997	-8,6	229737	271,8	1012396	322,1	2496995	188,2
незавершені капітальні інвестиції	92530	84533	314270	1326666	3823661	-7997	-8,6	229737	271,8	1012396	322,1	2496995	188,2
- залишок на початок року	12230	92530	84533	314270	1326666	80300	656,6	-7997	-8,6	229737	271,8	1012396	322,1
- надходження	151810	613153	1940101	2552424	3602538	461343	303,9	1326948	216,4	612323	31,6	1050114	41,1
- аванси сплачені	-	39170	840103	1241202	1970007	39170	-	800933	2044,8	401099	47,7	728805	58,7
- введено в експлуатацію	71510	660320	2550467	2781230	3075550	588810	823,4	1890147	286,2	230763	9,0	294320	10,6
- залишок на кінець року	92530	84533	314270	1326666	3823661	-7997	-8,6	229737	271,8	1012396	322,1	2496995	188,2

Таблиця 2.13 – Показники рентабельності аграрного підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» за 2018 – 2022 рр.

Показники	Роки					Абсолютне відхилення (+/-)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2018
ВИТРАТНІ ПОКАЗНИКИ										
Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг), %	17,42	17,51	20,54	23,42	26,41	0,09	3,03	2,88	2,99	8,99
Рентабельність операційної діяльності, %	9,08	8,89	9,70	12,79	16,75	-0,19	0,81	3,09	3,96	7,67
Рентабельність звичайної діяльності, %	10,25	11,95	13,47	17,35	21,52	1,70	1,52	3,88	4,17	11,28
Рентабельність господарської діяльності, %	10,06	11,69	13,15	16,76	20,72	1,63	1,46	3,61	3,96	10,66
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	117,42	117,51	120,54	123,42	126,41	0,09	3,03	2,88	2,99	8,99
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	85,17	85,10	82,96	81,03	79,11	-0,07	-2,14	-1,94	-1,92	-6,06
РЕСУРСНІ ПОКАЗНИКИ										
Рентабельність підприємства, %	14,40	16,44	18,30	21,05	25,82	2,04	1,86	2,75	4,76	11,42
Рентабельність власного капіталу, %	20,86	24,08	26,65	31,96	38,91	3,22	2,58	5,30	6,95	18,05
Рентабельність залученого капіталу, %	111,27	128,77	140,56	155,16	164,92	17,50	11,79	14,60	9,76	53,65
Рентабельність перманентного капіталу, %	18,75	21,85	24,48	29,52	36,11	3,09	2,63	5,04	6,59	17,36
Рентабельність необоротних активів (фондорентабельність), %	53,58	76,95	102,57	124,15	146,54	23,37	25,61	21,59	22,39	92,95
Рентабельність оборотних активів, %	26,13	27,54	28,67	33,69	40,09	1,41	1,12	5,02	6,40	13,96
Рентабельність покриття активів, %	179,79	182,16	184,82	186,13	188,38	2,37	2,66	1,31	2,25	8,59
Рентабельність окупності активів, %	0,54	0,55	0,56	0,59	0,60	0,01	0,01	0,03	0,01	0,06
Рентабельність покриття власного капіталу, %	213,88	216,22	219,46	222,54	225,83	2,34	3,24	3,08	3,29	11,95
Рентабельність окупності власного капіталу, %	0,46	0,46	0,47	0,49	0,49	0,01	0,01	0,02	0,00	0,03
ДОХОДНІ ПОКАЗНИКИ										
Валова рентабельність продажу, %	14,83	14,90	17,04	18,97	20,89	0,07	2,14	1,94	1,92	6,06
Чиста рентабельність продажу, %	7,79	9,03	10,18	12,43	15,47	1,24	1,15	2,25	3,04	7,68
Рентабельність доходу від операційної діяльності, %	8,32	8,16	8,84	11,34	14,35	-0,16	0,68	2,49	3,01	6,02

Почнемо розгляд рентабельності з витратних показників. Перший з них це рентабельність продукції. Поступове збільшення показника з 17,42% у 2018 році, до 26,41% у 2022 році, може бути пов'язане з покращенням урожайності культур, ефективнішим використанням ресурсів (таких як добрива, насіння, тощо), а також збільшенням виходу олії з насіння соняшнику.

Рентабельність операційної діяльності спочатку знижується з 9,08% у 2018 році до 8,89% у 2020 році, та за останні три роки діяльності агропідприємства, ми спостерігаємо її збільшення з 9,70% у 2020 році до 16,75% у 2022 році. Цей показник може свідчити про ефективність управління процесами підприємства, включаючи обробку, зберігання та виробництво олії.

Рентабельність звичайної діяльності також показує своє збільшення, у 2018 році вона становить 10,25%, у 2019 році – 11,95%, у 2020 році – 13,47%, у 2021 році – 17,35%, у 2022 році – 21,52%. Рентабельність звичайної діяльності для аграрних підприємств є критично важливою, оскільки вона визначає фінансову стійкість та конкурентоспроможність в ринкових умовах та може бути показником успішності господарювання.

Показник рентабельності господарської діяльності демонструє своє збільшення на протязі звітного періоду, якщо порівнювати 2018 рік з 2022 роком, то приріст у 2 рази може бути результатом оптимізації управління витратами в аграрному виробництві, зменшення витрат на механізацію та підвищення продуктивності праці. Рентабельність господарської діяльності для аграрних підприємств є важливим показником, оскільки вона відображає ефективність виробництва та здатність підприємства генерувати прибуток від основної діяльності.

Динаміка чотирьох вище наведених показників рентабельності показана на рис. 2.8.

Коефіцієнти покриття виробничих витрат з часом збільшується, у 2018 році він складає 117,42, а у 2022 році – 126,41. Підвищення на 8,99 може свідчити про те, що прибуток з виробництва достатній для покриття всіх

витрат компанії. А, дані коефіцієнту окупності виробничих витрат навпаки зменшуються, з 85,17 у 2018 році, до 79,11 у 2022 році.

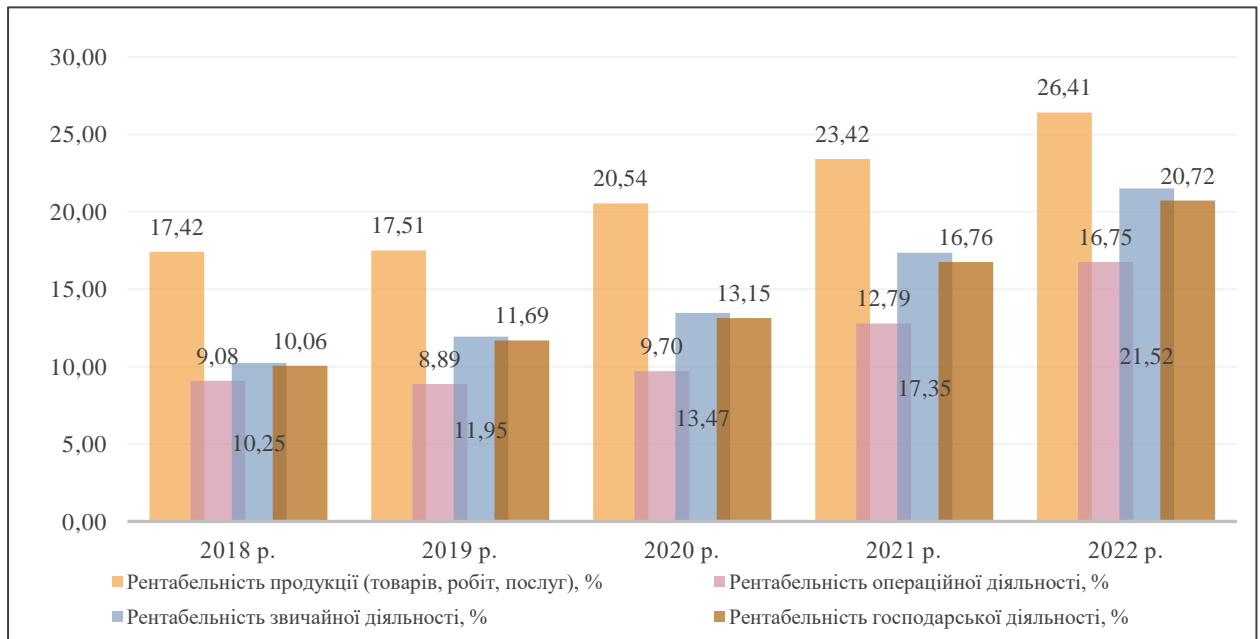

Рисунок 2.8 – Динаміка витратних показників рентабельності підприємства ТОВ «Кернел-Трейд»

Перейдемо до ресурсних показників, та зазначимо, що рентабельність підприємства зростає на протязі 2018 – 2022 років, з 14,40% у 2018 році, до 25,82% у 2022 році. Приріст у 80% свідчить про позитивну тенденцію та здатність компанії генерувати більше свого прибутку в порівнянні зі своїми витратами.

Протягом звітного періоду рентабельність власного капіталу поступово зростає, та на кінець періоду становить 25,82%. Це вказує на успішне управління внутрішніми ресурсами та ефективність фінансових операцій компанії. Підвищення даного коефіцієнту може впливати з покращення прибутковості інвестицій, більш раціонального управління заборгованістю перед кредиторами та позичальниками, а також збільшення ефективності операцій та покращення управлінських рішень.

Показник рентабельності перманентного капіталу компанії протягом аналізованого періоду збільшується, з 2018 до 2019 року – на 16,50%, з 2019 до 2020 року – на 12,05%, з 2020 до 2021 – на 20,61%, а з 2021 до 2022 – на

22,31%. Це свідчить про результативне використання постійних активів організації для досягнення високого рівня доходності. Підвищення даного коефіцієнту може бути наслідком оптимізації виробничих процесів, ефективного управління обладнанням та ресурсами, покращення продуктивності виробництва та оптимізації витрат. Окрім цього, ще можливо, що компанія успішно використовує свій постійний капітал для забезпечення більшого обсягу прибутку, що є важливим показником його фінансової стійкості та здатності генерувати значний дохід від основної діяльності.

У період з 2018 по 2022 рік показник рентабельності оборотних активів компанії показав стабільне зростання (рис. 2.9). Підвищення даного коефіцієнта з 26,13% у 2018 році до 40,09% у 2022 році свідчить про те, що

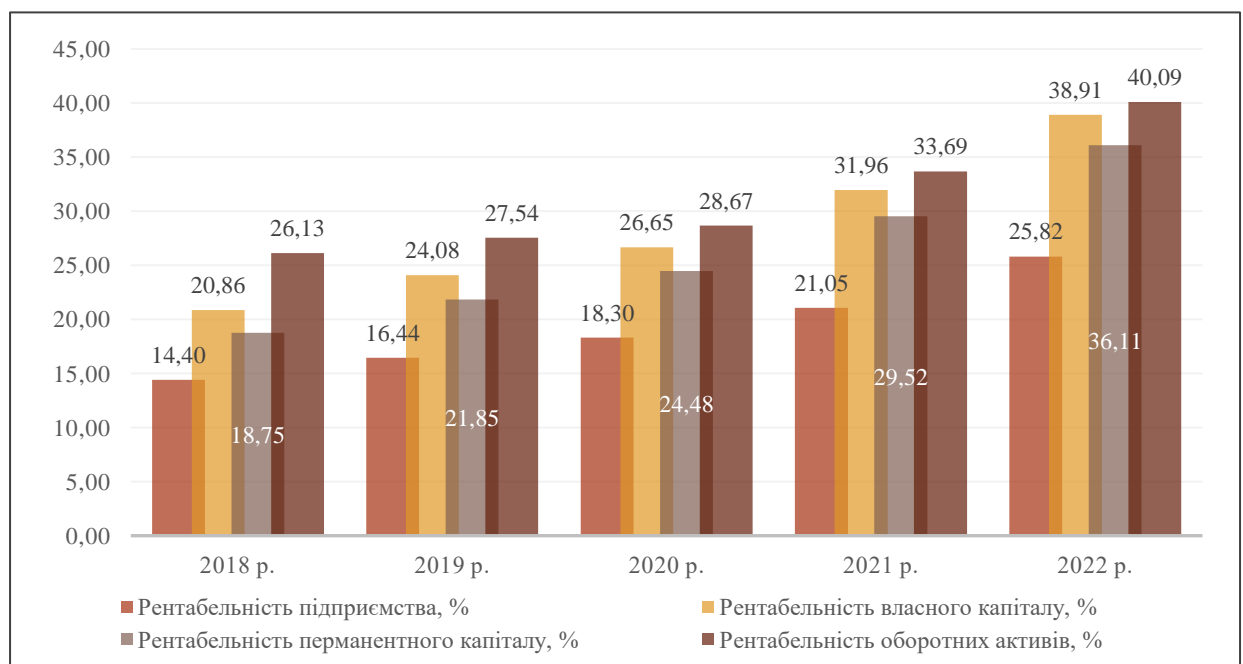

Рисунок 2.9 – Рентабельність ресурсних показників підприємства

компанія успішно здійснила оптимізацію використання своїх оборотних активів для підвищення прибутку від основної діяльності. Можливі причини даного позитивного росту включають результат поліпшення управління запасами фірми, ефективнішого використання оборотних активів у виробництві, оптимізації обігу коштів та підвищення продуктивності робочого процесу.

Показник рентабельності залученого капіталу також показує приріст на 48,22% . Це позитивне зростання вказує на те, що компанія успішно використовує залучений капітал фірми для зміцнення своєї фінансової стабільності та збільшення свого прибутку.

За період з 2018 по 2022 рік рентабельність необоротних активів зросла з 53,58% до 146,54%. Це є дуже позитивним знаком і підкреслює, що компанія успішно використовує свої капітальні ресурси для генерації прибутку та має потенціал для подальшого росту та розвитку.

Рентабельність покриття активів на протязі п'яти років потроху зростає: у 2018 році, вона складає 179,79%, у 2019 році – 182,16%, у 2020 році – 184,82%, у 2021 році – 186,13%, а у 2022 році – 188,38%, і це вважається позитивним та багатообіцяючим показником. Якщо узагальнено, то показник рентабельності покриття активів свідчить про успішне використання ресурсів компанії для здобуття прибутку та має потенціал для подальшого розвитку в майбутньому. Приріст цієї рентабельності може свідчити про ефективне управління ресурсами організації, коли їх використання сприяє генерації більшого прибутку. Це може бути результатом поліпшення процесів виробництва, ефективного контролю за запасами та активами, а також оптимізації фінансових операцій.

Доволі не поганою тенденцією є збільшення рентабельності покриття власного капіталу, з 2213,88% у 2018 році, до 225,83% у 2022 році. Для аграрної компанії це свідчить про те, що його стратегії управління сільськогосподарською діяльністю та виробництва олії з насіння соняшнику є результативними. Підвищення даного показника може свідчити про успішне використання внутрішніх фінансових ресурсів для отримання прибутку, та це може бути результатом добре налаштованого фінансового управління, інвестицій у вигідні проекти та оптимізації використання власного капіталу. Динаміка приросту саме цих чотирьох ресурсних показників показана на рис. 2.10.

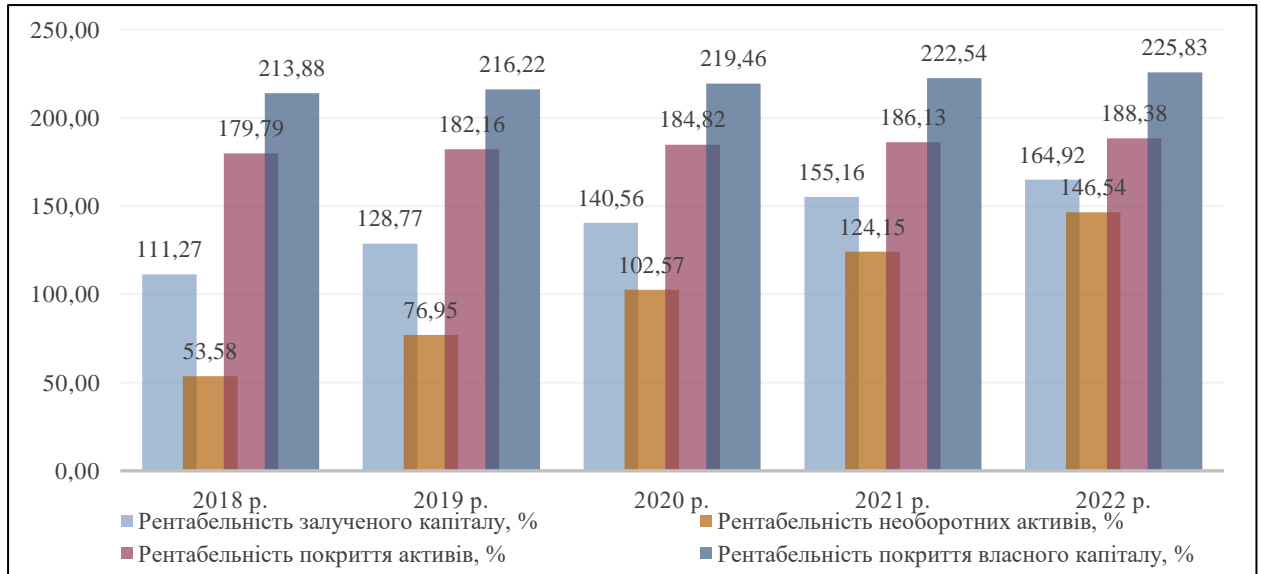

Рисунок 2.10 – Показники рентабельності аграрного підприємства
ТОВ «Кернел-Трейд»

Рентабельність доходних показників підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» представлено на рис. 2.11.

Даний показник демонструє стабільний ріст з 14,83% у 2018 році, до 20,89% у 2022 році, що є дуже позитивною тенденцією, й для аграрної компанії, це може вказувати на оптимізацію аграрних методів, застосування більш ефективних технологій у вирощуванні відповідних культур або вдосконалення всіх процесів виготовлення олії.

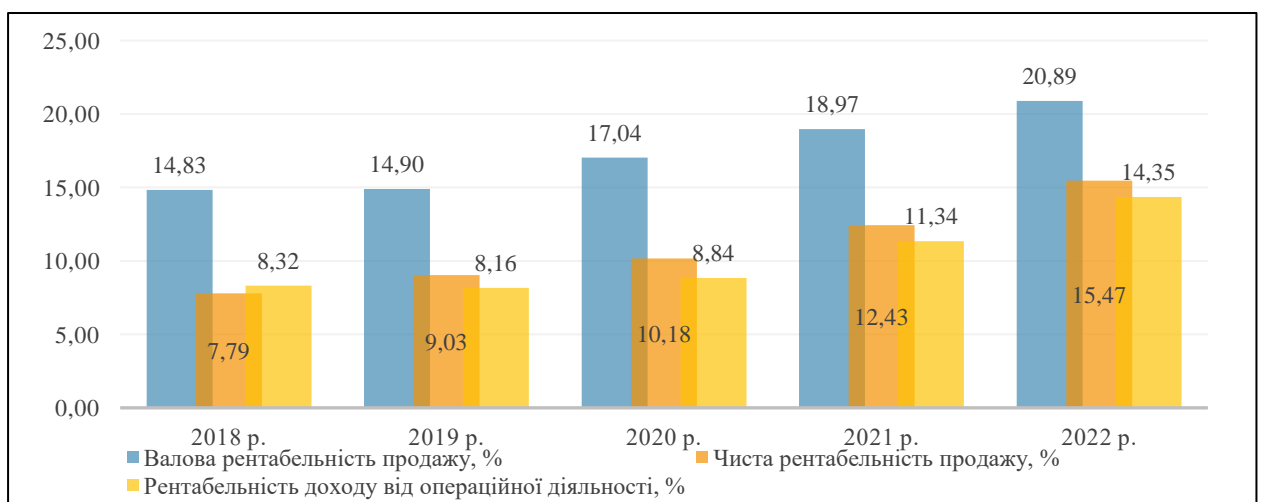

Рисунок 2.11 – Рентабельність доходних показників підприємства ТОВ
«Кернел-Трейд»

Також, це може свідчити про збільшення попиту соняшникової олії на ринку або розвиток стратегій маркетингу та реалізації продукції. Усе це вказує на позитивні тенденції у фінансовому стані компанії та її успішність в ринковому середовищі.

За аналізований період з 2018 по 2022 рік, чиста рентабельність продажу зросла з 7,79% до 15,47%, і це є досить позитивним знаком для бізнесу. У контексті аграрного підприємства, яке спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур та виробництві соняшникової олії, це може вказувати на вдосконалення сільськогосподарських методів, оптимізацію земельних ресурсів, впровадження високопродуктивних гібридів культур або удосконалення технологій у виробництві соняшникової олії. Такий приріст рентабельності може вказувати на розвиток управлінської ефективності компанії та його успішність у даній сфері.

І останній показник, який свідчить про покращення ефективності управління операційної діяльності компанії – це рентабельність доходу від операційної діяльності. З 2018 до 2022 року приріст даного показника становить 72,4%, і вважається позитивним показником для підприємства, яке займається аграрною промисловістю. Цей показник є індикатором успішності операційної діяльності бізнесу та свідчить про його здатність генерувати прибуток від основної діяльності.

Узагальнюючи все вище нами написане, ми можемо зробити загальний висновок про те, що аграрне підприємство ТОВ «Кернел-Трейд» має позитивні тенденції у своїй рентабельності за останні п'ять років своєї діяльності. Загальний аналіз показників рентабельності вказує на те, що компанія демонструє стійкий, значний та стабільний ріст своєї ефективності та прибутковості, що може бути наслідком впровадження нових технологій, оптимізації виробничих процесів, та ефективного управління ресурсами.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «КЕРНЕЛ-ТРЕЙД» ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Встановлення факторів впливу на результативні показники роботи суб'єкта господарювання

Враховуючи обґрунтування критеріїв оцінки фінансового стану компанії та заходів для його покращення, факторний аналіз виявляється значущим та корисним інструментом для глибшого розуміння й оцінки найрізноманітніших аспектів фінансової діяльності компанії.

Факторний аналіз передбачає визначення й оцінку різноманітних чинників, що впливають на фінансове становище організації. Цей аналіз сприяє розумінню впливу економічних, фінансових, соціальних, політичних та технологічних факторів на фінансове здоров'я організації.

Після проведених нами обчислень та аналізу показників фінансових результатів ТОВ «Кернел-Трейд» ми можемо розпочати факторний аналіз щодо рентабельності аграрного підприємства. Та для початку необхідно створити модель, яка враховує відповідні фактори, впливаючи на рентабельність власного капіталу:

$$P_{ВК} = ЧР_{П} \times P_{ВІД} \times K_{ЗАЛ} = \frac{ЧП}{ЧД} \times \frac{ЧД}{А} \times \frac{А}{ВК} \times 100\%, \quad (2.1)$$

де $ЧР_{П}$ – чиста рентабельність продажів;

$P_{ВІД}$ – ресурсовіддача;

$K_{ЗАЛ}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

З цієї моделі очевидно, що прибутковість власного капіталу компанії залежить від трьох ключових факторів: рівня прибутку від реалізації, ефективного використання ресурсів та структури фінансування, вкладеного у підприємство. Ці показники важливі, оскільки вони відображають різні

аспекти діяльності організації: перший – його фінансові результати, другий – активи компанії, і останній – джерела фінансування [39].

Вихідні дані для реалізації факторного аналізу рентабельності компанії ТОВ «Кернел-Трейд» представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для реалізації факторного аналізу рентабельності компанії ТОВ «Кернел-Трейд»

Показник	Минулий період	Аналізований період	Зміна	
			+/-	%
Чистий прибуток	10958085	15944564	4986479	45,51
Чистий дохід від реалізації продукції	88170422	103055602	14885180	16,88
Баланс	55525805	68001147	12475342	22,47
Власний капітал	45760673	54187741	8427068	18,42

В залежності від умов та контексту, компанія може користуватися будь-якими з вище перелічених компонентів. Ця стратегія створює можливість для підвищення фінансової рентабельності через використання альтернативних підходів, що враховують умови та специфіку її діяльності [35, 69].

Для аналізу рентабельності власного капіталу компанії можна скористатися найрізноманітнішими методами елімінації. Наш вибір пав на метод ланцюжкових підстановок, який вважається одним із найпростіших в цьому аспекті [32 с. 386-396].

Тепер підставивши дані з табл. 2.23 у формулу 2.3 ми отримаємо наступне рівняння:

$$P_{\text{ВКМ}} = \frac{10958085}{88170422} \times \frac{88170422}{55525805} \times \frac{55525805}{45760673} \times 100\% = 23,95\%,$$

де $P_{\text{ВКМ}}$ – рентабельність власного капіталу у минулому періоді.

Тепер слід оцінити вплив кожного запропонованого фактору на результативний показник.

$$P_1 = \frac{15944564}{103055602} \times \frac{88170422}{55525805} \times \frac{55525805}{45760673} \times 100\% = 28,45\%,$$

Внаслідок збільшення чистого прибутку, ми зафіксували збільшення рентабельності власного капіталу з 23,95% до 28,45% (на 4,5%).

$$P_2 = \frac{15944564}{103055602} \times \frac{103055602}{68001147} \times \frac{55525805}{45760673} \times 100\% = 29,42\%,$$

Під впливом підвищення ресурсовіддачі спостерігається збільшення показника рентабельності власного капіталу до 29,42%.

$$P_{\text{ВКа}} = \frac{15944564}{103055602} \times \frac{103055602}{68001147} \times \frac{68001147}{54187741} \times 100\% = 29,81\%,$$

У результаті змін у структурі капіталу, було зафіксоване невелике підвищення рентабельності власного капіталу на 0,39%.

Та узагальнюючи, ми можемо зробити висновок що рентабельність власного капітал збільшилась на 5,86% (з 23,95% до 29,81%).

Факторний аналіз передбачає метод, що дає можливість вивчити, як найрізноманітніші елементи впливають на показники ефективності. Він дозволяє створення складної моделі, що враховує вплив різноманітних факторів на певний показник ефективності, для прикладу, прибуток. Головна мета цього методу полягає в ідентифікації конкретних факторів для подальшого аналізу, їх класифікації та систематизації для ретельного вивчення впливу на результативність [25, 57].

Для адекватної оцінки економічних явищ важливо досліджувати їх взаємозв'язки з іншими економічними процесами. Оптимальне управління фінансовим результатом вимагає розробки моделі, яка урахуватиме всі важливі зв'язки та методи управління прибутком від основної діяльності:

$$Y = f(Xi), \quad (2.2)$$

де Y – величина чистого прибутку;

Xi – фактори, які впливають на величину чистого прибутку.

У якості результативних чинників ми використовуватимемо показники, такі як обсяг виробництва, собівартість, адміністративні, матеріальні та фінансові витрати, валовий прибуток, фондоозброєність, рентабельність продажів та виробництва (табл.3.2)

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для аналізу впливу показників на чистий прибуток

Показники		Од. виміру	Роки						
			2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
У	Чистий прибуток	грн.	4097758	2777360	4232867	5740469	8075136	10958085	15944564
X1	Обсяг виробництва	грн.	21364843	24589241	26592004	31653042	33022014	37551237	39361212
X2	Собівартість	грн.	50488872	36457258	46267002	54113547	65814203	71441127	81524575
X3	Адміністративні витрати	грн.	3196421	3070016	3070014	3828450	5842155	6087562	6254575
X4	Матеріальні витрати	грн.	45032621	31578340	40203251	46523443	54811005	66454122	72562212
X5	Фінансові витрати	грн.	279872	280212	280410	310301	375254	426770	721224
X6	Валовий прибуток	грн.	9045599	7062747	8058413	9473773	13515899	16729295	21531027
X7	Фондоозброєність	грн./ос.	12283,71	12270,12	11346,54	10695,29	10991,4	11735,47	12223,52
X8	Рентабельність продажів	%	6,88	6,38	7,79	9,03	10,18	12,43	15,47
X9	Рентабельність виробництва	%	14,78	9,69	14,04	14,47	16,63	19,74	23,45

– відкриття параметрів функції зв'язку, яка описує взаємозв'язок між факторами та ситим прибутком.

Кореляційний аналіз сприяє виявленню наявності чи відсутності взаємозв'язку між досліджуваними показниками та дозволяє оцінити ступінь впливу певного фактору на зміни величини чистого прибутку. В рамках кореляційного аналізу вирішуються два завдання: перше – визначення форми зв'язку, або іншими словами, розробка математичної формули, що описує зв'язок між показниками, та друге – вимірювання ступеня інтенсивності цього зв'язку, тобто оцінка наскільки сильним є вплив даного фактору на зміни в чистому прибутку.

Формула коефіцієнта кореляції виглядає наступним чином:

$$r = \frac{\sum xy - \frac{\sum x \sum y}{n}}{\sqrt{(\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n})(\sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n})}} \quad (2.3)$$

Виконаємо кореляцій аналіз згідно з формулою вище та визначимо ступінь зв'язку між чистим прибутком і перерахованими факторами (рис. 3.1).

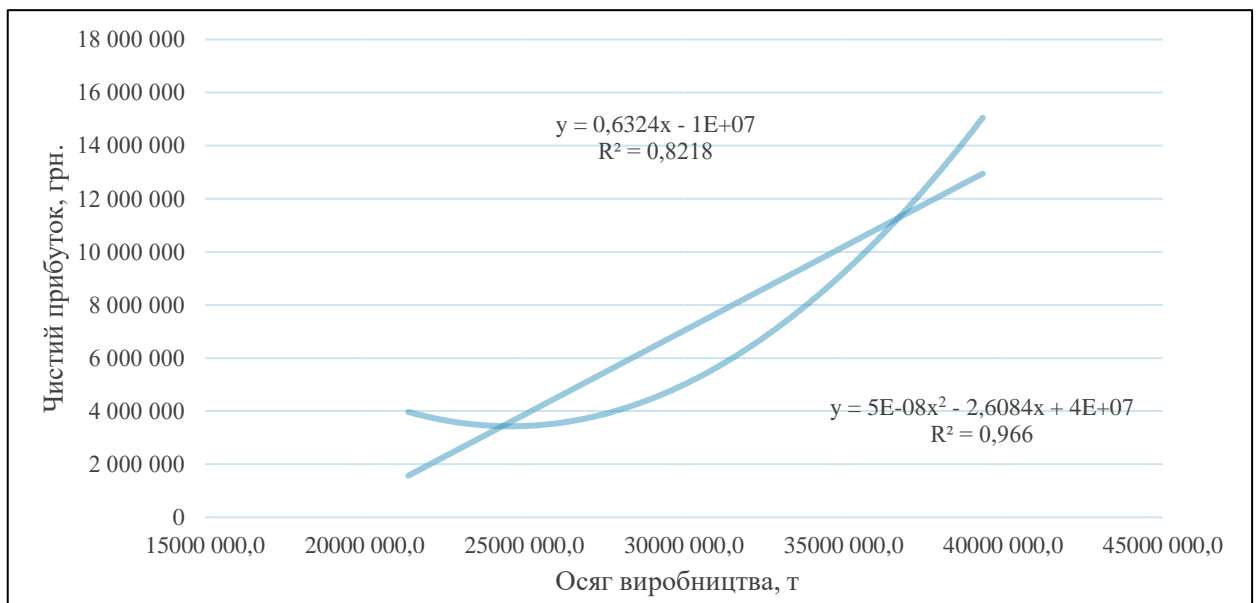

Рисунок 3.1 – Графік залежності чистого прибутку аграрного підприємства від обсягу виробництва

З рис. 3.1 нам видно, що зв'язок між чистим прибутком та фондоозброєністю дуже слабкий, але він існує. Це свідчить про те, що зниження рівня фондоозброєності несе за собою поступове зменшення чистого прибутку.

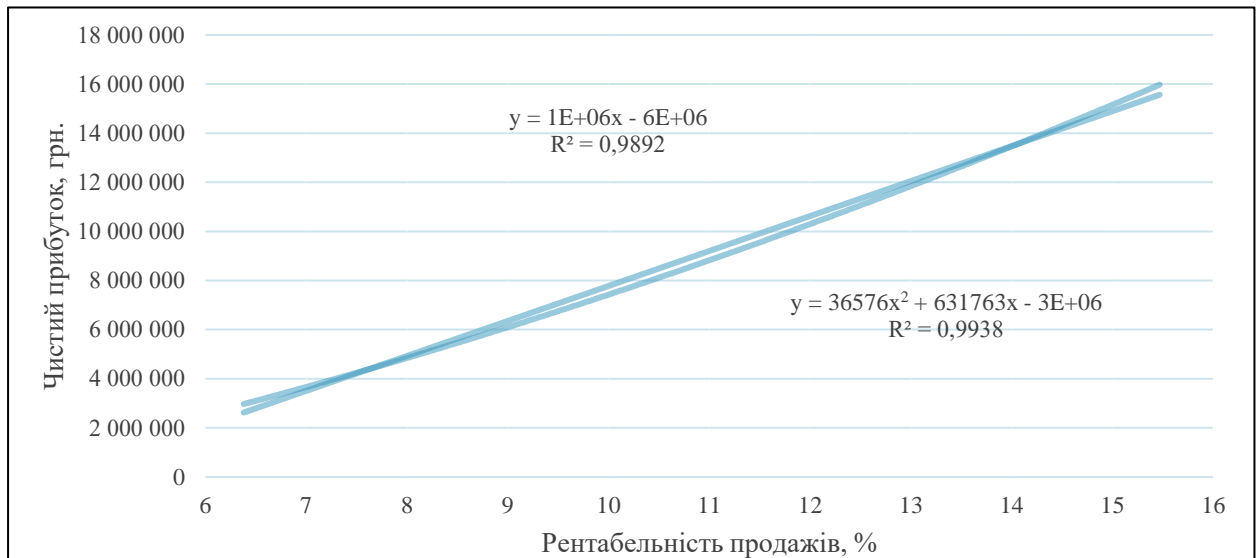

Рисунок 3.2 – Графік зміни чистого прибутку від рентабельності продажів компанії

Рис. 3.2 показує, що між чистим прибутком підприємства та рентабельністю продажів існує високий ступінь зв'язку. Це говорить на про те, що зі зростанням рентабельності продажів у компанії збільшується чистий прибуток підприємства.

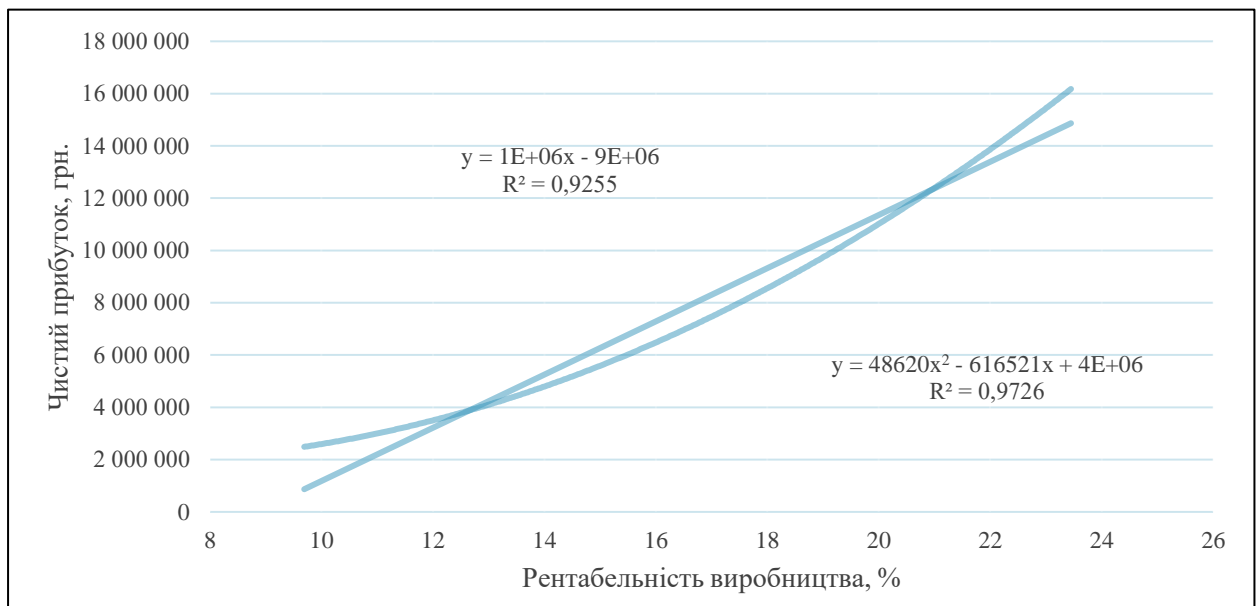

Рисунок 3.3 – Графік зв'язку між чистим прибутком та рентабельністю виробництва

Виходячи з графіку 3.3, можна побачити, що між чистим прибутком компанії та рентабельністю виробництва зв'язок досить високий, та це значить, що зі збільшенням рентабельності виробництва на підприємстві збільшується й чистий прибуток.

Під час аналізу впливу виробничих та організаційних факторів на функціонування компанії ТОВ «Кернел-Трейд», було виявлено, що практично кожен вибраний нами фактор має високий рівень взаємозв'язку. Всі ці фактори відображають складну поліноміальну залежність. Висока величина коефіцієнта множинної кореляції підтверджує тісний зв'язок між зазначеними факторами та ефективним показником.

Таблиця 3.3 – Значення коефіцієнтів детермінації між чистим прибутком та запропонованими нами факторами

Фактор	Показник	Рівняння залежностей	R ²
X1	Обсяг виробництва	$y = 5E-08x^2 - 2,6084x + 4E+07$	0,966
X2	Собівартість	$y = 6E-09x^2 - 0,3995x + 1E+07$	0,9921
X3	Адміністративні витрати	$y = 1E-06x^2 - 8,8792x + 2E+07$	0,8469
X4	Матеріальні витрати	$y = 6E-09x^2 - 0,3033x + 7E+06$	0,9751
X5	Фінансові витрати	$y = 7E-05x^2 + 94,468x - 2E+07$	0,9868
X6	Валовий прибуток	$y = 1E-08x^2 + 0,5416x - 1E+06$	0,9906
X7	Фондоозброєність	$y = -3,235x^2 + 75661x - 4E+08$	0,0492
X8	Рентабельність продажів	$y = 3657x^2 + 631763x - 3E+06$	0,9938
X9	Рентабельність виробництва	$y = 48620x^2 - 616521x + 4E+06$	0,9726

Отже, на основі факторного аналізу було виявлено сильний взаємозв'язок між практично всіма факторами, але для моделювання необхідно відібрати три основні показники, які будуть включені в остаточну модель.

Таким чином, проведений аналіз вказує на фінансову стабільність ТОВ «Кернел-Трейд», його незалежність від кредиторів та успішну стратегію управління, спрямовану на розвиток власного виробництва. Компанія має ліквідність та можливість виконувати свої зобов'язання та позики. Однак, варто уважно вивчити стан дебіторської та кредиторської заборгованості. ТОВ «Кернел-Трейд» дбає про свою бездоганну репутацію, що робить його надійним партнером, та завжди виконує свої обіцянки швидко й професійно.

Все у підприємства вказує на його стійкість у фінансовому плані та ефективне використання ресурсів, що веде до значного прибутку від основної діяльності. Рентабельність у всіх ключових аспектах бізнесу (капіталу, активів, покриття) свідчить про успішність стратегій управління та високу ефективність виробництва й управління ресурсами компанії.

Щодо факторного аналізу, то можна сказати, що за рахунок нього підтвердився вплив обраних факторів на результативні показники компанії, підкресливши ефективність стратегій управління та їх важливість для генерації прибутку компанії від різних сфер його діяльності.

3.2. Обґрунтування пропозицій щодо покращення фінансових результатів та підвищення ефективності діяльності ТОВ «Кернел-Трейд»

Досягнення високої ефективності у сільському господарстві виявляється складною задачею, оскільки потребує комплексного підходу до ресурсного управління, врахування особливостей цієї галузі та оптимізації процесів для досягнення оптимальних результатів. Аналіз оптимізації агропідприємства розпочинається із ретельного розгляду всіх аспектів його функціонування, від управління земельними ресурсами та робочою силою до використання передових технологій та фінансового управління. Процес оптимізації в агросфері вимагає ретельного вивчення всіх відтінків діяльності підприємства з метою визначення шляхів підвищення його продуктивності та ефективності.

Обґрунтуємо заходи щодо покращення фінансових результатів та підвищення ефективності діяльності.

Захід 1. Контроль за логістичними потоками та зменшення ризиків агробізнесу ТОВ «Кернел-Трейд».

Ключові ризики, з якими може зіштовхнутися аграрна компанія під час нормального розвитку своєї комерційної діяльності, поділяються на три основні групи (стратегічні, фінансові та операційні):

До стратегічних ризиків відносяться такі: порушення логістики; втрата критичної інфраструктури; низькі світові ціни на сировинні товари; втрата виробничих запасів. До фінансових входять: ризики пов'язані з ліквідністю. Операційні ризики включають в себе такі: питання управління торговельною позицією; кредитні та контрагентські ризики; інформаційна безпека та ІТ; управління інвестиційними проектами; ризик управління людським капіталом (рис. 3.4).

$$E_1 = 38500 - 36000 = 2500 \text{ тис. грн.}$$

Захід 2. Зниження витрат на засоби захисту рослин шляхом використання дронів-оприскувачів.

Для обробки 7 000 гектарів, що ми висіли ріпаком, традиційний оприскувач споживав 100 кг добрив та пестицидів на кожен гектар, у той час як безпілотний літальний апарат (БПЛА) використовуватиме лише 10 кг на гектар. Таким чином, замість 7 000 000 грн. витрат ми будемо витратити 700 000 грн.

$$\frac{10 \text{ кг} \times 7\,000 \text{ га}}{1 \text{ га}} \times 10 \text{ грн.} = 700\,000 \text{ грн.}$$

Один дрон може обробити 3 500 га, а так як у нас площа 7 000 га, то нам необхідно два БПЛА. Вартість одного такого літального апарату – 1 500 000 грн. Ціна витрат на два апарати дорівнює 3 000 000 грн.

Загальна сума витрат за такий захід складе:

$$700\,000 \text{ грн.} + 3\,000\,000 \text{ грн.} = 3\,700\,000 \text{ грн.}$$

Замінімо в вище зазначених витратах суму за ЗЗР в 7 000 000 грн. на розраховану нами нову 700 000 грн. та додамо ціну за два БПЛА – 3 000 000 грн.:

$$2\,520\,000 + 1\,400\,000 + (3\,700\,000) + 3\,000\,000 + 17\,619\,600 + 300\,000 \\ = 28\,539\,600 \text{ грн.}$$

Знаючи дохід від попереднього заходу, розрахуємо орієнтовний економічний ефект:

$$E_2 = 35\,100\,000 - 28\,539\,600 = 6\,560\,400 \text{ грн.}$$

Стратегічні ризики:

- 1 – Порушення логістики
- 2 – Втрата критичної інфраструктури
- 3 – Низькі світові ціни на сировинні товари
- 4 – Втрата виробничих запасів

Фінансові ризики:

- 5 – Ризики пов'язані з ліквідністю

Операційні ризики:

- 6 – Питання управління торговельною позицією
- 7 – Кредитні та контрагентські ризики
- 8 – Інформаційна безпека та ІТ
- 9 – Управління інвестиційними проектами

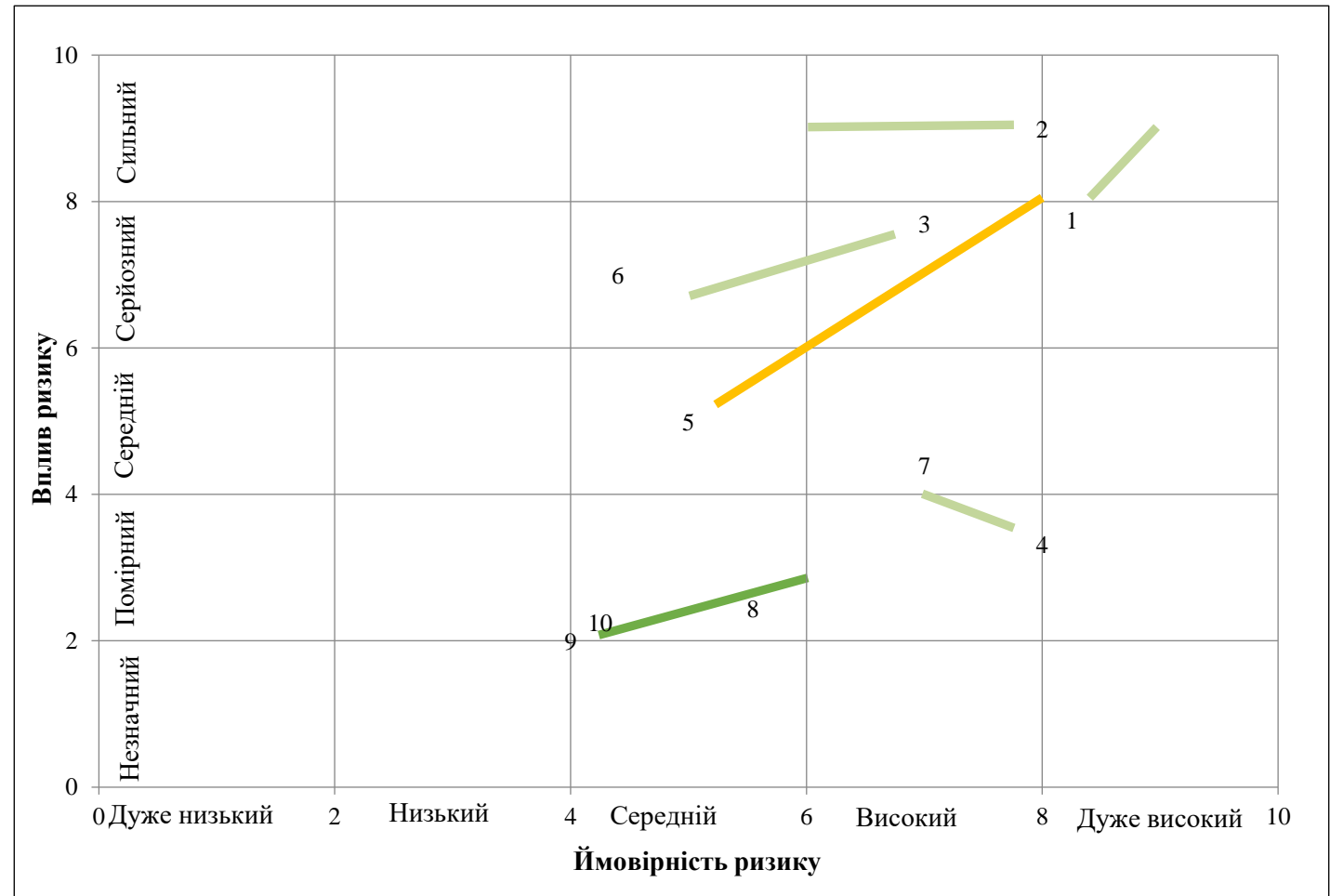

Рисунок 3.4– Матриця впливу та ймовірність ризиків підприємства ТОВ «Кернел-Трейд»

Захід 3. Додаткове отримання доходу від продажу гліцерину.

У процесі виготовлення біодизельного палива виникає гліцерин як відхідний продукт, і його можна використовувати як додатковий джерело прибутку для компанії шляхом його продажу.

Підприємство ТОВ «Кернел-Трейд» має тісні взаємовідносини з компанією «Josega», що спеціалізується на виробництві кормів для тварин. Гліцерин є важливою складовою сільськогосподарських кормів, тому підприємство може реалізувати цей гліцерин у відповідну компанію.

При отриманні 1 т дизелю отримується 0,11 т неочищеного гліцерину. Виготовивши 6 300 т біодизелю, виходить 693 т гліцерину:

$$\frac{6\,300\text{ т} \times 0,11\text{ т}}{1\text{ т}} = 693\text{ т}$$

Одну тону неочищеного гліцерину можна продати за 1 500 грн. Продавши 693 т гліцерину, виходить 1 039 500 доходу грн., при цьому витрати залишаються незмінними, а саме 31 893 600 грн.:

$$693\text{ т} \times 1\,500\text{ грн.} = 1\,039\,600\text{ грн.}$$

Економічний ефект від запропонованого покращення:

$$E_3 = 36\,139\,600 - 35\,100\,000 = 1\,039\,600\text{ грн.}$$

Дані пропозиції можуть не тільки підвищити прибуток компанії, та зменшити витрати, а й покращити роботу по підприємству в цілому.

Запровадження вище зазначених нами заходів дасть змогу ТОВ «Кернел-Трейд» підвищити обсяги виробництва, зменшити витрати компанії та збільшити прибуток фірми та отримати економічний ефект в розмірі 18 110 400 грн.

Кінцевий підсумок усіх запропонованих заходів наведено в табл. 3.4.

Таким чином, визначення впливових факторів на результуючі показники дало змогу запропонувати заходи підвищення ефективності діяльності підприємства.

Таблиця 3.4 – Економічна ефективність розроблених заходів

№	Назва пропозиції	Характеристика заходів	Результати, тис. грн.	Витрати /Економія, тис. грн.	Економ. ефект, тис. грн.
1	Контроль за логістичними потоками та зменшення ризиків	Оптимізація логістичних потоків, страхування різних видів ризиків, удосконалення ціноутворення та торгівельної діяльності, що надасть можливість підвищити ефективність діяльності компанії	38500	36000	2500
2	Зменшення витрат на засоби захисту рослин за допомогою дронів-оприскувачів	Зменшення витрат на ЗЗР внаслідок заміни оприскувачів на новітні БПЛА.	35100	28540	6560
3	Додаткове отримання доходу від продажу гліцерину	Додаткове отримання доходу за рахунок реалізації попутно отриманого продукту від виробництва біодизельного пального – гліцерин.	36140	35100	1040
РАЗОМ			109740	99640	10100

Отже, ми запропонували заходи, які зможуть зменшити витрати та підвищити прибуток ТОВ «Кернел-Трейд», а саме: впровадження бджільництва, як додаткового напрямку діяльності підприємства ТОВ «Кернел-Трейд»; Виробництво біодизельного пального з ріпаку; Додаткове отримання доходу від продажу гліцерину; Зменшення витрат ЗЗР за допомогою дронів-оприскувачів; Комплекс заходів щодо захисту від ризиків агробізнесу ТОВ «Кернел-Трейд».

Запровадження вище зазначених нами заходів дасть змогу ТОВ «Кернел-Трейд» підвищити обсяги виробництва, зменшити витрати компанії та збільшити прибуток фірми та отримати економічний ефект в розмірі 10100 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Рентабельність - це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства. Рентабельність виявляється у функціях:

- виступає оціночним показником ефективності використання ресурсів і надає узагальнену оцінку роботи підприємства в цілому;
- є показником, що відображає приріст вартості всього капіталу;
- стимулює робітників до ефективної праці;
- є важливим регулятором темпів розширеного відтворення основних засобів.

Показники рентабельності використовують для порівняльної оцінки ефективності роботи окремих підприємств і галузей, що випускають різні обсяги і види продукції. Ці показники характеризують отриманий прибуток по відношенню до витрачених виробничих ресурсів. Основні показники рентабельності можна об'єднати в такі групи: показники рентабельності продукції; показники рентабельності капіталу (активів); показники, розраховані на основі потоків наявних коштів.

В умовах ринкової економіки від рентабельної роботи залежить життєздатність підприємства, його можливості забезпечувати інтереси інвесторів, конкурувати з іншими підприємствами. Рентабельна робота підприємства визначається, насамперед, прибутком, який воно отримує, а показники рентабельності характеризують відносну дохідність підприємства. Економічний аналіз рівня рентабельності і причини її зміни має важливе значення для виявлення резервів підвищення ефективності роботи підприємства.

Аналіз фінансових результатів є важливою передумовою ефективного управління доходами та витратами будь-яких компаній з метою підвищення доходів та рентабельності.

Підприємство ТОВ «Кернел-Трейд» є основним світовим виробником та експортером соняшникової олії в Україні. Також воно є провідним постачальником зерна, тютюну необробленого, насіння та кормів для тварин на міжнародні ринки з Чорноморського басейну. Компанія експортує свою продукцію в більше ніж 80 країн планети, основні з яких: Індія, країни ЄС, Туреччина, Єгипет, Китай та Нідерланди.

Соняшник, пшениця та кукурудза – основні культури які вирощує ТОВ «Кернел-Трейд». У 2022 році кількість кукурудзи становить 9,3 млн. т, пшениці – 6,1 млн. т, та соняшнику – 3,6 т. Торгові марки ТОВ «Кернел-Трейд»: «Щедрий Дар», «Стожар», «Чумак», «QLIO», «МАРИНАДО», «Le Blanc». «KERNEL», «Premi».

В кваліфікаційній роботі ми провели порівняльний аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства, проаналізували фінансовий стан, зробили аналіз обсягів, динаміки і структури фінансових результатів, розрахували показник рентабельності, розрахували факторний і кореляційно-регресивний аналіз та показали ефективність результатів оптимізації результуючих показників фінансового стану підприємства.

Проаналізувавши підприємство ТОВ «Кернел-Трейд», ми можемо зробити висновок про те, що дане підприємство вважається одним із головних експортерів олії та зернових культур в Україні. На протязі свого існування компанія швидко розвивається, впроваджує та модернізує свої заводи, які знаходяться в різних областях України, за рахунок цього компанія впевнено тримає позиції лідера серед своїх конкурентів.

Загальний обсяг виробництва у вартісному виразі, збільшився з 15,4 млн тон у 2018 році до 19 млн. тон у 2022 році, зростання становить 23,38%. Обсяг реалізованої продукції, також у вартісному вираженні, має тенденцію до збільшення: у 2018 році він складає 12 млн. тон, у 2019 році – 13,5 млн. тон, у

2020 році – 16,1 млн. т, у 2021 році – 17 млн. тон, а у 2022 році – 17,6 млн. тон. Збільшення даних показників відбулося за рахунок використання сучасних технологій та нових, модернізованих сортів рослин, та внаслідок збільшення попиту на зернові культури, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Обсяг виробництва у грошовому вираженні з кожним роком стає все більшим, якщо порівнювати 2019 з 2018 роком, то приріст складає 19,03%, 2020 з 2019 роком – 4,32%, 2021 з 2020 роком – 13,72%, 2022 з 2021 роком – 4,82%. Показник обсягу реалізованої продукції, теж має тенденцію до підвищення, з 28765113 грн. у 2018 році до 44542328 грн. у 2022 році, загальний приріст складає 54,85%. Загалом, збільшення обсягу виробництва та реалізації сільськогосподарських культур може бути результатом того, що підприємство з кожним роком вдосконалює свої методи виробництва, котре призводить до вищої якості аграрних культур.

На основі аналізу виконання реальних та запланованих фінансових показників витрат було визначено, що для компанії найбільш суттєвим показником у сфері витрат являється собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг або робіт). Даний показник має тенденцію до підвищення, що відбулося за рахунок збільшення витрат на добрива та обробку. Загалом, собівартість продукції на аграрному підприємстві залежить від багатьох чинників, і збільшення цієї собівартості може бути результатом різних факторів, з якими необхідно працювати для зниження витрат і підвищення ефективності виробництва.

Чистий дохід від реалізації продукції також демонструє збільшення: у 2018 році він складає 54325415 грн., у 2019 – 63587320 грн., у 2020 – 79330102 грн., у 2021 – 88170422 грн., а на кінець періоду – 103055602 грн. Дане підвищення відбулося за рахунок максимального використання оброблюваних земельних площ, які підвищують стійкість виробництва. Також збільшення відбулося за рахунок розширення асортименту вирощуваних культур, яке також дозволило зменшити ризики виробництва та реалізації продукції.

Показник валового прибутку показує позитивну динаміку в діяльності даного агропідприємства. Чистий прибуток компанії, як і всі інші аналізовані показники, з кожним роком стає все більшим. Якщо ж порівнювати 2022 рік (15944564 грн.) з початком аналізованого періоду, тобто 2018 роком (4232867 грн.), то спостерігається приріст чистого прибутку на 11711697 грн., а це майже в 4 рази. Даний приріст говорить про позитивну тенденцію в діяльності агропідприємства, та відбулося це за рахунок ефективного управління бізнес-процесами, включаючи оптимізацію внутрішнього управління, фінансів, закупівель та ресурсів.

Усі показники рентабельності за аналізований період збільшуються, (рентабельність валового прибутку, рентабельність продажів, продукції та виробництва). Показник рентабельності валового прибутку визначає, який саме відсоток валового прибутку компанії є найприбутковішим. За п'ять років рентабельність валового прибутку зросла з 14,83% до 20,89%, що свідчить про підвищення ефективності у виробництві та продажах. Показники рентабельності продукції, продажів та виробництва показують відсоток від виробництва, продажу та відносно виробництва. У всіх цих випадках спостерігається позитивна динаміка, що свідчить про ефективне управління бізнесом. Все це відбулося за рахунок вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції, яка відповідає вимогам споживачів, та призвела до підвищення цін та попиту, що в свою чергу підвищить і рентабельність.

Аналіз показав, що ТОВ «Кернел-Трейд» є фінансово стійким й незалежним від кредиторів. Компанія проводить ефективну політику в сфері господарювання й нарощую темпи власного виробництва. Також компанія вважається ліквідною і здатною сама забезпечити свої зобов'язання та кредити. Але все одно, слід приділити належну увагу дебіторській та кредиторській заборгованості. Тип фінансової стійкості підприємства ТОВ «Кернел-Трейд» характеризується, як абсолютно стійкий, і це означає, що у

підприємства достатньо власних оборотних коштів для фінансування своєї діяльності.

Зробивши аналіз рівня показників фінансових результатів діяльності підприємства, ми можемо зробити висновок про те, що підприємство досягло набагато кращих результатів, ніж на початку досліджуваного періоду.

Проведений нами факторний аналіз показав, що зв'язок сильний майже між всіма запропонованими факторами, Серед всіх наведених факторів які здійснюють вплив результативний показник, ми обирали обсяг виробництва, валовий прибуток та рентабельність продажів.

В третьому розділі ми запропонували заходи, які зможуть зменшити витрати та підвищити прибуток ТОВ «Кернел-Трейд», а саме:

1. Контроль за логістичними потоками та зменшення ризиків.
2. Зменшення витрат на засоби захисту рослин за допомогою дронів-оприскувачів.
3. Додаткове отримання доходу від продажу гліцерину.

Запровадження вище зазначених нами заходів дасть змогу ТОВ «Кернел-Трейд» підвищити обсяги виробництва, зменшити витрати компанії та збільшити прибуток фірми та отримати економічний ефект в розмірі 10100 тис. грн.

Практичне значення наведених досліджень в роботі полягає у

Запровадження заходів призведуть і без того фінансово стійке підприємство до більш прибуткової його діяльності, оптимізації та модернізації виробництва, утримання позиції лідера серед українських конкурентів та ще більшого визнання серед міжнародних клієнтів.

Практичне значення результатів дослідження кваліфікаційної роботи полягає в можливості застосування запропонованих заходів підприємствами агропромислового комплексу, що призведе до покращення фінансового стану та прибутковості підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19-20. № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України від 30 березня 2020 року. № 540-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 11.11.2023).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» від 31 березня 1999 р. №87. Український портал аудиту. URL: <http://proaudit.com.ua/buh/standart/p-s-bo-3-zv-t-pro-nansov-rezultati.html/>.
4. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
5. Білошицька М. С. Аналіз фінансового стану підприємства. Житомирський державний університет. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/71-1.pdf>.
6. Бланк, И. А. Управління прибутком: підручник. К.: Ніка-Центр, 2002. 752 с.
7. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навчальний посібник К.: Єльга, 2011. 574 с.
8. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
9. Болюх М.А., Бурчевський В. З., Горбатюк М. І. Економічний аналіз: навчальний посібник К.: КНЕУ, 2011. 540 с.
10. Гаватюк Л. С., Перегіняк Н. М. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання: стаття. Випуск № 7, 2017. 5 с.

11. Данильчук І. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності. *Економічний вісник університету*. 2011. № 17/2.

12. Денисенко М. П., Зазимко О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. №10. С 25-29.

13. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. URL: [http:// www.economy.nauka.com.ua/?op=1;'=z](http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1;'=z) 1982.

14. Загородна О. М., Серединська В. М. Формування механізму діагностики фінансового стану підприємства. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні. Тернопіль: ТНЕУ. 2019. С. 233 – 235.

15. Казак О. О. Моделювання ефективності виробничої діяльності підприємства. *Ефективна економіка* № 6. 2019. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7694>.

16. Кафлевська С. Г., Козяр Н. О., Стан та проблеми розвитку ринку зерна в Україні. *Ефективна економіка* № 4, 2013. Вид. ТОВ «ДКС-центр».

17. Кіндрацька, Г. І., Білик А. Г., Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 440 с.

18. Кисіль Я.С., Кисіль М.С., Тітенко З.М. Рентабельність як основний показник ефективності управління активами підприємства. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121). С. 18 – 21.

19. Ковальчук, М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК. К.: КНЕУ, 2005. 390 с.

20. Корнєва Н. О., Шаповалова І. О. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Випуск 5. С. 55–60. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/16_13.pdf

21. Коробов М. Я. Фінансово–економічний аналіз діяльності підприємств. К.: Знання, 2012. 294 с.

22. Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. 2018. № 19. С. 101–106.
23. Костецький Я. Факторний аналіз рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств. Тернопіль, 2012. Вип. 10. Частина 4.
24. Кожушко О. О. Похилько С. В. Удосконалення механізмів управління прибутком підприємства: магістерська робота. Суми, 2018. 71 с.
25. Кошельок Г.В., Міндова О.І., Чернишова Л.В. Факторний аналіз рентабельності виробництва торговельних підприємств. Економіка та суспільство. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2124/2053>
26. Ладунка І. С. Кучеренко Є. А. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних економічних умовах. 2016. Випуск 5. С. 185 – 188. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/33.pdf
27. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник К.: «Хай Тек Прес», 2008. 336 с.
28. Лук'янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. Приазовський економічний вісник. 2018. № 2 (07). С. 66–69.
29. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Економікс: принципи, проблеми і політика. Пер. з 14-го англ. вид. К., 2004. 972 с.
30. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2021/105.pdf.
31. Отенко І. П., Азаренко Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
32. Офіційна сторінка ТОВ «Кернел-Трейд» URL: <https://www.kernel.ua/>.
33. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. К.: КНЕУ, 2010. 388 с.
34. Поддєрьогін А.М., Білик М. Д. Фінанси підприємств: підручник. 7-ме вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ. 2010. 460 с.

35. Рзаєва Т. Г., Сереветник О. В. Фінансові результати та напрями їх аналізу за показниками фінансової звітності: вісник Хмельницького національного університету №3, 2020. С. 121–124.
36. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник К.: КНЕУ, 2010. 662 с.
37. Серединська В. М., Загородна О. М., Федорович Р. В. Економічний аналіз: навчальний посібник Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. 624 с.
38. Степаненко О.І. Аналіз рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в умовах економічної нестабільності. Причорноморські економічні студії. 2022. №75. С.93-101.
39. Тулай О., Тріпак М. Прибуток підприємства: теоретико-прагматичні аспекти: Світ фінансів 4. 2010 С. 138–149.
40. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. К.: Видавництво європейського університету, 2011. 253 с.
41. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 566 с.
42. Черниш С. С. Економічний аналіз: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 312 с.
43. Чорна Л.О. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1997&p=2>.
44. Шахно А.Ю. Роль людського капіталу в розвитку аграрного сектору. Аграрна економічна політика: підручник. Юхименко П.І., Шуст, О.А., Димань Т.М. та ін. За заг. ред. д.е.н., проф. О.А. Шуст. Київ: Центр учбової літератури, 2023. С.211-261.
45. Шахно А.Ю. Формування людського капіталу розвитку аграрного сектору економіки. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах четвертої технологічної революції: монографія/ Юхименко П.І., Шуст О.А., Димань Т.М. та ін. За заг. ред. д.е.н., проф. О.А. Шуст. Біла Церква: БНАУ, 2023. С. 207-263.